

HO ORTHODOXOS KΩΓΥΧ

PROCESSED

AUG 11 2009

GTU LIBRARY

ΟΕΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1964 • ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ • ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2009 • ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 248-249

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑΝ ΤΗΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

5 Craven Hill, London W2 3EN • Telephone: 020-7723 4787 • Fax: 020-7224 9301

Website: www.thyateira.org.uk • e-mail: mail@thyateira.org.uk

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1964
ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 248-249

Μάιος - Ιούνιος 2009

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ £15

ΠΛΗΡΩΤΕΑ: GREEK ARCHDIOCESE OF
THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

5 CRAVEN HILL, LONDON W2 3EN

TEL.: 020-7723 4787

FAX: 020-7224 9301

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αρχιμανδίτου Βασιλείου Παπαβασιλείου:

3.....Οι Άγιοι Πάντες της Βρετανίας.

Χάρη Μεττή:

4.....Αρχιεπίσκοπος Αθηναγόρας Κοκκινάκης.

Χαραλαμπία Σιδηροπούλου:

17.....Μάθημα Ιστορίας στο Μουσείο: «Έκθεση-
αφίέρωμα στη Γενοκτονία του Πόντου».

20.....Επαφές του Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου κ.
Γρηγορίου.

22.....Communiqué of the Fourth Pre-Conciliar Pan-
Orthodox Conference.

Archbishop Gregorios:

23.....Address to the Bromley Rotary Club.

27.....Address on the occasion of his receiving the Gold
Medallion of the Three Faiths' Forum.

Mohammad Shahid Raza:

28.....Speech on presenting the Gold Medallion.

Jonathan Sacks, Chief Rabbi:

28.....Message for the presentation of the Gold Medallion.

Archimandrite Vassilios Papavassiliou:

29.....Religion and Secularism: A Theological Crisis.

30.....His Eminence Archbishop Gregorios' Diary.

**ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΣΘΕ Ν' ΑΝΑΝΕΩΣΤΕ ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ ΣΤΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΚΗΡΥΞΑ
ΟΙ ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΣΑΣ ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ MONO: GREEK ARCHDIOCESE OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN**

ORTHODOX HERALD

OFFICIAL PUBLICATION OF THE ARCHDIOCESE
OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN
5 CRAVEN HILL, LONDON W2 3EN

TEL.: 020-7723 4787

FAX: 020-7224 9301

YEARLY CONTRIBUTION £15

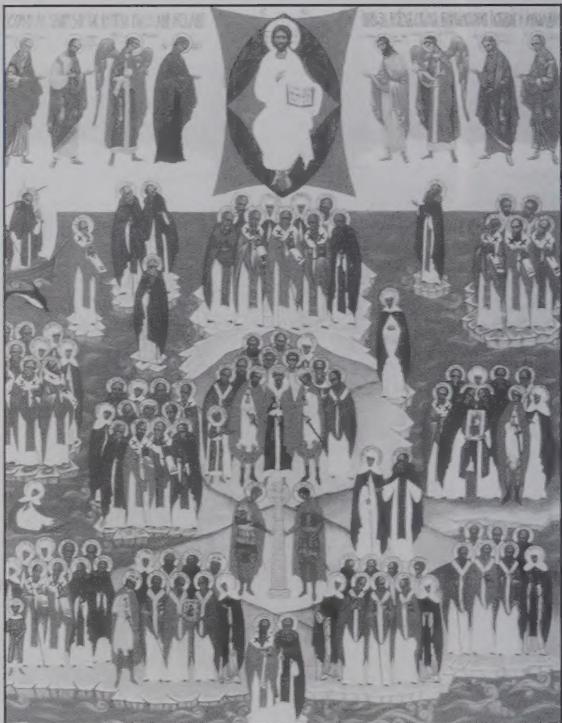
PAYABLE TO: GREEK ARCHDIOCESE OF
THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

First Published 1964

Third Period

May - June 2009

No.: 248-249

Εικόνα Πάντων των εν Βρετανίᾳ διαλαμψάντων
Άγιων.

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Δεπτομέρεια εικόνας Παναγίας Οδηγητρίας,
Σκήτη Αγίου Βασιλείου Αγίου Όρους.

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΠΑΝΤΕΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

Ομιλία του π. Βασιλείου Παπαβασιλείου στον Καθεδρικό Ναό Αγίων Πάντων, Camden Town Λονδίνου, την 28η Ιουνίου 2009 (Εορτή των Αγίων Πάντων της Βρετανίας).

Ο Άγιος Αρσένιος ο Καππαδόκης, αυτός ο Έλληνας Άγιος που ζήσε τον 20ο αιώνα, προφήτευσε πως "η Εκκλησία των Βρετανικών Νήσων θα αρχίσει πάλι να αναπτύσσεται αληθινά μόνο όταν αρχίσει να τιμά και τους αγίους της". Σύμφωνα με το ημερολόγιο της Αρχιεπισκοπής μας, σήμερα είναι η εορτή Πάντων των Αγίων της Βρετανίας, και έχοντας κατά νου αυτή την περίφραγμα προφητεία του Αγίου Αρσενίου, σκέφτηκα πως θα άρμοζε να μιλήσω για τους Ορθόδοξους Αγίους της Βρετανίας.

Η Εκκλησία σε αυτή τη χώρα μέχρι και το σχίσμα μεταξύ Ανατολής και Δύσεως, που συνέβη το 1054 (αν και υπάρχουν ισχυρά επιχειρήματα πως το σχίσμα δεν έφθασε στην Αγγλία πριν το 1066), ήταν σε κοινωνία με την Ορθόδοξη Εκκλησία της Ανατολής. Γι' αυτό, οι Ορθόδοξοι αναγνωρίζουν την Εκκλησία σε αυτή τη χώρα μέχρι και τα μέσα του 11ου αιώνα σαν δική τους Εκκλησία (και όχι σαν κάτι ξένο). Ομοίως, οι Άγιοι της Βρετανίας μέχρι και αυτή την περίοδο αναγνωρίζονται από εμάς ως Ορθόδοξοι Άγιοι – άγιοι της Εκκλησίας μας. Αυτό συμβαίνει επειδή η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν προσδιορίζεται από εθνικότητες, εθνικά σύνορα, πολιτισμούς ή γλώσσες. Σύμφωνα με την Επιστολή του Μαθητού προς τον Διόγηντο, που γράφτηκε τον 2ο αιώνα: "οι Χριστιανοί διακρίνονται από τους άλλους ανθρώπους ούτε από τη χώρα, ούτε από τη γλώσσα, ούτε από τα έθιμα που τηρούν... Κατοικούν στις χώρες τους, αλλά ως προσωρινοί κάτοικοι... Συμμετέχουν σε όλα σαν πολίτες και όμως υπομένουν τα πάντα σαν ξένοι... Κάθε ξένη χώρα είναι γι' αυτούς πατρίδα, και κάθε πατρογονική γη είναι σαν ξένο μέρος". Οι Ορθόδοξοι προσδιορίζονται από την πίστη και τη λειτουργική τους κοινωνία, ανεξάρτητα από φυλετικές ή πολιτιστικές διαφορές. Όπως έγραψε ο Απόστολος Παύλος στην επιστολή του προς τους Εφεσίους: "Είστε ένα σώμα και ένα Πνεύμα, καθώς και κληθήκατε με μία ελπίδα... Ένας Κύριος, μία πίστη, ένα βάπτισμα. Υπάρχει ένας Θεός και Πατέρας όλων, που είναι πάνω απ' όλους, και διαχέεται δια μέσου όλων και κατοικεί μέσα σε όλους"(Εφεσ. 4:4-5).

Σε έντονη αντίθεση με αυτούς τους λόγους, επικρατεί μεταξύ πολλών Ορθοδόξων η αίρεση του εθνικισμού. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, στην δικαιοδοσία του οποίου ανήκουμε, καταδίκασε τον εθνικισμό σαν αίρεση, και συνεχίζει να το πράττει. Και

αυτό γιατί ο εθνικισμός διαιρεί το Σώμα του Χριστού. Καταστρέφει την ενότητα της πίστεως και δημιουργεί αντ' αυτής διαίρεση μεταξύ των Ορθοδόξων βάσει της γλώσσας, του έθνους και του πολιτισμού. Η Ορθόδοξη Εκκλησία αγκαλιάζει όλες τις γλώσσες, όλα τα έθνη και όλους τους πολιτισμούς, και τους κάνει δικούς της. Σ' αυτό το σημείο θα ήθελα να επισημάνω πως όταν χρησιμοποιούμε όρους όπως "Έλληνορθόδοξος" ή "Ρωσικός Ορθόδοξος", δεν αναφερόμαστε σε εθνικές ομάδες (Ελληνες ή Ρώσους), αλλά σε συγκεκριμένες παραδόσεις εντός της μιάς Αγίας Ορθόδοξης Εκκλησίας και Παραδόσεως. Έτσι, σήμερα, εορτάζουμε τους Ορθόδοξους Αγίους αυτής της χώρας ως δικούς μας αγίους, ανεξάρτητα από την εθνική μας καταγωγή.

Αυτά τα νησιά έχουν πολλούς μεγάλους και γνωστούς αγίους: τον Όσιο Bede, τον άγιο Cuthbert του Lindisfarne, τους αγίους Augouostínο και Θεόδωρο του Canterbury, τον άγιο Δαβίδ της Ουαλίας, τον Πάτρικ της Ιρλανδίας, την Etheldra του Ely, την Hilda του Whitby, και πολλούς άλλους.

Σύμφωνα με την παράδοση, ο Άγιος Αριστόβουλος, ο οποίος χειροτονήθηκε επίσκοπος από τον Απόστολο Παύλο, εστάλη στην Αγγλία για να κηρύξει το Ευαγγέλιο. Ο Άγιος Αυγουστίνος και ο Άγιος Θεόδωρος του Canterbury ανέλαβαν τον περαιτέρω ευαγγελισμό των Άγγλων και την οργάνωση της Αγγλικής Εκκλησίας τον 6ο αιώνα. Ένας άλλος αξιοσημείωτος Βρετανός Ορθόδοξος Άγιος ήταν ο Όσιος ή Σεβάσμιος (Venerable στην αγγλική γλώσσα) Bede, ο οποίος είναι διάσημος για το κλασικό του έργο: "Η Εκκλησιαστική Ιστορία των Άγγλων", και είναι από τους πλέον πολυμαθείς αγίους της Δύσης – ίσως το λατινικό αντίστοιχο των Τριάντινων Iεραρχών της Ανατολής. Ένας άλλος σπουδαίος άγιος είναι ο Cuthbert του Lindisfarne, ο οποίος είναι ένας από τους μεγαλύτερους θαυματουργούς των Βρετανικών Νήσων. Και υπάρχουν πολλοί ακόμη άγιοι οι βίοι και τα έργα των οποίων αξίζουν μελέτης και είναι άξιοι προσκύνησης και σεβασμού.

Είναι, λοιπόν, σωστό και πρέπον, σήμερα, αυτή τη μέρα που είναι αφιερωμένη σε όλους τους Αγίους της Βρετανίας, να τους μνημονεύσουμε και να ζητήσουμε τις προσευχές τους, όπως ο κοινός μας Κύριος, να μάς χαριτώσει να ακολουθήσουμε τα βήματά τους, η προφητεία του Αγίου Αρσενίου να αποδειχθεί αληθινή και ο Χριστός να ελεγήσει τις ψυχές μας.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ

(Συνέχεια από τα προηγούμενα)

Στο ίδιο πνεύμα έγραψαν, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης δέκα χρόνων από τον θάνατο του Αθηναγόρα, και οι Βοηθοί Επίσκοποί του, μ. Ζηνούπολεως Αρισταρχος, μ. Τελμησσού Χριστόφορος και Κυανέων Χρυσόστομος, των οποίων αποσπάσματα από τα κείμενά τους δημοσιεύουμε στην συνέχεια:

Του Χάρη Μετπί

ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ: ΕΝΑ ΦΩΤΕΙΝΟ ΜΕΤΕΩΡΟ

Του Επισκόπου Ζηνούπολεως Αριστάρχου

Σαν δώρα σπάνια της Πρόνοιας του Θεού, είπε κάποιος, είναι "οι υιοί των ανθρώπων" που από καιρού σε καιρό ο Θεός εξαποστέλλει σαν μετέωρα φωτεινά για να δηλώσουν την παρουσία Του ανάμεσα στον Λαό Του και για να αποβούν οδηγοί και φορείς των οποιωνδήποτε βουλών του Θεού στις πολλαπλές εκφράσεις του ανθρωπίνου πνεύματος.

Ένας τέτοιος άνθρωπος, γέγρης και φορέας των βουλών του Θεού σε στιγμές δύσκολες στην πορεία της Ελληνικής Ορθοδόξου Εκκλησίας της Διασποράς στη χώρα αυτή στάθηκε και ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας Αθηναγόρας Κοκκινάκης.

Το πέρασμά του, πέρασμα φωτεινό ενός ανθρώπου προικισμένου με ιδιαίτερα πνευματικά, οργανωτικά, γηγετικά και διοικητικά χαρίσματα και ικανότητες, υπήρξε ιδιαίτερα γόνιμο και δημιουργικό νέων προσανατολισμών, με πυξίδα σταθερή και ομετάθετη την Αλήθεια του Ευαγγελίου. Γιατί πράγματι ο αείμνηστος Αθηναγόρας άφησε στο πέρασμά του σημάδια ανεξίτηλα. Γιατί η πορεία του ήταν πορεία ιεραποστολική, πορεία της ευαγγελικής αλήθειας που μένει εις τον αιώνα. Ήταν μια πορεία που ξέκινησε από το αγιασμένο νησί της Αποκαλύψεως, την Πάτμο, και προχώρησε με Παυλικό σχέδιο στο νησί της πρωϊάς Κύπρου, για να συνεχίσει μετά πρός την βασιλίδια των πόλεων, την Κωνσταντινούπολη, κατόπιν σημ. Αλεξανδρεία, σημ. Αμερική, τον Καναδά και να κατατάξει στη χώρα της γηραιάς Αλβιώνος, την Μεγάλη Βρετανία.

Προικισμένος με ζήλον και αγάπην πρός την ιεράν διακονίαν, νεαρώτατος κατετάγει στις τάξεις του Ιερού Κλήρου, γιατί είχε πιστέψει, όχι μόνον εις την αποστολήν της Εκκλησίας, αλλά και στην δική του αποστολή μέσα στην Εκκλησία. Ύστερα από εξαίρετες σπουδές εις την Θεολογική Σχολήν της Χάλκης είχε το ευτύχημα, μετά την αποφοίτησή του από την Χάλκη, να μετεκπαιδευθεί και πρακτικώς και να εμπλουτίσει τις γνώσεις του, μαθητεύσας παρά τους πόδας δύο από τους πιο διατρέψαντας εκκλησιαστικούς γηγέτες της Ορθοδόξου Εκκλησίας στο πρώτο ήμισυ του 20ού αιώνα, κατ' αρχήν μεν του μεγάλου Πατριάρχου Αλεξανδρείας Μελετίου Μεταξάκη τον οποίον υπηρέτησεν ως Διάκονος επί μικρόν διάστημα μέχρι του θανάτου του Πατριάρχου το 1935, και στην συνέχεια πλήσιον του Αρχιεπισκόπου Βορείου και Νοτίου Αμερικής, που ανεδείχθη μετέπειτα εξ ίσου μεγάλος Πατριάρχης της εποχής μας,

Αθηναγόρου του Α'. Ως Ιερές και Επίσκοπος και Δάσκαλος της Ελληνικής Ορθοδόξου Εκκλησίας της Διασποράς, καθοδηγημένος και εμπνευσμένος από τέτοια υψηλά αναστήματα της συγχρόνου Εκκλησίας μας, ο αείμνηστος Αθηναγόρας υπηρέτησε με τον λόγο και την γραφίδα και με πολλήν αγάπη την Θεολογικήν επιστήμην και την ποιμαντικήν θεολογίαν της Εκκλησίας μας. Οταν δε το 1963 εχήρευσεν η Μητρόπολις Θυατείρων, ο Πατριάρχης Αθηναγόρας, εκτιμών τις ικανότητες και τα προσόντα του άλλοτε Βοηθού του Επισκόπου, εισηγείται εις την Ιεράν Σύνοδον της Μητρόπολης Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας όπως εμπιστευθεί εις αυτόν την πνευματικήν επιστασίαν και χειραγωγίαν της εκλεκτής αυτής Επαρχίας του Οικουμενικού Θρόνου, την οποία επί δεκαπενταετίαν περίπου ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος Αθηναγόρας θεωφίλος και θεαρέστως εποιήμαν αποσπάσας την αγάπη των σεβασμόν και την εκτίμησην όχι μόνον του ποιμνίου του αλλά και των ετεροδόξων, ιδίᾳ δε των Αγγλικανών.

Η Αρχιερατεία του ως Αρχιεπισκόπου Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας σημείωσε σπουδαίον σταθμόν εις την οργάνωση ανάπτυξης και εξάπλωσης της Ορθοδόξου Εκκλησίας εις την χώραν αυτή. Εμπνεύμενος από τα εθνικά και θρησκευτικά ιδεώδη, κατέστησε σκοπόν της αποστολής του την καθ' οιονδήποτε τρόπον συγκράτησην των πατριωτικών και θρησκευτικών αισθημάτων του ποιμνίου του.

Η συμμετοχή του εις την οικουμενική κίνηση και ειδικώτερα τον Διάλογο μετά της Αγγλικανικής Εκκλησίας ως αποκλειστικό σκοπό είχε την προβολή του μεγαλείου της Ορθοδοξίας και του Σεπτού Κέντρου αυτής και την εκδήλωση καλής θελήσεως διά την κατάπτωση του σκανδάλου της διαιρέσεως της χριστιανικής οικογενείας.

Εις δόλους αυτούς τους τομείς και εις άλλους όπως είναι: Η ίδρυση και η οργάνωση Κοινωνιών νέων, η σύνταξη Καταστατικών και η ίδρυση Συλλόγων Νεολαίας, Βοηθητικών Αδελφοπήτων, Ελληνικών Σχολείων και άλλων μορφωτικών και πολιτιστικών Οργανώσεων, εις δόλους αυτούς τους τομείς εφράσθηκε ως πιστός δούλος, δυνάμενος να παρουσιάσει εις τον Κύριον του πολλαπλασιασμένον το παραχωρηθέν εις αυτόν τάλαντον.

Καλλιεπείς εκκλησιαστικοί λόγοι, ιστορικά μελετήματα και θεολογικές και άλλες πραγματείες αποτελούν τα προϊόντα της συγγραφικής του παραγωγής που είτε βρίσκονται κατεσπαρμένα εις τους 15 τόμους του «Ορθοδόξου Κήρυκα» που εκδόθηκαν κατά τα 15 έτη της ποιμαντορίας του, είτε εις αυτοτελή βιβλία και πραγματείες μορφωτικού και ποιμαντικού περιεχομένου.

Τα κύρια χαρακτηριστικά που διακρίνουν την παραγωγικότητά

του είναι: ευρύπης σκέψεως και βάθος στοχασμών, αρμονία λόγου και σαφήνεια εννοιών, ευστοχία λέξεων και ρέουσα φρασεολογία, γλαφυρότης ύφους και επιτυχής ακριβολογία εις τους συλλογισμούς του.

Ος άνθρωπος χριστιανός ήταν πλούσιος σε αρετές. Ήταν μελετηρός, λάτρης και θεραπευτής της ιερής και της θύραθεν παιδείας. Εγκυλοπαιδικός στη μόρφωση, που γινόταν φανερή στις καθημερινές ιδιωτικές συναναστροφές και συνομιλίες του.

Ευθύς και δίκαιος στον χαρακτήρα, ομιλητικός και καταδεκτικός πρός πάντας.

Αναμφίβολα ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος Αθηναγόρας Κοκκινάκης στάθμη μεγάλος οραματιστής και ηγετική μορφή της Ορθοδοξίας στα χρόνια μας. Αληθινός εκκλησιαστικός ήγετης. Πνευματοφόρος στη σκέψη και στη δράση του. Ιεροφάντης «παρατάξεως Κυρίου».

Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΟΥ

Του Επισκόπου Κυανέων Χρυσοστόμου

Ο αείμνηστος Αθηναγόρας ήταν μια χαρισματική και πνευματικά δυναμική προσωπικότητα, που μέσα της αισφυκτιούσε ένας δημιουργικός νοός και μία ταλαντούχα και εφοδιασμένη με πολλά προσόντα, από τον Θεό, ψυχή. Η αικτινοβόλία του εκδηλώθηκε μέσα στο χώρο της Εκκλησίας, πολύ νωρίς, από τότε που ήταν αικόνη φοιτητής και αργότερα ως Διάκονος του μεγάλου Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη. Τότε φάνηκε η πνευματική παραγωγή του, με το περίφημο άρθρο του, "το βαρύ πένθος της Εκκλησίας", που δημοσιεύθηκε στο Πάνταινο της Αλεξανδρείας. Ήταν εργατικώτατος. Πάντοτε θει τον έβρισκες με κάτι να αισχολείται ή κάποιο βιβλίο να έχει στα χέρια του και να το διαβάζει, ή κάποια πέννα να κρατά και να γράφει. Παράλληλα με τα διοικητικά του καθήκοντα, θεράπευε και τα εκκλησιαστικά και θεολογικά γράμματα. Με την ακάματη επιστημονική έρευνά του περνούσε από τον ένα κλάδο της Θεολογικής επιστήμης στον άλλο, καταρτίζοντας τον εαυτό του, αφήνοντας πίσω του επιστημονικές εργασίες. Ο μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Αθηναγόρας πίστευε και ζούσε την πίστη του και τη δύναμη της Εκκλησίας.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία λέγεται και είναι Εκκλησία Πατέρων, επειδή ακολουθεί πιστά την διδασκαλία και το παράδειγμα του βίου των Αγίων Πατέρων. Η Ορθόδοξη διδασκαλία είναι πράξη και πείρα, που μεταβιβάζεται από γενεά σε γενεά, και είναι αυτό που λέμε παράδοση. Η παράδοση δεν είναι ιστορική γνώση, αλλά είναι μετάδοση ζωής. Μια αδιάλειπτη συνέχεια, χωρίς διακοπή. Η Εκκλησία είναι ο Χριστός, κι ο Χριστός είναι η ζωή.

Ο Χριστός είναι η δύναμη και το μυστήριο της Εκκλησίας. «Έγω είμι ή άναστασις καὶ ή ζωή», Ιωάν. Ιο' 25, «ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον», Ιωάν. γ' 36, «τὸν δέ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτήνατο». Πράξ. γ' 15, ε' 31. Αυτή η ζωή λοιπόν είναι η παράδοση της Εκκλησίας. Το συστατικό γνώρισμα της εκκλησιαστικής παραδόσεως είναι η ορθή πίστη που μεταβιβάζεται από γενεά σε γενεά.

Αυτή την διδασκαλία προσπαθούσε να μεταλαμπαδεύσει στους κληρικούς του και το λογικό πομήνιο του, με τα εμπνευσμένα γραπτά εγκύλια κηρύγματά του και τον τεκμηριωμένο προφορικό λόγο του, που ήταν λόγος απλός και σεμνός. Ασφαλώς γνώριζε πως η αιλήθεια του Ευαγγελίου δεν είναι δικηγορία και δεν πρέπει να εκφράζεται με πολλή επισημότητα και ρητορικό στόμφο, που να μην καταλαβαίνουν οι πιστοί. Στοιχόυσε στο παράδειγμα του Αποστόλου Παύλου, που έγραφε στους Κορινθίους, καλύτερα να πώ διυ λόγια απλά, για να με καταλάβουν οι άνθρωποι, παρά σοφίες που δεν θα καταλάβουν περί τίνος ωμήλησα. «Καί ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου, οὐκ ἐν πειθῷς ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳς λόγοις, ἀλλ ἐν ἀποδείξει Πνεύματος και δυνάμεως, ινα ἡ πίστις ὑμῶν μή ἡ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ ἐν δυνάμει Θεοῦ» Α' Κορ. 2, 4.

Αλλάς ακόμη και ο λόγος του Ευαγγελίου είναι λόγος απλός. Πιό απλός λόγος από τον λόγο του Ευαγγελίου δεν υπάρχει. Η αιλήθεια του Ευαγγελίου είναι σεμνή. Το ένδυμα της αιλήθειας είναι πάντοτε ο απλός λόγος. Γιατί και ο ίδιος Ιησούς Χριστός, μέσα σε απλά λόγια μάς μιλάει για μεγάλες πράξεις που έκανε και η διδασκαλία Του ήταν απλή στην έκφρασή της. Ο λόγος του Θεού είναι λόγος ζωῆς και σωτηρίας. Από την σπιγμή που θα σαλευθεί μέσα μας η εμπιστοσύνη στην αξιοπιστία του θείου λόγου, λόγω της απλότητάς του, δεν έχουμε πια να σταθούμε πουθενά και βρισκόμαστε στην θέση των πρωτόπλαστων, που άφηναν τί τους είπε ο Θεός κι άκουγαν τί τους έλεγε ο Διάβολος.

Ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος Αθηναγόρας πίστευε πως ο άνθρωπος πρέπει να είναι ταπεινός γιατί η ταπεινοφροσύνη είναι από τον Θεό. Η υπερηφάνεια είναι από τον Διάβολο. Από την ταπεινοφροσύνη γεννιέται η υπακοή κι η αγάπη πρός τον πλησίον. Η αγάπη, όμως, έχει μια κλιμάκωση, ώστε να 'ναι αιλήθεια, που δεν σώζεται κανένας από τον εαυτό του, παρά αν μείνει μόνος με τον Θεό. Έτσι δημιουργείται «ἡ καινὴ κτίσις», η καινούργια δημιουργία, που είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορέσει ο Θεός να γίνει πληρόν στον άνθρωπο.

Η ποιότητα της προσφοράς του αείμνηστου Αθηναγόρα Κοκκινάκη ήταν μία διαρκής διδασκαλία πρός το ορθόδοξο ποιμνίο του, ήταν ένας δεινός πνευματικός καθισδημητής του Κλήρου, ένας ένθεμος διατυπωμανιστής και πρωταγωνιστής κήρυκας, και μεταλαμπαδεύτης της ελληνικής παιδείας και των γραμμάτων στην Ομογένεια της Βρετανίας. Διαρκώς υπηρετούσε το Ποιμνιό του. Θεωρούσε πως είναι μεγάλη τιμή για τους ανθρώπους να 'ναι συνεργάτες του Θεού, και εργάτες στο γεώργιον του Κυρίου, μα και τιμή μεγάλη να 'ναι υπέρτες στο έργο της σωτηρίας των αδελφών τους.

Ο ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ ΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ – ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ

Του Επισκόπου Τελμησσού Χριστοφόρου

Η διοικητική και οργανωτική και γενικότερα η εκκλησιαστική και κοινωνική δραστηριότητα που ανέπτυξε ο Αθηναγόρας Κοκκινάκης, στο διάσπηλη της διακονίας του ως Αρχιεπίσκοπου στη Μεγάλη Βρετανία, δεν απέπνιξε την αγάπη του για το θυσιαστήριο, ούτε περιόρισε τα καθήκοντά του ως Λειτουργού – Αρχιερέα.

Ο Αθηναγόρας ήταν γεννημένος λειτουργός. Περιπτό να πούμε πως όχι μόνο δεν παρέλειπε την προσφορά της λειτουργίας κατά τις Κυριακές και τις μεγάλες γιορτές, μα λειτουργούσε συχνά στο ιδιαίτερο του Παρεκκλήσι κι' άλλες φορές στη διάρκεια της εβδομάδας. Άρχιζε την ημέρα του νωρίς το πρωί με την ανάγνωση του Όρθρου στο Παρεκκλήσι. Μόνο όταν γινόταν αυτό, άρχιζε τις καθημερινές του ασχολίες.

Το λειτουργικό τυπικό το γνώριζε καλά και το προύσε. Έζησε τα παιδικά του χρόνια στην Πάτμο, στη σκιά του Μοναστηρίου του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου. Πέρασε μερικά χρόνια στην Κύπρο, όπου ιδιαίτερη σημασία δινόταν πάντα στην ακρίβεια της λειτουργικής πράξης. Ύστερα, στα φοιτητικά του χρόνια στην Χάλκη, είχε την ευκαρία να παρακολουθήσει την λειτουργική προσήλωση και την σπουδή της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως να διαπήρησε τη λατρεία αγνή ανθύπετη και αικέραιη σαν ένα πολύτιμο θησαυρό που σεβάστηκαν οι αιώνες κι έτσι απόφια να την παραδώσει στις επερχόμενες γενεάς.

Η λειτουργία είναι ένα δράμα που δεν κουράζει μα συγκλονίζει τον άνθρωπο. Είναι μια πράξη που οδηγεί στην ισορροπία τις παραστρατημένες ψυχοσωματικές δυνάμεις. Είναι κάτιο το αναντικατάστατο, του οποίου την αξία ο κάθε Χριστιανός και ιδιαίτερα ένας Αρχιερέας πρέπει να αναγνωρίζει και να σέβεται.

Ο Αθηναγόρας θεωρούσε την προσφορά της λειτουργίας ως το σοβαρότερο έργο του. Ίθρες Κοινότητες και Εκκλησίες για να τελείται

η Λειτουργία. Και ο ίδιος προσερχόταν πάντα σοβαρός, προετοιμασμένος για να κάνει το έργο του Θεού. Η Λειτουργία του Αθηναγόρα ήταν ορθόδοξη, παραδοσιακή. Πλικεία, βυζαντινή η φιλολικιδιά του. Ο Χριστιανός μετά από μία λειτουργία του, ένωθεν ως τους χωρικούς και τους νησιώτες όταν ύστερα από μία Κυριακάτική λειτουργία έφευγαν με αινάλιφρη καρδιά και φωτεινά πρόσωπα για τα σπίτια τους.

Για την εξωτερική του εμφάνιση ως λειτουργού, αλλά και την ευπρέπεια των Ναών και των θυσιοστρίων, ο Αθηναγόρας δεν έμενε αδιάφορος. Κι' ο ίδιος παρουσιάζοταν ιεροπρεπής και μεγαλοπρεπής, αλλά και στους άλλους δεν παρέλειπε να υποδειξει πώς μεταβάλλεται ένας χώρος σε σπίτι του Θεού. Γιατί πολλές φορές υπάρχει η αντίληψη πως είναι εύκολο πράγμα να γίνει ένας χώρος, έσπι κι αν χτίστηκε ως Εκατηνία, πραγματικός Οίκος Θεού. Χρειάζεται μιαλό και ευσέβεια, καλαισθησία και μελέτη για να ευπρεπισθεί εξωτερικά και πολλή πόση και προσευχή και χρόνος για ν' αποκτήσει την πνευματική ωραιότητα και δύναμη που ανάγει τον προσκυνητή απ' τα επήγεια στους ουράνιους κόσμους.

Ολ' αυτά, μας τα δίδαξε ο Αθηναγόρας. Ήχη ως τύπους ξερούς μα ως εκφραστικά βαθυτάτων εννοιών και ως τρόπο που δημιουργεί τα απαραίτητα Ορθόδοξα βιώματα, τα οποία ο κάθε Χριστιανός και ιδιαίτερα ο Κλήρος πρέπει να ζεί.

Έτσι, ο Αθηναγόρας Κοκκινάκης με τη λειτουργικότητά του μας άφησε ως κληρονομιά όχι μονάχα το παραδείγμα μιας συνεπαύς προστήλωσης στο καθήκον, μα και το παραδείγμα ενός Ιεράρχη που θεωρούσε την ευχαριστία ως το κέντρο, ως αρχή και τέλος, ως θεμέλιο και επιστέγασμα, ως την τεμπιτούσια και το αληθινό νόημα της Ζωής. Έτσι μας δίδαξε πώς ποτέ σαν λειτουργοί δεν πρέπει να θεωρούμε πην Λατρεία ως κάτιο το δευτερεύον και αμελητέο, που γίνεται όπως - όπως πρόχειρα και βιοστικά χωρίς συγκέντρωση και φρέσκο Θεού.

Βιβλιογρισία για το βιβλίο του Αθηναγόρα Κοκκινάκη:

PARENTS AND PRIESTS AS SERVANTS OF REDEMPTION

Ένα περισπούδαστο έργο

Μάλις έχει κυκλοφορήσει στην αγγλική γλώσσα και σε αραία έκδοση το τελευταίο βιβλίο του Θεοφιλέστατου Επισκόπου Ελαίας κ. Αθηναγόρας Κοκκινάκη «Γονείς και Ιερείς ως Λειτουργοί» της Σωτηρίστικαι με υπότιτλο «Εμρινεία των Δογμάτων της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας διά τα Μυστήρια του Γάμου και της Ιερωσύνης». Το βιβλίο αυτό αποτελεί σπουδαία συμβολή στον κύριο των θεμάτων που εξετάζονται σ' αυτό, και είναι αποραίτητο όχι μόνον για τους ιερείς αλλά και για τους λαϊκούς που θέλουν να γνωρίσουν την ιστορική εξέλιξη του Γάμου και της Ιερωσύνης και να καταναήσουν την ύψιστη σημασία που έχουν στην Ζωή του ανθρώπου.

Ο Άγιος Ελαίας παρουσιάζει τα δύο αυτά Ιερά Μυστήρια σε μια Ζωντανή συνθετική ανάλυση - αν επιτρέπεται αυτός ο χαρακτηρισμός "ανάλυση", γιατί παρουσιάζει στην ιστορική τους ανελίξη τα σπονδεία και ιδιονομία που απαρτίζουν και χαρακτηρίζουν τους δύο αυτούς ιερούς θερμούς και στην εξωτερική τους μορφή και στην εσωτερική τους, την πνευματική τους ουσία αλλά και "συνθετική" γιατί κατορθώνει να προβάλλει συνεχώς μπροστά στα μάτια του αναγνώστη τη συνολική την ουσιαστική θα έλεγα εικόνα των δύο αυτών Μυστηρίων, με μια Ζωντανιά, πληρότητα και πειστικότητα θαυμαστή. Στηρ δύσκολη, αλλά επιτυχημένη αυτή προσπάθειά του, η συγγραφική ικανότητα έχει ενισχυθεί από την τελεία κατοχή του θέματος: από την πλήρη και φωτοιμένη γνώση και χρήση των πηγών, των βαθμημάτων και των σχετικών απόφεων στο πέρασμα των αιώνων, αλλά και της σημερινής πραγματικότητας με τα ποικιλά και ιδιαίτερα προβλήματά της στα πεδία αυτά. Είναι

γιατού που μιλά έγκυρα και πειστικά.

Η θεολογική σοφία και η επιπτυμονική επεξεργασία και παρουσίαση της υλής συνδυάζονται αρμονικά σ'ένα οργανικό σύνολο φωτεινής σκέψης και συμμετρικής τέχνης. Βέβαια, δεν είμαι αριμόδιος να μιλήσω για τη δογματική ορθόδοξη που αναφερίθητα διάποτζει το έργο αυτό. Όμως πρέπει κανές να ομολογήσει πως ο συγγραφέας διεξάγει τις δογματικές και άλλες συζητήσεις όχι με αρνητικό ή εριστικό πνεύμα - κι όταν ακόμη η δικαιολογημένη αγανάκτηση για κακοδοξίες άλλων είναι φανερή - αλλά θετικά και ανεξίκακα, αντικειμενικά και καλοπροσάρτα, εποικοδομητικά και διάφωτοιστικά. Σκοπός του, φαίνεται, είναι όχι να κερδίσει μια κενή νίτη "διάλεξητής", αλλά να βοηθήσει ψυχές με τη διάφρωτη πειθώ του.

Και κάπου αλλού: στο απλό αλλά ζωντανό, γοητευτικό, ύφος του χαρακτηρίζει τον εμπνευσμένο και πειστικό λόγο του. Χωρίς υπερβολικά στολίσματα, απλός καθαρός ο λόγος του, με μικρές αλλά αρχιτεκτονικά δεμένες περιόδους χωρίς πολυλογίες και παλλιογίες, με τα κύρια και καρια μόνον, δίνει πολλή αισθητική χαρά, που συνοργανίζεται σαν αξιά πνευματική προς τον πλούσιο υγεινό στοχασμό του.

Η τυπογραφική εμφάνιση του βιβλίου είναι καλή. Τα τυπογραφικά λάθη είναι λίγα και δεν αλλοιώνουν το νόημα.

Μια παραπήρηση-διάσοφηση καλύτερα να μου επιτραπεί να κάνω: Στην σελ. 131 (κι' αλλού) η λέξη "χειροτονία" εξηγείται ως "extension of the hand". Αυτό είναι σωστό, αλλά η πλήρης σημασία της λέξεως στα αρχαία Ελληνικά είναι "extension of the hand for the purpose of giving one's vote in the assembly" και έπειτα "voting by show of hands," "election by vote". Είναι πολλά τα παραδείγματα στην Αρχαία Ελληνική λογοτεχνία αυτής και μόνης της σημασίας της λέξεως "χειροτονία", ιδιαίτερα σ' αντίθεση προς την εκλογή με κλήρο. Πρβλ. Αριστοτέλους, Αθ. Πολ. 30,5 - 34,1 - 44,3 - 54,3 - 5 - 61,1 - και αλλού, ιδιαίτερα 43,1. Δεν μπορώ τώρα να παρακολουθήσω με πληρότητα και ακριβεία την μεταγενέστερη σημασίαν. (π.χ. στην Κοινή η λέξη παρουσιάζεται στον Ηοδού: 58,9 με την απλή σημασία "extension of the hand" ή κατά την Αγγλική μετάφραση του χωρίοις: "the putting forth of the finger"). Όμως, μήπως είχεν σ' αντίθεση στον όρο "χειροτονία" η παλαιά σημασία "εκλογή με ψήφο", και έτσι μήπως να υποδηλώσεις κάπως στην αρχή τουλάχιστον, την εκλογή ή υποδέιξη του υποψηφίου κληρικού από τους λαϊκούς, όπως αναπτύσσεται στις σ. 114-117 κι αλλού;

Τέλος, μιαν ευχή! Να δημοσιευθεί το βιβλίο αυτό και στα Ελληνικά. Δεν κατέχω, βέβαια, τη σχετική βιβλιογραφία, όμως νομίζω πως δεν υπάρχει τίποτα ανάλογο στην Ελληνική. Το έργο θα γεμίσει ένα κενό και θα γίνει εξαιρέτο πνευματικό εντρύφημα για τον Ελληνικό λαό.

Κ. Μ. Προυσσής

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗ

Του Χάρη Μεττή

Ο σειμήτος Μητροπολίτης (και εν συνεχείᾳ Αρχιεπίσκοπος) Θυατείρων Αθηναγόρας Κοκκινάκης (1964-1979) υπήρξε χωρίς αμφιβολία ο ιεράρχης εκείνος που ανήγειρε, καλλώπισε και έθεσε σε πλήρη λειτουργία το θαυμαστό σήμερα οικοδόμημα που ονομάζουμε Ιερά Αρχιεπισκοπή Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας. Την παρέλαβε στις αρχές του 1964 μένα ανύπαρκτο ταύμα, χωρίς Αρχείο, χωρίς Αρχιεπισκοπικό Κέντρο, με τέσσερις μόνο Ελληνορθόδοξους Ναούς στο Λονδίνο και άλλους τόσους στα άλλα μέρη της Επαρχίας του - αλλά ο κοθένας τους με δικό του, σχεδόν αυτόνομο, καταστατικό - και την μετέτρεψε σε ελάχιστο χρονικό διάστημα σε μια άρτια οργανωμένη εκκλησιαστική οντότητα με εσωτερικό διοικητικό μηχανισμό, αλλά και μια προβολή και αίγλη

που ξεπέρασε τα στενά πλαίσια μιας Επαρχιώτικης Μητρόπολης κι απέκτησε διεθνή αίγλη και εμβέλεια.

Δεν θασχολθούμε, βέβαια, επί του παρόντος με το πολύτιλευρο και καθ'όλα αξιοθαύμαστο έργο του Αθηναγόρα Κοκκινάκη. Θαναφέρθομε απλώς – κι αυτό ακροθιγώς – στην εκπαιδευτική του προσφορά στην Ομογένεια και στις προσπάθειές του να ιδρύσει και οργανώσει Ελληνικά και Καπηλητικά Σχολεία παντού όπου ζούσαν Ομογένεις, αλλά και να συντονίσει το έργο τους ώστε αφέντος ν'αξιοποιούνται στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό οι τοπικές δυνατότητες, αλλ' αφ'ετέρου να μη μείνει κανένα παιδί που να μην φοιτά στα Σχολεία της Ομογένειας.

Όταν ήρθε στην Αγγλία, ο Αθηναγόρας Κοκκινάκης βρήκε δύο ομάδες Σχολείων ή καλύτερα βρήκε το Ελληνικό Παροικιακό Σχολείο διάρκεμένο στα δύο: Το ένα λειτουργούσε με επίκεντρο την τοπική Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία, ενώ το άλλο διοικούνταν από τους λεγόμενους Συλλόγους Ελλήνων Γονέων, αλλά χαρακτηρίζονταν ως Ανεξάρτητο Παροικιακό Σχολείο. Η πρώτη λοιπόν, προσπάθειά του ήταν να τα ενώσει κάτω από ένα Κοινό Φορέα και γ'αυτό δημιούργησε το Κεντρικό Εκπαιδευτικό Συμβούλιο και κάλεσε το πρώτο, στην ιστορία της Ομογένειας, Εκπαιδευτικό Συνέδριο, στις 17 και 18 Ιουλίου 1964.

Σαυτό κλήρθηκαν όπως παραστούν αφέντος οι διπλωματικές υπηρεσίες στο Λονδίνο της Ελλάδας και Κύπρου, και αφ'ετέρου όλοι ανεξαιρέτως οι εργαζόμενοι – είτε ως έφοροι είτε ως Εκπαιδευτικοί – στα Ομογενειακά Σχολεία. Από την πρόσληπη που απεστάλη τότε καταδεικνύονταν καθαρά οι στόχοι – μακροπρόθεσμοι και βροχυπρόθεσμοι – του καινοτόμου εκείνου Ιεράρχη:

«Δία της παρούσης γνωρίζω πρός υμάς ότι την 17η και 18ην προσεχώς Ιουλίου θα λάβῃ χώρα το πρώτον Εκπαιδευτικόν Συνέδριον της Ελληνικής Μητροπόλεως Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας εις την αιθουσαν του Καθεδρικού Ναού της Αγίας Σοφίας επί τη βάσει του εσωκλειόμενου προγράμματος. Το Εκπαιδευτικόν τούτο Συνέδριον σκοπόν έχει:

1. Να μελετήση την κατάστασιν του Ελληνικού Σχολείου ώς τούτο λειτουργεί σήμερον.
2. Την εξερευνίση τρόπων και μέσων λειτουργίας αυτού.
3. Την σύνταξιν αναλυτικού προγράμματος μαθημάτων επί τη βάσει του οποίου όλα τα Σχολεία θα λειτουργούν.
4. Αναδίξιν Κεντρικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου πρός παρακολούθησιν και καθοδήγησην του Ελληνικού Σχολείου εν Αγγλία.
5. Την δυνατότητα ιδρύσεως Κεντρικού Ταμείου πρός βοήθειαν των Ελληνικών Σχολείων.
6. Την σύνταξιν καταλόγου των προσοντώχων διδασκάλων εις τρόπον ώστε μόνον εκ του καταλόγου τούτου να διορίζωνται εις το έξις οι διδάσκαλοι των Σχολείων μας.»

Ο Αθηναγόρας, όμως, ο οποίος έφερε μαζί του ερχόμενος από την Αμερική την οργανωτική πείρα της εκεί Ορθόδοξης Εκκλησίας, είχε ετοιμάσει και παρουσίασε στους Συνέδρους ένα άριστο "Καταστατικό", το οποίο, με ελάχιστες από τότε τροποποιήσεις, εξακολουθεί ν'αποτελεί τη βάση της οργανωτικής δομής του Κ. Ε. Σ και των Σχολείων που υπάγονται στον Εκπαιδευτικό αυτού Οργανισμό της Ιεράς Αρχιεπισκοπής. Σταθμός, όμως, στην όλη πορεία του Εκπαιδευτικού Προγράμματος της Αρχιεπισκοπής και της πολιτικής, στο θέμα της Ομογενειακής Παιδείας, του αιεμνήστου Αθηναγόρα, ήταν η ιστορητική του ομιλία στο πρώτο ιστορικό Εκπαιδευτικό Συνέδριο της Ιεράς Μητροπόλεως (τότε) Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας, που έγινε στην Κρύπτη του Καθεδρικού Ναού της Αγίας Σοφίας, στις 17 και 18 Ιουλίου 1964.

Αναδημοσιεύουμε το κείμενο αυτό, το οποίο, 45 χρόνια μετά τη συγγραφή του, δεν έχει χάσει καθόλου την σημασία του και την επικαιρότητά του.

"Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΥΤΗΣ"

Η Ελληνική Παιδεία ως νοητική και πρακτική καλλιέργεια και πνευματική λειτουργία ανέκαθεν εθεωρήθη ως το σπουδαιότερον χαρακτηριστικόν των επιδιώξεων του Γένους ημών εμφανέστατα παρουσιαζόμενου εις την μακριάνων ιστορίαν αυτού. Διά τούτο, ο αρχαίος λογογράφος Ισκοράτης εχαρακτήρισε τους απανταχού καλλιεργητάς της διάνοιας ως μετέχοντας της Ελληνικής Παιδείας και ανήκοντας εις το Γένος ημών, ακριβολογήσας ούτω τον πληρέστερον και ωραιότερον ορισμόν του Έλληνος: "το των Ελλήνων όνομα πεποίηται μηκέτι του γένους, αλλά της διάνοιας τεκμηρίων είναι".

Διά τούτο, υπό οιαδήποτε συνθήκας και εις οιονδήποτε μέρος και αν ευρίσκονται οι Έλληνες, επιλαμβάνονται αμέσως του μεγάλου και σπουδαίου εγχειρήματος, της νοητικής δηλα καλλιέργειας. Και προσφέρουν ως εκ τούτου εργάτας του πνεύματος, επιδιδομένους εις όλους τους τομείς του επιστητού, οι οποίοι αναδεικνύονται της παιδείας καλλιεργητάς και του πολιτισμού ένθεοι εργάται.

Είναι γνωστόν ότι οι εκ του Γένους ημών διδάσκαλοι εγένοντο μετέωρα φωτεινά, διάλαμψαντα εις τους ορίζοντας του παρελθόντος. Άλλα και σήμερον δεν έπαυσαν να παρουσιάζουν της διάνοιας το "τεκμήριο", καταστολίζοντες πανταχού το στερέωμα της ζωής, των κοινοτήτων όπου ζούν, τιμώντες την Ελληνική παράδοσιν και την χώραν, ήτις απέστειλεν αυτούς εργάτας πνευματικούς.

Και σήμερον, εν Αγγλία, ως και αλλαχού, έχουμε τοικύτους εργάτας, τετιγμένα τέκνα του Γένους ημών, φορείς και ερμηνείς της Ελληνικής Παραδόσεως και Κληρονομίας, οι οποίοι και από της Εδρας των Πλανεπιστημάν και από του Ιερού Αμβωνος και από της θέσεως των ειδικοτήτων και μεγάλων εμπορικών επιχειρήσεων και οργανώσεων, τας οποίας εθεμελίωσαν με καρτερίαν και επιμονήν, διά της συγγραφής και της επιδόσεως εις διάφορα πλαίσια της πρακτικής και θεωρητικής ερεύνης, συμβάλλουν τα μέγιστα εις την διάφρωτιν της ανθρωπότητος.

Διά γα συνεχισθή όμως η συμβολή του Γένους ημών αυτή και διά να προετοιμασθή όσον το δυνατόν περισσότερον η συνέχεια αυτής, είναι ανάγκη να στρέψουμεν την προσοχή μας εις τα παιδιά, εις την Προκαπτηκή Παιδείαν, εις το ιδιότυπον Ελληνικόν Σχολείον των Αποδήμων. Πρός αντιμετώπισην του ωραίου και συφράτο θέματος τούτου εκλήθη Θεία συνάρτει το Α' Εκπαιδευτικόν Συνέδριον της Ιεράς Μητροπόλεως Θυατείρων και Μεγ. Βρετανίας, ίνα εν τω μέτρω του δυνατού μελετήθη το παρόν και το μελλον του Ελληνικού Σχολείου εν Αγγλία και εξετασθούν οι όροι της λειτουργίας αυτού και τα μέσα και οι τρόποι, διά των οποίων θα εξασφαλισθή και θα αναπτυχθή το πρόγραμμα και αι επιδιώξεις αυτού, εις τρόπον ώστε από το υποτοπώδες να φθάσωμεν μίαν ημέραν εις το τακτικός λειτουργούν και καλώς ωργανωμένον ημερίσιον Σχολείον των Ελληνικών Γραμμάτων. Το Σχολείον, επομένως, είναι το θέμα, το οποίον θα μελετήσωμεν εν πάσῃ προσοχή δεδομένου ότι εκ του Σχολείου αναμένομεν τη διάτηρσιν των χαρακτηριστικών μας γνωρισμάτων εν τη χώρᾳ ταύτῃ όπου η Ελληνική Παιδεία τιμάται και συναγωνίζεται ως βάσις και στερέωμα της μορφωτικής επιδιώξεως και της παιδαγωγικής μεθοδολογίας.

Και, πρώτον, Σχολείον ομαίνει παιδιά. Έχουμε πολλά παιδιά εις την Αγγλίαν, αλλέχομεν χώρων εις τον οποίον δυνάμεθα να τα προσελκύσωμεν προς διδασκάλων της γλώσσης της θρησκείας, και της ιστορίας του Γένους ημών. Το πρόβλημα είναι γνωστόν εις όλους.

Τα λειτουργούντα Σχολεία περιλαμβάνουν ωρισμένον αριθμόν παιδιών, ο οποίος, εν συγκρίσει πρός τον αιεμνήστο Αθηναγόρα, ήταν η ιστορητική του ομιλία στο πρώτο ιστορικό Εκπαιδευτικό Συνέδριο της Ιεράς Μητροπόλεως (τότε) Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας, που έγινε στην Κρύπτη του Καθεδρικού Ναού της Αγίας Σοφίας, στις 17 και 18 Ιουλίου 1964.

το Ελληνικόν Σχολείον. Πάστος είναι αλληλές όπι μεριδή είναι η φράση που παίζουν μας που δεν συμφωνούν το Ελληνικόν Σχολείον και δεν ήκουναν διδασκαλίαν των Ελλήνων διδασκαλιών μήτη επραγκαζόμεν τα εθνικά και θρησκευτικά τραγούδια του Γένους της. Ποιος πτωτε: Οφείλουμε να αμολεψήσουμε όπι πολλάκια μελλοντικούς άναρδο και με πολλήν πρεγερότητα συντεταπτόθηκαν προβίτημα της ποινείας που Μεταπόστοι Ελλήνος πόσον από την διαν τόντον και από πάν τους πρωτότατας αυτού. Έν σπουδαία πηγή αποκαλ είχη τη θρησκευτική μετά που Σεμβούλων και Κοζεμάνος που Καθεδρικό Νοσού της Αγίας Σοφίας παρόντος και του Αριόν Κοκκαπούλεως & Ιακώβου έμεσον όπι δύο περίπτωτο γενετικά πάτερα που Αποδήμων δεν έχουν γνωστή της γλώσσας και της θρησκείας των δε μήτη Θεούς Ελληνικήν Συνεδρίας.

Αλλιαρχήσαντες εις την Ιστορίαν να απελύῃ τος απός της Εθνικής ποιητικής αφεμάδεως και αφεληγήσας και να αναζητήσῃ τον ειδικόν, αφειδεών και αντιμετωπίσαντεν το πράξιμο της Γενειέως του Αποδήμου Ελληνικού σπειθενόντας πάσαν απέναντι ημών, δύσοις και απέναντι της Ιστορίας. Οι γομεῖς πρέπει να αντιληφθούν ἐπέχουν ακόμην ενηγρημένους και εκ των ἀνώ και εκ των κάτω, επον Θεού και εκ της Πατρόνος, να διάπραντην την ψλογωμάτιν μορία του θεού της Ορθοδοξίαν ειλιαφέδης και διό τη συαγωγαρισθέως ποιη απεραντίτην ρόλου, τον επαρκών πατέται και βάνανται να παρέχει αρχηγότητας της Ελληνικής Γενειέως.

Εν καρπῷ τῆς διαιτολόγου παῦτα, τὸ Κρυφὸ Σχολεῖο, με τὸ Ιερόνυμον με τὸ Γνωστικὸ Μαθήματα, εκφέρεται τὸ φρόνημα καὶ τὴν Ἐλληνικὴν Παραδοσίου Ζωτικόνην μέσα εἰς τὴν παράδοσιν του αποδιδούσιν λόγῳ μας. Θα επετρέπεται, λοιπόν, σήμερον, μέσα εἰς τὴν Ἐλλείθερην παιδικὴν ψυχὴν ὅπου ζῶμεν, ὅπου εἰ συνθέκεται τῆς ακαδημαϊκῆς συμβρούσης μας επιτρέπονται Ἐλλείθεριον συντάξεως, ὅπου εἰ νόμοι μας προσποτεύουνται καὶ μας ευνογόνουν την επιδοθάλαμην εἰς τὴν ευτοπίαν των καθηγμάτων πραγμάτων δι' ιδρυμάτων εκπαίδευσιν, το παραδείγματα το καθήκον μας διὰ την διατήρησιν τῆς Ἑλληνικῆς Κληρονομίας. Εφεύ βέβαιος ὅτι η συνεδρίης δει τὸ επιτρέψειν εἰς κακένα την απόρρησην των κοινωνικῶν πολιτικῶν

Η καπέτσιας της Ελληνικής Γουδείδης εξ αγγίνω σήμερον διεκπεύτε
οφικάντης το ζητμα πόστη, διότι η υπόσχεσης Ελληνικών Σχολέων,
έπιοι και υποπομπώνοις μαρτήρις, παρουσιάζει εκδήλως την στερεάν
βούθηση των γονέων και των Ελλήνων γενεών να περιμορφώνονται
την Ελληνική Γουδείδη μέσο εις τον αθηναϊκόν και την αγρίπην αστών
πριός δρέπεις της Νεάς Βενετίας. Άλλοι αι αποντώμενοι διακοπέλαι
είμαι πρόσθιμοι μεγάλοι. Άλλοισιν ἔργον κιαλών και μεγάλων
πρωγμάτων και επιτυχήσιας σωματιδίων και δυνατολημάν. Διό να
αποντώμενοι αι διακοπέλαι δη τετρακοπούν διδ. Μαρτίνων των οπίσ-

Πράγμα δυσπιστίας είναι ο που χώρου, επός τον απούσιο προσωπικότητα που πιστεύει να διασχίζει. Οι Νοοί μας, επός της αλγής επιφέρουσα, δεν έχουν απόδικος διάστασιός. Διά πάτου η εικονικότητα αιθουσών, επός Δημοσίων Έγκλεων του Κράτους, είναι μέτρον επιβεβιημένον και συνιστώμενον εκθέματα εώς όπου κάθε Κοινότης και εμορία αποκτήσῃ ίκανός της Εγγονικός αιθουσας. Διά της εικονικότετας Αρχηγικών Συριγών αιθουσών εξ τη διάρροα τμόστων πολιων διευκολύνεται κατά π. επός των είλικων, και η λίστη του προφίλματος των επιστάσεων. Διότι δεν είναι εύκολον, ίκανος διό το μικρό παιδιά, να μεταβαίνουν μόνο των μακρών του αικανημενούς οίκου. Το μέτρον της εικονικότετας λειψαρείνων εργασιολόγων υπό την Εγγονική Επιτροπών ει λοιδία, είναι πρόσημο αξιολογούντα αλλά και δαπανηρόν. Ισως ότι έπρεπε να υφασματίσουν σπίτια εις διάσρόμενος συναίσθιος διά να μεταποιθεύνειν η Εγγονιεία. Το μέτρον τουύτου εφαρμόζεται ειν την μέτρα η Ρυμπικοκαθιστώματική Εκατηρία, αλλά και επιχειρηματία τιμές Αρχηγών επινόμενοι εις την απομεινανη. Επεικέρητη ει λοιδία ποιούστων Εγγονιείων και είναι ότι δεν είναι πέραν της αικανημενούς διά να

μεταφράσεων εις κέντρο Σχολικής και κοινωνικής δραστηριότητας και ευποίησης.

Δεύτερο δυνατόλινη πηγή αποτελεσμάτων το Ελληνικόν Σχολείον εν Αγγλίᾳ είναι και ο χρόνος. Πολλά Σχολεία λειτουργούν μέσων το Σεμβάτον επί δύο ώρας, από την ημέρα της 1 μμ. ή από την ίδιη μέρη της 4ης μμ. δύλα λειτουργούν τρεις ημέρες από την ίδια μέρη της 4η μμ. Όλα λειτουργούν κατέτηματα 6-8 μμ με μίας ποσού τόξες των και όλα, δύο μόνον απογειώνεται σημ φθινόπωρο κατά τόξην. Ως αποτελεψίανθε, το ζητητα πο χρόνο είναι δύοτακτοι διό τούτο πρέπει να προσελκύσει την προσοχή όλων των ενδιαφερομένων γονέων και διδασκαλιών και Σχολικών Επιπτοποιών.

Επός πων αποφεύγεισαν δύο μεγάλια διστοκαλών, του χρόνου και του γράμμου, είναι πρέπει να μελετήσῃ και το θέμα της διδασκαλίας ώης. Εφόσον το Ελληνικόν Σχολείον είναι χρονικάς περιουσιδέρουν, είναι αυθόρυβη απάλη όπως διαπέσθη στο χρόνο καπά των καλύτερων τρόπων δια να αποδιάληξε αυτό που αποφεύγομεν. Διά τούτο χρειαζόμενο αποτελεκτικόν πρόληψαμα, διότι πρέπει να περιλαβῇ πων όπι αποτελέμεν από το Ελληνικόν Σχολείον, ποιον δηλ. κάιδιον μαθημάτων θα ακολουθήσουν οι διδασκαλοι από της μέρους της εγγραφής και εισόδου μέρη της απολύτων των μαθημάτων. Το ζήτημα τούτο θα είναι να μελετήσῃ επιπροτική πανδιαγωγών προσωπικόγνων διδασκαλών, οποιες θα επιμελήσουν της συντάξεως εκδικού μαθημάτων κινοεργέων ειπώς της μετοπόντου ζωής του Ελληνικός μεταπόδουσαν εν Αγγλίᾳ με βάσην την Ελληνικήν πραγματοπόρην και ελεγχουμένην.

Εάν υποτεθή ότι έγινε καταπόσις των κάτιον τούπων των μαθημάτων, θα επεκάλλετο να ερωτήσουμετείνηπάρχοντα πρόσωπα, τα οποία θα εφαρμόσουν τον κάτιον αυτών ως διδάσκαλοι. Το Σημα, όσει, των διδασκαλιών είναι βασικό. Και τούτο διέπει ο διδάσκαλοι των Ξειλείων του Αποδήμου Ελληνισμού διειπειπάντων απλά και αυθήτη πράγματα, οια και αυτόδεικοι των εις τα Ξειλεία της Αγγλίας και της Ελλάδος. Οι διδάσκαλοι των Ξειλείων του Αποδήμου Ελληνισμού γνωρίζουν ότι τα Ξειλεία των, ως επί τα πλείστου, είναι απογειωμένοι και οληγόρωρα, ενώ το ημέρητο ή δεν υπάρχουν, ως εν Αγγλία ή δύοι υπάρχουν είναι άλλη, το δε Βιωσιανό Ελληνικόν των μετρίων πολύ περιωρισμένον και οληγόρωρον. Διά πούτοι ας από επών παρεπήρησεν εν τη πλειστού πέρα Τοι ο Οικουμενικός Ποτηράρχης Πατριαρχάποτος Κος Κος Αθηνηταράρχος, το Ξειλείον της αποδήμου ομογενείος είναι κατά μεγίστην αιωνολογίαν απογειωμένον. Οι διδάσκαλοι των Ξειλείων τούπων παραλαβόντων πιανίν κουρασμένα από τα μετρήματα εις τα Αγγλικάν Ξειλείον και διά πούτο φυγολογικά αντηθέμενα και ποικιλοτρόπιας αντιδρώντα εις τοις επιδιδάξεις του Ελληνικού Ξειλείου. Και τούτοι πάλιν προέρχεται εκ του γεγούντος καθό τα πιανίν γνωρίζουν ότι οι φίλοι των μετρί το Αγγλικάν Ξειλείον πιανίουν ή βλέπουν την πηλεύρασην ή ασχολούνται με άλλα διόδιεδιστον ή ανιποτυπικό πρόγραμμα, ενώ αυτό μέσα εις τας πέριξ του Ελληνικού Ξειλείου έχουν μάθημα δύοιαλοι, άλλο και διδάσκαλον αιωνοπρόν και εν πολλοίσι απαιτητικόν. Διά πούτο χρεονέλετων μεριζόν τέχνη και προσπατείτοι ποιδιγυαγκειος παπτηριός και φυγολογική αγύμνωσης εκ μέρους των διδάσκαλων μόστε να είναι εις θέσην να πηληπάσουν την φυγήν του πιανίου, να πιάσουν το ειδιδιάφρέμον της και να του μεταδώσουν γνώσεις καπά πούπον μεθόδων.

to help them to do their job better. So it is important to have a good relationship between the two parties. This is what we have done in our project. We have worked closely with the government and the NGOs to understand their needs and requirements. We have also tried to involve them in the decision-making process. We have tried to make the system user-friendly and easy to use. We have also tried to make the system accessible to all sections of society. We have also tried to make the system transparent and accountable.

Suganthi I am a software engineer by profession and I work for a company called "Suganthi Solutions". I have been working in the field of software development for the past 10 years. I have experience in developing web-based applications, mobile applications, desktop applications, and enterprise systems. I have also worked on various projects related to e-governance, e-commerce, and e-government. I am currently working on a project related to e-governance.

Prakash I am a software engineer by profession and I work for a company called "Prakash Solutions". I have been working in the field of software development for the past 10 years. I have experience in developing web-based applications, mobile applications, desktop applications, and enterprise systems. I have also worked on various projects related to e-governance, e-commerce, and e-government. I am currently working on a project related to e-governance.

Suganthi I am a software engineer by profession and I work for a company called "Suganthi Solutions". I have been working in the field of software development for the past 10 years. I have experience in developing web-based applications, mobile applications, desktop applications, and enterprise systems. I have also worked on various projects related to e-governance, e-commerce, and e-government. I am currently working on a project related to e-governance.

Prakash I am a software engineer by profession and I work for a company called "Prakash Solutions". I have been working in the field of software development for the past 10 years. I have experience in developing web-based applications, mobile applications, desktop applications, and enterprise systems. I have also worked on various projects related to e-governance, e-commerce, and e-government. I am currently working on a project related to e-governance.

Suganthi I am a software engineer by profession and I work for a company called "Suganthi Solutions". I have been working in the field of software development for the past 10 years. I have experience in developing web-based applications, mobile applications, desktop applications, and enterprise systems. I have also worked on various projects related to e-governance, e-commerce, and e-government. I am currently working on a project related to e-governance.

Prakash I am a software engineer by profession and I work for a company called "Prakash Solutions". I have been working in the field of software development for the past 10 years. I have experience in developing web-based applications, mobile applications, desktop applications, and enterprise systems. I have also worked on various projects related to e-governance, e-commerce, and e-government. I am currently working on a project related to e-governance.

Suganthi I am a software engineer by profession and I work for a company called "Suganthi Solutions". I have been working in the field of software development for the past 10 years. I have experience in developing web-based applications, mobile applications, desktop applications, and enterprise systems. I have also worked on various projects related to e-governance, e-commerce, and e-government. I am currently working on a project related to e-governance.

Prakash I am a software engineer by profession and I work for a company called "Prakash Solutions". I have been working in the field of software development for the past 10 years. I have experience in developing web-based applications, mobile applications, desktop applications, and enterprise systems. I have also worked on various projects related to e-governance, e-commerce, and e-government. I am currently working on a project related to e-governance.

και αξιοσέβαστα και μεμορφωμένα πρόσωπα που θα ήτο δυνατόν να προσφέρουν τοιαύτην υπηρεσίαν εις την Ελληνικήν Εκκλησίαν και το επιχείρημα, ότι δεν ενδιάφέρονται, δεν το δέχομαι, διότι ουδέποτε δεν εκλήθησαν να υπηρετήσουν τους Κατηχητικούς σκοπούς της Εκκλησίας των. Δ' αυτό θα επιδιώχθη η στρατολόγησης αυτών με υπομονήν και η ένταξής των εις την υπηρεσίαν της διάδοσεως και διάπρασσεως της Ελληνορθοδόξου ημών διδασκαλίας εις τα παιδιά μας.

Αλλέκτος της πρεσεπομαίας διά τον καταρτισμόν προσωπικού, είναι ανάγκη να καθορισθώστοντας χρονικά όρια της λειτουργίας του Κατηχητικού Σχολείου. Διότι εφ' ούσον αιώραι των γλωσσικών και ιστορικών μαθημάτων είναι ολίγιστοι, πρέπει κάπως να εξευρεθούν ώραι διά το θρησκευτικόν μάθημα, ώστε να διευρυνθή το χρονικόν διάσπημα της απασχολήσεως των παιδιών με τα θέματα που προϋποθέτει ο καταρτισμός αυτών. Την λύσιν του προβλήματος τούτου μάς την παρέχει η πράξης της Εκκλησίας της Ελλάδος, εν μέρει και του Αποδήμου Ελληνισμού, όπου το Κατηχητικόν μάθημα γίνεται την Κυριακήν. Το τοιούτον παρέχει την ευχέρειαν, χρησιμοποιήσεως των πρωινών ωρών κάθη Κυριακής διά τον Θρησκευτικόν καταρτισμόν των παιδιών, δημιουργεί δε την ευλογημένην συνήθειαν του Εκκλησιασμού των από μικράς ηλικίας. Παρεπηρήθη ότι τα παιδιά, που έχουν Κατηχητικόν μάθημα άλλην ημέρα ή την Κυριακήν, δεν εκκλησιάζονται. Και εδώ εις Αγγλίαν παρεπηρήθη το διον, διότι δεν ημάρα Ελληνικά Κατηχητικά Σχολεία συγκροτούμενα τας Κυριακάς. Δ' αυτό ολίγα παιδιά φαίνονται την Κυριακήν εις τους Ναούς μας, ίσως διότι ο χώρος είναι περιωρισμένος, ίνως διότι δεν προσελκύονται διά των μεθόδων που χρησιμοποιεί ανά τον κόσμον το Κατηχητικόν Σχολείον των Κυριακών.

Διά τούτο, Θεού θέλοντος, από του προσεχείς Σεπτεμβρίου, μετά τον Όρθρον εις τους Ναούς της Ιεράς ημών Μητροπόλεως, θα αρχίσῃ κάθε Κυριακήν εις τας 10.30 το πρώι εντός του Ναού παιδική ακολουθία. Τα παιδιά θα συναθροίζωνται εις τον Ναόν ενώ θα φάλλεται ο Όρθρος, μετά την περάτωσην του οποίου θα αρχίζῃ ο λερές την παιδικήν ακολουθίαν με την συμμετοχήν των παιδιών εις την φαλμωδίαν βάσει της τάξεως η οποία θα τεθή προ υμών. Απαραίτητον οτοιχίον της παιδικής ταύτης προσευχής είναι το παιδικόν κήρυγμα από μέρους του Ιερέως. Η πείρα αποδεικνύει ότι το κήρυγμα τούτο θέλει περισσοτέραν ίσως πρεσεπομαίαν παρέόντων φανταζόμεθα, διότι ο ομιλητής πρέπει να γίνη αντιληπτός από τα παιδιά, να προκαλέσῃ ερωτήσεις και να δεχθή απαντήσεις και να εγχαράξῃ εις τας καρδίας των παιδιών διδάγματα και παραδείγματα οδηγητικά πρός ημήκην ζωήν και σωτηρίαν. Μετά το πέρας της παιδικής ταύτης Προσευχής τα παιδιά οδηγούνται εκεί που γίνεται το Κατηχητικόν μάθημα από μέρους των Κατηχητών και Κατηχητριών, περί το τέλος δε της Θείας Λειτουργίας θα συναντηθούν με τους γονείς των.

Το σχέδιον τούτο εφαρμόζεται εις τους Ναούς του Αποδήμου Ελληνισμού πανταχού. Βεβαίως αναμένων αντιδραστιν εις την εφαρμογήν του σχεδίου αυτού εντάθη. Πλὴν όμως υπέρ εμέ και τους λερείς μου και τους εργάτας της Εκκλησίας μας στέκεται ο Χριστός, του οποίου επικαλούμαι την δύναμιν, διά να οπλισθούν με θάρρος και υπομονή και επιπλέον οι εργάτες του Ευαγγελίου Αυτού, οι επιθυμούντες να μεταδώσουν εις την παιδικήν ηλικίαν τους λόγους της αληθείας.

Τούτους τους εισηγητικούς λόγους εν χαρά πολλή και πίστε εις την πρακτικότητα και ωφελιμότητα αυτών απηρθήμαν πρός Υμάς επί τη επιπλέον ότι τας μέν εν αυτοῖς ατελείας θα παραβλέψητε και εν αγάπη και επιείκεια θα αναπτηρώσητε, τα δέ δι' αυτών επιδιοικόμενα ως αρχά και ωφελιμα θεωρούμενα θα αναγνωρίσητε ως καθήκονταν και επιδιώκειν επί την αγιωτάτην ημών Ορθόδοξον Εκκλησίαν υπαγορευμένην άνωθεν».

Μερικά, βέβαια, από αυτά που εισηγείτο στην ομιλία του ο αείμνηστος Αθηναγόρας έχουν ήδη κατά κάποιον τρόπο πραγματοποιηθεί: Οι εκκλησίες μας έχουν σχεδόν όλες τους αποκτήσει ιδιόκτητα σχολικά οικήματα, οι Κυβερνήσεις της Ελλάδας και της Κύπρου αποστέλλουν κατ' έτος ένα μεγάλο αριθμό δασκάλων για τις ανάγκες των Σχολείων μας, ο αριθμός των Ελληνοπαιδιών που φοιτούν σ' αυτά έχει αυξηθεί σημαντικά, εποιμάστηκαν (έστω κι αν μονπλευρά) Αναγνωστικά και άλλο βοηθητικό υλικό διδασκαλίας, ιδρύθηκαν δύο πιερήστα Σχολεία (το ένα Αγγλοελληνικό μιδιάτιτερης έμφασης στην Αγγλική μόρφωση το άλλο καθαρό Ελληνικό, αλλά με παραλλήλη διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας), κ.τ.λ. Όλες αυτές τις επιτεύξεις ο Αθηναγόρας τις είχε οριοθετήσει από της πρώτης του εκείνης ομιλίας, τις έχει ενσωματώσει μάλιστα και στον «Κανονισμόν του ΚΕΣ» που έθεσε σε κυκλοφορία κι εφαρμογή αφέως μετά το πρώτο Εκπαιδευτικό Συνέδριο της Ι. Αρχιεπισκοπής και με ισχύ, όπως ορίζεται σ' αυτό, από της 18ης Ιουλίου 1964, ημέρα λήξεως του Συνεδρίου.

Από τον «Κανονισμόν» αυτόν του ΚΕΣ αρκεί ν' αναφέρουμε τα άρθρα 13 και 5, για να κατειχθεί η φροντίδα, η διορατικότητα αλλά και η οργανωτική δύναμη του Αθηναγόρα – ποιότητες στον χαρακτήρα του οποίου εκπήγαζαν όχι μόνο από την πληθωρική σοφία και την πείρα που είχε, αλλά κυρίως από τη βαθεία του αγάπη για την Ελληνοχριστιανική μόρφωση των παιδιών των Αποδήμων. Όσοι μάλιστα από εμάς είχαμε την τύχη να θητεύομε κοντά του, τον θυμόμαστε με τι παιδική χαρά και πηγαίο αίσθημα ικανοποίησης αναλάμβανε ο ίδιος να διδάξει όπου και όταν του δινόταν η ευκαρία. Σε τέτοιες περιπτώσεις εμείς στεκόμασταν παράμερα, έκθαμψι από την ακτινοβολία των ματιών του, και όλοι μας αισιοδοσήθητα θυμόμασταν τα του Ευαγγελίου «άφετε τά παιδιά έλθειν πρός με».

ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ Κ.Ε.Σ

Από τους πρώτους στόχους του Μητροπολίτη Αθηναγόρα Κοκκινάκη ήταν, όπως είδαμε, οργάνωσης του Κεντρικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου της Ιεράς Μητροπόλεως Θυατείρων, του οποίου αισιοδοσίευσμε εδώ μερικά άρθρα

«Κανονισμός

Άρθρον πρώτον.

ΣΚΟΠΟΣ

Παρά της Ιεράς Μητροπόλεως Θυατείρων ιδρύεται και εδρεύει παράποτη Κεντρικόν Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον, σκοπός του οποίου είναι:

1. Η διάδοσις και προστασία της Ελληνικής Παιδείας, δίής κυρίως περιφρουρούνται τα γνωρίσματα του Γένους ημών, τουτέστινη η Γλώσσα και η Ορθόδοξος Χριστιανική Θρησκεία.
2. Η κατάρτισης Αναλυτικού Προγράμματος, όπερε θα παρέχει, αναθεωρούμενον κατά τας παρουσιαζόμενας ανάγκας, οδηγίας εις τους Διδασκάλους ως πρός τον κύκλον των μαθημάτων άτινα θα διδάσκουν εις τα Σχολεία.
3. Ο σημαντισμός καταλόγου Διδασκάλων και η εξέταση των προσόντων αυτών, ώστε ο διορισμός τών κατά τόπους διδασκόντων να γίνεται εκ του καταλόγου τούτου προς αποφυγήν αναλήψεως διδασκαλικών καθηκόντων παράκαπαλήλων και απροετομάστων προσώπων διά το λειτουργήμα του Διδασκάλου
4. Η δημιουργία κοινού εκπαιδευτικού ταμείου προς αντιμετώπισην των γενικών αναγκών της Ελληνικής Παιδείας και προστασίαν αυτής.
5. Η εξέρεσης και απόκτησης κτηρίων πρός διδασκαλίαν της Ελληνικής Παιδείας και ο πλουτισμός αυτών διά των εφοδίων άτινα απαιτεί η σύγχρονος παιδαγωγική μεθοδολογία πρός

επιτυχή και επαγωγήν διδασκαλίαν.

6. Η επιδιώκεις ιδρύσεως ημερησίου Εκπαιδευτηρίου της "Σχολής των Ελληνικών Γραμμάτων" του τύπου του LYCEES FRANCAIS, όπερ θα καταστή υπόδειγμα ιδρύσεως παραμοίων.
7. Η πρεσβοτειά διδασκαλικού Προσωπικού διά παροχής υποτροφιών πρός επιμόρφωσιν διά παρακολουθήσεως παιδαργικών σπουδών.
8. Η εποπτεία όλων των σχολείων και ενίσχυσης αυτών πρός εφαρμογήν κοινού Προγράμματος και επιτυχίαν των εκπαιδευτικών επιδιώξεων της Ομογένειας.

Άρθρον τρίτον.

ΕΠΙΤΡΟΠΑΙ

Αι εξής τέσσαρες Επιτροποί σχηματίζονται κατά την πρώτη συνεδρίαση του Συμβουλίου:

- A. Επιτροπή Αναλυτικού Προγράμματος
 - B. Επιτροπή Επιθεωρήσεως των Σχολείων
 - C. Επιτροπή επί των Οικονομικών και Υποτροφιών
 - D. Επιτροπή Κοινωνικών Εορτών πρός όφελος του Ταμείου.
- Εις έκαστην Επιτροπήν, εκτός των Μελών του Συμβουλίου, προσκαλούνται και μετέχουν οι υποδεικνυόμενοι υπό των Συμβούλων, άνευ δικαιώματος ψήφου.

Άρθρον πέμπτον.

TAMEION

Το Ταμείον του Κ.Ε.Σ. διευθύνεται παρ' αυτού και θα αρχίσῃ την δράσην αυτού μετά τριετίαν από της ιδρύσεως αυτού διά να επιληφθῇ των κάτωθι αναγκών της Ελληνικής Παιδείας:

- Την ενίσχυσην Ελληνικών Παροικιών πρός ιδρυσιν και συντήρησιν Σχολείου, εάν εις τούτο αδύνατον οικονομικώς.
- Την παροχήν υποτροφιών πρός επιμόρφωσιν διδασκαλικών στελεχών.
- Την συγγραφήν και έκδοσιν σχολικών βοηθημάτων και βιβλίων.
- Την αποστολήν αντιπροσώπων εις εκπαιδευτικά συνέδρια.
- Την απόκτησην θερινών κατασκηνώσεων διά τα παιδιά και την αποστολήν των αριστευσάντων εις τας εν Ελλάδι θερινάς παιδικάς κατασκηνώσεις.
- Την ιδρυσιν δανειστικής βιβλιοθήκης παιδικής και τον πλουτισμόν Αναγνωστηρίων των Κοινοτήτων και Ενοριών.
- Την επιβράβευσην αριστευσάντων μαθητών και την ιδρυσιν υποτροφιών
- Την ενίσχυσην των εξ Ελλάδος ερχομένων ενδεών φοιτητών διά σπουδάς εις τα Αγγλικά Πανεπιστήμια.
- Την ενίσχυσην του Καπηλητικού Συμβουλίου δι' επηρίου επιδόματος πρός όφελος αγοράς Καπηλητικών Εφοδίων και Καπηλητικών Φροντιστηρίων.
- Την μελέπην παροχής συντάξεως εις τους διδασκαλούς.
- Την ενίσχυσην των ενδεών.

Το Ελληνικό Σχολείο υπήρξε η αδυναμία, το πάθος του Αθηναγόρα. Γι' αυτό και γινόταν "θηρίο" οσάκις τολμούσε κανείς είτε να επιβούλευθεί την κανονική λειτουργία, είτε να "βάλει χέρι" στα Σχολεία. Και δεν δίσταζε να σηκώσει στεντώρια τη φωνή του και πρός αυτές αικόμη τις Κυβερνήσεις (οσάκις τα συμφέροντα του Ελληνικού Οργανωσιακού Σχολείου παραβλέπονταν) είτε απ' ευθείας ο ίδιος, είτε μέσω των στενών του συνεργατών. Για παράδειγμα η εισηγητική Έκθεσή του στην ετήσια Εκπαιδευτική Σύνεψη του Κ.Ε.Σ., που έγινε στις 17 και 18 Μαΐου 1974 στον Καθεδρικό Ναό της Παναγίας WOOD GREEN, όπως και μία επιστολή των Νικόλαιο Χατζηπατέρα και Λεωνίδα Παναγιδή πρός τον τότε Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Σπ. Κυπριανού, είναι αποκαλυπτικά του τρόπου, αλλά και της σοβαρότητας, με την οποία ο Αθηναγόρας έβλεπε την Παροικιακή Εκπαίδευση. Η εισηγητική έκθεση του Αθηναγόρα έχει

ας εξής:-

- «Ως είναι γνωστόν, κάθε έτος λαμβάνει χώραν μία εκπαιδευτική Σύσκεψης των εργατών της Ελληνικής Παιδείας εις την Μ. Βρετανίαν, ως μία προετοιμασία διά το Εκπαιδευτικόν Συνέδριον το οποίο συγκαλείται κάθε δύο έτη.

Σκοπός της Εκπαιδευτικής Συσκέψεως ταύτης είναι η μελέτη και έρευνα των τρεχόντων προβλημάτων, τα οποία αντιμετωπίζει η Ομογένεια εν τη προσπάθειά της να διάπραγμα τα γνωρίσματα του Γένους ημών, δηλ. την Πλάσσαν και την Θρησκείαν μας.

Οι διδάσκοντες την Ελληνική γλώσσαν είς τα Σχολεία μας της Ομογένειας επιτελούν, κατά το δυνατόν, το καθήκον των εις δόλους τους τομείς της υπηρεσίας αυτών.

Αι δυσκολίαι, όμως, αι οποίαι προέρχονται από το περιβάλλον, από την μερικήν αδιάφορίαν των γονέων, από την δυσαφορίαν των μαθητευμένων και από την γένει ελλειψιν χώρων αυστηρώς Ελληνικών, φαίνονται ως ανυπέρβλητα εμπόδια πολλάκις εις την εκτέλεσην του δύσκολου έργου των εργατών της Παιδείας μας. Διά τούτο εκτός των προσόντων, τα οποία έχουν οι διδάσκοντες, τα ακαδημαϊκά και τα της πείρας δηλαδή είναι ανάγκη να ανανεώνουν διηγεκώς την υπομονήν αυτών διά να είναι δυνατόν να έχουν απόδοσιν εις εκείνα τα οποία επιδιώκουν.

Οπως αποδεικνύει η πείρα, τα γνωστά μέτρα της πειθαρχίας και η αυστηρά εφαρμογή του Αναλυτικού Προγράμματος δεν ευρίσκονται εντός του εφικτού εν τη διάδοσει της Ελληνικής Παιδείας εν τη Χώρα ταύτη. Δ' αυτό η υπομονή και η καλωσύνη και το παιδαργικών χιούμορ είναι δήμαρτς προσόντα απαραίτητα διά κάθε διδάσκοντα.

Και το τρέχον σχολικόν έτος ελήρηθσαν και πάλι εκ της Πατρίδος βιβλία, τα οποία διενεμήθησαν εις τα Σχολεία υπό του εν Λονδίνω Ελληνικού Προξενείου. Είμεθα διά τούτο ευγνώμονες, ελπίζομεν όμως ότι εκείνο το οποίο διεκρύζαμεν και ελέχθη επανειλημμένως, ότι δηλ. η Εκπαιδευτική Επιτροπή, η οποία θα επεξεργασθή ειδικά αναγνωστικά διά τους αποδήμους μαθητάς των σχολείων της Ομογενείας μας εν τη Μ. Βρετανία, θα αποδώση εις το προσεχές μέλλον τους καρπούς των προσπαθειών της, εις την σύνταξην αναγνωστικών και βοηθημάτων προσανατολιζομένων εις την εδώ ζωήν των Ελληνοπαιδών.

Ελέχθη όμως ότι θα ήτοντο δινάτον οι διδάσκοντες, χρηματοποιούντες την πείραν των, να συμβάλλουν εις την σύνταξην των αναγνωστικών, ώστε να διευκολύνθη τη Εκπαιδευτική Επιτροπή αυτή της Ελλαδός εις το έργον της, συνάμα δε τα παιδιά εδώ εις την Αγγλίαν, διά της πολυγραφήσεως των κειμένων τούτων, να δύναται να προσελκύωνται εις την ανάγνωσην και γενικώς εις την εκμάθησην της γλώσσης των πατέρων μας.

Ελπίζω ότι θα συμβάλλουν επιτυχώς οι διδάσκοντες εις την επιδιώκησην αυτήν, διά να αποδειχθή εκτός των άλλων, ότι οι υπεύθυνοι διά την διάδοσην της Ελληνικής Παιδείας ενταύθα δεν οδρανούν και ότι βασίζουν πη διδακτικήν αυτών πείραν με την παραγωγήν βοηθημάτων πρός χρήσιν των παιδιών μας.

Κατά τη διάρκειαν του έτους τούτου το Κ.Ε.Σ. της Αρχιεπισκοπής, με εισηγητήν τον κ. Νικ. Ιω. Χατζηπατέρα, έσχε τας καθωρισμένας συνεδρίασεις, αι οποίαι κατέληξαν εις διάσφορους αποκράσεις.

Μεταξύ άλλων, εμελετήθη το ζήτημα της διάγραφης εκ του καταλόγου των απεταλμένων εκπαιδευτικών, άνευ αποδοχών, του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδος, του εκπαιδευτικού κ. Κ. Αλαποπούλου, διά τον οποίον απηρθύνθη εις το ως άνω Υπουργείον των Αθηνών γράμμα της Αρχιεπισκοπής. Αντηλάγησαν δε και προφορικώς αι απόψεις της Αρχιεπισκοπής επί του ως άνω θέματος, μεταξύ του Αρχιεπισκόπου και του κ. Κίτσαρά εν Αθηναίσι.

Το γεγονός ότι εν μέσω Σχολικών Έτει συνεκλήθη ο διδάσκαλος της Ελληνικής Εκπαιδευτικής Αποστολής κ. Ηλίας Μίχος εδημούργησεν ανησυχίαν τόσον μεταξύ των μελών του Κ.Ε.Σ. της Αρχιεπισκοπής

όσον και μεταξύ του διδακτικού ημών κόσμου, διότι ανάλησης κατά την διάρκειαν του σχολικού έτους δεν δικαιολογεί ουδεμίαν αιτίαν την οποία μπορεί το Υπουργείον της Παιδείας των Αθηνών να γνωρίζει.

Ο Πρόεδρος του ΚΕΣ απήγγειλε επιστολήν διά τον σκοπόν τουόν εις το Υπουργείον Παιδείας και προφορικώς συνεζήστησεν απ' αυτού μετά του Υπουργού Παιδείας κ. Π. Χρήστου, τονίσας ότι εάν συνεισθή η τακτική αυτή των αρνήσεων, καλόν θα είναι να σταματήσῃ η αποστολή εις τη Μεγ. Βρετανίαν των απεσπασμένων εκσπειδευτικών.

Εν τω μεταξύ, μετά το Πάσχα, εγνώσθη ότι η καθηγήτρια κ. Νίνα Κρητοπούλου της Ελληνικής Εκπαιδευτικής Αποστολής και αυτή η οποία ανέλαβε την διδασκαλίαν διά την προετοιμασίαν G.C.E εις τα Σχολεία του Αποστόλου Βαρνάβα και Αποστόλου Ανδρέου, ανεκλήθη εις τας Αθήνας. Η Αρχιεπισκοπή η υπεύθυνος των προαναφερθέντων σχολείων, πληγεραφικώς απήγγισεν έκκλησιν εις το Υπουργείον Παιδείας των Αθηνών ζητούντες ίνα η ως άνω καθηγήτρια συνεχίση το έργον της εν Λονδίνω.

Διά πρώτην φοράν αι εκκλήσεις μας εις κοινούθησαν και ήδη η Κα Νίνα Κρητοπούλου ευρίσκεται εν μέσω ημών συνεχίζουσα το έργον της, το οποίον κρίνεται από πάσης απόψεως επιτυχές.

Έχοντες υπ' όψιν την αποκτηθείσαν πείραν τη βασιζούμενην επί της αποστολής εκπαιδευτικών εξ Ελλάδος, νομίζουμεν ότι η Ομογένεια πρέπει να αντιληφθῇ ότι είναι καθήκον της η αντιμετώπιση του έργου της μισθώσεως διδασκάλων και να μην βασικαλίζεται με την ιδέαν ότι είναι δυνατόν να επιφορτίζεται εις το διηγεκές η Πατρίς την δοπάνη ταύτην.

Είναι καθήκον των Ελλήνων αποδήμων, όπως παντού, έτοι και εις την Μ. Βρετανίαν, να καταλάβουν ότι πρέπει να βοηθήσουν οι ίδιοι τα παιδιά τους προσφέροντες οικονομικήν βοήθειαν εις τα Σχολεία, ώστε η Ομογένεια να μη χάση την ταυτόπτη της ενταύθα, όπως συνέβη και εις το παρελθόν.

Μία των αποφάσεων της Εκτελεστικής Επιτροπής του Κ.Ε.Σ., της Αρχιεπισκοπής είναι όπως απευθύνη έγγραφον εις το Υπουργείον Παιδείας των Αθηνών, διά του οποίου να ζητήσαι επίδομα το ήμισυ τουλάχιστον της δοπάνης της απαιτουμένης διά την αποστολήν εκπαιδευτικών εξ Ελλάδος εις την Μ. Βρετανίαν προς αντιμετώπισην μερικών των αναγκών των σχολείων μας ενταύθα.

Το ποσόν τούτο αποστελλόμενον υπό τον Ελληνικού Κράτους εις την Ελληνικήν Πρεσβείαν Λονδίνου θα διάχειρίζεται και διευθύνη Επιτροπή εκ του Έλληνος Πρέσβεως, του Αρχιεπισκόπου και ετέρων δύο προσώπων εκλεγομένων υπ' αυτών. Εκ του ποσού τούτου θα μισθώνωνται οι διδασκαλοί, προσοντούχοι και μόνιμοι κάτοικοι Αγγλίας ή επί τούτω προσκαλούμενοι διά να διδάξουν, αλλά και διά να έχουν την ευκαιρίαν μετεκπαίδευσεως παιδαγωγικής εις τα Σχολεία της Αγγλίας, όσοι επιδιώκουν τούτο ή και όσοι αποστέλλονται εκείθεν.

Εξάλλου, από τον τότε Γενικό Εισηγητή και τον Γενικό Γραμματέα του Κ.Ε.Σ., Νικόλαο Ι. Χατζηπαπέρα και Λεωνίδα Παναγίδην απεστάλη προφανώς κατ' εντολήν του Αρχιεπισκόπου Αθηναγόρα, η πιο κάτω επιστολή προς τον τότε Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Σύπρο Κυπριανού, σχετικά με την Κυπριακή Εκπαιδευτική Αποστολή:-

«Το Κεντρικόν Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυσιτείων και Μ. Βρετανίας, εξ αποφάσεως της Συνέδριας αυτού υπό την Προεδρίαν του Σεβ/του Αρχιεπισκόπου κ. Αθηναγόρα, την 7ην Ιουνίου 1978, επιθυμεί να φέρει εις γνώσιν υμών τα αικόλουθα σχετιζόμενα με την Ελληνικήν Παιδείαν εν Αγγλία και με την τοποθετήσιν της Κυπριακής Εκπαιδευτικής Αποστολής.

Δυστυχώς, παρά τας από ετών προσπαθείας και τας πολλάς συσκέψεις εις τας οποίας έλαβον μέρος όλοι οι κατά καιρούς Υπουργοί Παιδείας Ελλάδος και Κύπρου, συνεχίζεται η ύπαρξης εν τη Μ. Βρετανία, παράλληλα με το ημετέρον Συμβούλιον, και έτερος

εκπαιδευτικός φορέας, των Ανεξαρτήτων Σχολείων.

Δεν θ' ασχοληθώμεν διά το λυπτρόν τούτο φαινόμενον, καθ' ότι η θέσις ημών έχει πολλάκις αναπτυχθεί και τόσον τα υπεύθυνα Υπουργεία δύον και αι εδώ Προεντικά Αρχαί γνωρίζουν καλώς τας αποφέις μας.

Διά μίαν περίοδον μέχρι το 1973, παράλληλα με τους εξ Ελλάδος απεσταμένους εκπαιδευτικούς υπήρχε και η Κυπριακή Εκπαιδευτική Αποστολή υπό τον Επιθεωρήτην κ. Καραγιώργην, η οποία προσέφερεν εξαιρετικά υπηρεσίας εις όλα τα παροικιακά Σχολεία ανεξαρτήτων του διοικητικού σχήματος αυτών. Όχι μόνον συνειργάσθηκαν στενώς μετά της Αποστολής εκείνης, αλλά και δημοσίων διεμαρτυρήθηκαν ότε, δι' αγνώστους εις ημάς λόγους, η Κυπριακή Κυβέρνησης ανεκάλεσε την Αποστολήν των εκπαιδευτικών αυτών εν Βρετανίᾳ.

Παρά τας δοκιμασίας τας οποίας υπέστη ο Ελληνικός Κυπριακός Λαός το 1974, ο Αείμνηστος Αρχιεπισκόπος Κύπρου Μακάριος και η Κυπριακή Κυβέρνησης εθεώρησαν ως Εθνικήν υποχρέωσιν την ανανέωσην της προσφοράς πρακτικής ενισχύσεως προς τους Αποδήμους Έλληνας Κυπρίους και διά τον λόγον αυτών συνεοπήθη το υπό τον κ. Χριστοδούλην Γραφείον Αποδήμων και παράλληλα απεστάλη νέα Εκπαιδευτική Αποστολή υπό τον κ. Θ. Αριστοδήμου.

Εις επανειλημμένας δηλώσεις του, εν Λονδίνω, ο κ. Αριστοδήμου ετόνισεν ότι είχε ρητάς εντολάς να διάτρηση την δραστηρίστητα της Αποστολής εντός των πλαισίων της καθολικής εξυπηρετήσεως των αποδήμων Κυπρίων, ανεξαρτήτως οιωνδήποτε τοπικών διάχωρισμών. Υπό το πνεύμα αυτού είχε αρχικώς επαφάς μεθήμων, με οκοπόν την μελέτην των αναγκών των υπό το Κ.Ε.Σ. Σχολείων. Μας είχε δε δοθεί η υπόσχεσίς ότι ανάλογος βοήθεια θα εδιδέτο τον παρελθόντα Σεπτέμβριον ότε θα ήρχιζεν η λειτουργία των Σχολείων. Το τοιούτον όμως δεν έγινε. Επιπλέον δε, εζητήθη η συνεργασία των απεσταλμένων Διδασκάλων του Υπουργείου της Λευκωσίας μετά των εξ Ελλάδος. Ο κ. Αριστοδήμου εδήλωσεν ότι εις τούτον χρειάζεται η έγκριση του Υπουργείου Παιδείας της Λευκωσίας, η οποία δεν εδόθη. Άλλη εχειρίζεται καν άδεια διά να συνεδριάζουν προς συνεργασίαν Έλληνες διδασκάλοι διά την βοήθειαν των Έλληνοπατώνων, η μεγίστη αναλογία των οποίων είναι Κυπριακής καταγωγής;

Οσαύτως κατάπληξιν μάς επροκάλεσεν το γεγονός ότι ο Υπουργός Παιδείας της Κύπρου, επισκεφθείς τελευταίως το Λονδίνον διά την μελέτην των εκπαιδευτικών μας προβλημάτων – ως επληροφορήθηκαν εκ του τύπου – απέφυγε να έλθη εις επαφήν ἡ να καλέσῃ εις συνεργασίαν αντιπροσώπους του Κ.Ε.Σ., του μεγαλυτέρου αριθμητικώς και αρχαιοτέρου των εκπαιδευτικών φορέων. Τούτο διά πρώτην φοράν συνεβίη, καθ' ότι εις το παρελθόν άπαντες οι υπεύθυνοι Υπουργοί διεπήρησαν επαφήν και συνεργασίαν μεθήμων, τόσον κετά τας εδώ επισκέψεις αυτών δύον και Κύπρου.

Το Κεντρικόν Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον της Ελληνικής Αρχιεπισκοπής ουδέποτε επήρησεν εχθρικήν στάσιν ή εδοκίμασεν να αποθαρρύνη οιανδήποτε κίνησην διά την δημιουργίαν νέων χώρων προς διάσαχην της Ελληνικής γλώσσης, τουναντίον και δημοσίων επήνεσε πάντας τους εργάτας των Γραμμάτων, των αποικών αι προσπάθεια θα πρέπη ασφαλώς να τυγχάνουν της προσοχής και μερίμνης του Εθνικού Κέντρου των Αθηνών και της Λευκωσίας.

Τα προαναφερθέντα όμως δύο γεγονότα και η παραπρομένη τοπική προπαγάνδα εναντίον των Εκκλησιαστικών Κοινοτήτων και των Σχολείων αυτών, υπό καταστάσεων αίτινες πρόσακειται πρός την Κυπριακήν Αποστολήν και Αρμοστείαν, εν συνδυασμώ με την τελευταίως παραπτρουμένην κίνησιν εις Κύπρον αλλοιώσεως της Ιδέας του αιδιόχωρίστου νοήματος, το οποίον δημιουργεί ο σύνδεσμος της Ελληνομαθείας μετά της Χριστομαθείας, μας προκαλούν ανησυχίαν και εκ καθηκοντος απευθύνομεν την παρούσαν, ίνα εκθέσωμεν την κατάστασιν ως διάμορφουται και να επισημάνωμεν

τους κινδύνους που διάτρέχει η ενταύθιση Ομογένεια, εάν συνεχισθή η διάκριτη και μονόπλευρος αύτη συμπεριφορά διά της οποίας, αν μη τι άλλο, υποσκάπτεται το έργον των Σχολείων μας.

Ουδέποτε θα περιμέναμε από την αιμάτσουσαν Κύπρον να επιφορτίζεται με οικονομικά βάρη διά την εξυπηρέτησην των αποδήμων. Εφ' όσον όμως τοιαύτη απόφασις ελήφθη και επραγματοποιήθη, είναι δίκαιον και εθνικής επιβεβλημένον, όπως μη κατατάσσωνται τα Ελληνόπουλα των Κυπρίων Γονέων εις ομάδας ευνοούμενων και μή. Φρονούμεν ότι η συνέχεια τοιαύτης πολιτικής θα δημιουργήσει εθνικόν σκάνδαλον και ευελπιστούμεν ότι το θέμα θα τύχη της υμετέρας μερίμνης».

Εκείνο όμως που πλήγωσε την θανάσιμα τον Αθηναγόρα ήταν η αντίδραση που έρικε στις προσπάθειές του για ενιαίοποίηση των Φορέων Εκπαίδευσης της Παροικίας κυρίως μετά τα τραγικά γεγονότα του 1974 και η δυσπιστία και έχθρα που επιδείνων προς κάθε τι το Ελλαδικό μερικού γρηγορίου παράγοντες του Ελληνοκυπριακού στοιχείου της Ομογένειας, οι οποίοι μάλιστα και είχαν παρασύρει σ' αυτό τον κατηφόρο και την τότε πολιτική γησεία της Κύπρου. Ο Αθηναγόρας είχε συμβάλει όσο κανένας άλλος στην οργάνωση των Ελληνοκυπρίων που ζούσαν στην Μ. Βρετανία. Θεώρησε, συνεπώς, μεγάλη αδικία και κακεντρέχεια τη δυσφριμοτική, σε βάρος του, εκπρατεία ορισμένων Ελληνοκυπρίων. Και το παράπονό του αυτό το πήρε μαζί του στον τάφο.

Ένα άλλο θέμα, το οποίο απασχόλησε τον Αθηναγόρα καθ' όλη τη διάρκεια της Αρχιερατείας του στη Μ. Βρετανία ήταν η δημιουργία μόνιμου ημερήσιου Ελληνικού Σχολείου για την Ομογένεια. Άλλωστε, τον στόχο του αυτόν τον είχε καταγράψει και στο "Καταστατικόν" του Κεντρικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου. Η επιδίωξη του αυτή φάντηκε να στέφεται από επιτυχία όταν κάποιος επιχειρηματίας από την Κύπρο, ιδιοκτήτης ιδιωτικών Σχολείων στην Μεγαλόνησο, τον πληρίσας και τον ζήτησε να ιδρυθεί και στο Λονδίνο τέτοιο Σχολείο, αλλά υπό την αιγιδα της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μ. Βρετανίας. Ο Αθηναγόρας τότε έσπευσε να ζητήσει τις ευλογίες του Οικουμενικού Πατριάρχου, ο οποίος και απάντησε ευμενώς με επιστολή ημερομηνίας 13 Μαΐου 1968. "Συγχαίροντες την πρετέρα Ιερόπτη επί τη αποκτήσει του ως άνω Γυμνασίου", αναφέρει μεταξύ άλλων η επιστολή του Πατριάρχη, "ού ἐκδήλως ην η αναγκαιότης, ευχόμεθα υπέρ της συστάσεως εν τη Ιερά Αρχιεπισκοπή και άλλων τοιούτων εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, εις ικανοποίησην των εκπαιδευτικών αναγκών του αυτόθι προσφίλους τη Μητρί Εκκλησία πτητώρωματος."

Ο Αθηναγόρας απευθύνθηκε επίσης και προς την Ελληνική κυβέρνηση, αποστέλλοντας στην Αθήνα τον γραφόντα ως Εκπρόσωπό του, η οποία πράγματι δέχθηκε να επιχορηγήσει την προσπάθεια αυτή, αλλά με τον όρο ότι το ελύγω Γυμνάσιο θα βρισκόταν υπό την άμεση επιβλεψη και έλεγχο της Αρχιεπισκοπής. Τούτο δεν επιτεύχθη, γ' αυτό και το ελύγω Γυμνάσιο, που στεγάσθηκε προσωρινά και με διευθυντή τον γράφοντα, στο Σχολείο του Απ. Ανδρέα Λονδίνου, υπήρξε βραχύβιο.

Το δύνειρο του Αθηναγόρα για τη δημιουργία ημερήσιου Σχολείου φάντηκε να υλοποιείται δέκα περίπου χρόνια αργότερα, όταν μια ομάδα Ελλήνων εφοπλιστών, με την ενεργή ανάμηξη και του τέως Βασιλέως Κωνσταντίνου, απεφάσισαν τελικά τη δημιουργία ενός τέτοιου Σχολείου. Άλλα ο θάνατος του Αθηναγόρα στις 9 Σεπτεμβρίου 1979 του στέρησε τη χαρά να παραστεί στα εγκαίνια του "Ελληνικού Κολλεγίου", το οποίο και πάλι στεγάσθηκε, προσωρινά τη φορά αυτή στο Σχολείο του Απ. Ανδρέα, με οχτά αρχικά μαθητές. Το Κολλέγιο αυτό, που στεγάστηκε στην συνέχεια στην πιο αριστοκρατική συνοικία του Λονδίνου, συγκέντρωσε σε κάποιο στάδιο πάνω από 150 μαθητές με Πρόεδρο αρχικά του Διοικητικού Συμβουλίου τον Διάμαντη Π. Πατέρα, ο οποίος υπήρξε άλλωστε ο εγκέφαλος για την δημιουργία του. Ιδρύθηκε επίσης και το Ελληνικό

Σχολείο της Πρεσβείας, στο οποίο οι μαθητές φοιτούν δωρεάν, οι δάσκαλοι αποστέλλονται και χρηματοδοτούνται από την Ελληνική Κυβέρνηση, η δε διδακτέα ύλη είναι η ίδια με εκείνη που διδάσκεται στα αντίστοιχα Σχολεία της Ελλάδος. Αντίθετα το "Ελληνικό Κολλέγιο" ήταν ιδιωτικό και συνεπώς αποδείχθει αδύνατο να ικανοποιεί τις πραγματικές εκπαιδευτικές ανάγκες της μεγάλης μάζας των Ομογένειών. Έξ' αλλου στο Ελληνικό Κολλέγιο η βασική κατεύθυνση υπήρξε εκείνη των Αγγλικών Σχολείων, έστω και αν λειτουργούσε ένα ισχυρό Ελληνικό τμήμα που κατέβαλλε προσπάθειες να κρατήσει το Κολλέγιο, όσο τούτο ήταν δυνατό, μέσα στα πλαίσια του Ελληνικού Σχολείου. Γι' αυτό και τελικά αναγκάστηκε εκ των πραγμάτων να διακόψει τη λειτουργία του το 2006, ύστερα, δηλαδή από 25 χρόνια ζωής.

Αν ζόστε, βέβαια, ο Αθηναγόρας, ο οποίος είχε συλλάβει στην σκέψη του κι είχε μορφωτοί ήσει στα γραπτά του κείμενα τη λειτουργία ενός τουλάχιστον ημερήσιου Σχολείου της Ομογένειας, τα πρόγματα ίσως να ήταν διάφορετα σήμερα. Πάντως οφελεί η Ομογένεια να ευγνωμονεύ τον μεγάλον εκείνον Ιεράρχη γιατί με τις συνεχείς του παροτρύνσεις, και με την διορατικότητα τη μόρφωση και την πειστικότητα των λόγων και των επιχειρημάτων του, αλλά κυρίως με την βαθεία του πίστη στην ανάγκη Ελληνοπρεπούς μόρφωσης των Ομογένειών, έπεισε τη μικρή σε βαθμό, αλλά πανίσχυρη σε υλικό και πνευματικό πλούτο, ομάδα των Ομογένειών να ιδρύουσε επιτελους ένα ημερήσιο Ελληνικό Σχολείο στην καρδιά του Λονδίνου. Ας ευχθυμούμε όπως το Σχολείο αυτό, όπως και τ' αλλα που πρέπει σπωδήτη ποτε να δημιουργηθούν, θ' αποτελέσουν όλα τους φυτώρια πεφωτισμένων ηγετών της Παροικίας που θα συνδυάσουν το Ελληνικό με το Χριστιανικό, τη γνώση με την εμονή στης παραδόσεις του Γένους, τη διάγυεια της σκέψης με το βάθος και την ειλικρίνεια της σγάπτης τους για τον άνθρωπο και τη Γενέτειρά μας. Αρετές δηλαδή που χαρακτήριζαν τον Αθηναγόρα Κοκκινάκη καθ' όλη τη διάρκεια του βίου του.

ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗ

Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΞΙΑΣ

Τέκνα εν Κυρίῳ αγαπητά,

«Ετέχθη υμίν σήμερον σωτήρ», Λουκάς 2,11.

Το μυστήριον της εορτής των Χριστουγέννων πλαισιώνει και πάλιν την ζωήν μας με δέος χαρμονικόν και μας προσκαλεί εἰς την Βηθλέεμ διά να εύρωμεν όχι μόνον τον Θεόν αλλά και τον Ανθρωπόν. Πουθενά ο άνθρωπος δεν ευρίσκει το νόημα της αξίας με την οποία τον ενέδυσεν ο Θεός, όσον εν τη φάντη της Βηθλεέμ, όπου ο Θεός και ο άνθρωπος συνεδέθησαν εἰς ενόπτητα αισγύχτον και αδιάριτον, εἰς το πρόσωπον το Θεανδρικόν του Υιού του Θεού και του Υιού του Ανθρώπου.

Διά πην αξίαν του ανθρώπου εσκέφθησαν και ωμήσαν αι γεναιαί χωρίς άμως να την αποδέξουν. Οι προσήρται ανεγνώρισαν την αξίαν αυτήν, κατά τας Γραφάς, εἰς την εν των ανθρώπων εικόνα του Θεού. Αναμετρούντες όμως τας αλλοιώσεις και τα σκιάσματα της αμαρτίας τα χαράγματα, εθεώρησαν τον άνθρωπο ταλαίπωρον και τον πειριέργαμαν ως γυμνόν αρετῆς και αείας. Οι οπτασιασταί της Απω Ανατολής ωμήσαν διά τον άνθρωπον αλλά με βάθος και με πάθος απαισιοδιξίας. Ο σπουδαιότερος εξ αυτών, απελπισθείς διά πην ενδόμυχον σύνθεσιν των αντιφάσεων της ανθρωπίνης ζωής εξέλαβε την εξαφάνισην και τον μηδενισμόν ως το εφετόν κατάντημα της ανθρώπινης αξίας. Οι αρχαίοι ανωμάσαν τον άνθρωπον "μέτρον πάντων". Άλλα το μέτρον τούτο των αξιών ουδέποτε είχε σταθεράν έκτασιν. Πολλάκις εξεμπνεύζετο, διόπτη και υπό των πεφωτισμένων ακόμη ο άνθρωπος διεκρίνετο φύσει εἰς δούλον και εἰς ελεύθερον. Η Σπάρτη και η Ρώμη εποδοπάτησαν με πην ισχύν και με την έκκλισην την ανθρωπίνην αξίαν. Τα νεογέννητα

ηδόναντο να ζήσουν αν ο πατέρι των επέτρεπε ότι αν η πολιτεία ενέκρινε.

Και μέσα εις την παγκόσμιον αυτήν σύγχυσιν και απόγνωσιν ακούεται επί των λόφων της Βηθλεέμ Αγγελολάλιτος η ειδονής «Ετέχθη ημήν σήμερον Σωτήρ, δύς ἐστιν Χριστός Κύριος». Η ανθρωπότης προσκαλείται με τους σφρόνις και με τους απλοίκους εκπροσώπους της τους Μάγους και τους Ποιμένας να προσκυνήσῃ ένα Νήπιον, διά του οποίου ο Θεός αποδεικνύει την σπουδαιότητά της ανθρωπίνης αξίας. Πουθενά η ανθρωπίνη αξία δεν απεδειχθή τόσον εκπάγλως όσον εις την Βηθλέεμ τα πρώτα Χριστούγεννα. Διά τούτο και η εορτή των Χριστουγέννων είναι η εορτή διά της οποίας σερραγίζεται υπό του Θεού η ἀμέτρος αξία του ανθρώπου.

Τι συνέβη λοιπόν; Εκείνο που συνέβη είναι το δράμα του ανθρώπου επί της σκηνής των αιώνων. Η θεοδώρητος αξία του ανθρώπου εξέπεσε. Η αμαρτία την κατεσκιάσεις και την εβρύθισε εις την αφάνειαν. Άλλ' η σγάπτη θεοκίνητος κατέρχεται προς αναζήτησην της εικόνος του Θεού και αποκατάστασην της αξίας αυτῆς. Ο Υιός του Θεού γίνεται ανθρωπός και ο ανθρωπός ανάγεται και πάλι εις εξουσίαν διά να γίνη του Θεού υιός. Επιστρέφει δηλαδή εις τα ίδια και παραλαμβάνει υπό του Ίδιου, εξ Οὐ και το Ελαφε και αφ' Οὐ το είναι του απεμάκρυνε.

Η απομάκρυνσης του ανθρώπου εκ του Θεού είχε αποτέλεσμα την πτώσην. Εδημούργησε την θλίψιν και έξητυνσε την αξίαν. Η ιστορία των ανθρωπίνων δεινών είναι απόδειξης της πικράς αυτής πραγματικότητος. Η δε αποχή μας η εξελισσόμενή μέσα εις την απρόσφαιραν της συγχύσεως και της ταραχής προσυπογράφει την αλήθειαν ταύτην με το αίμα και με τα δάκρυα του ανθρώπου.

Διά τούτο και το αίτημα της εποχής μας δεν είναι παρά η περικρύσση της αξίας του ανθρώπου πληρούν του Θεού. Τον πλησιασμόν Θεού και ανθρώπου κηρύττει η εορτή των Χριστουγέννων. Είναι το γεγονός που εγέμισεν την Ιστορίαν, πραγματωθέν υπερφρώνεις εν τω προσώπω του Εμμανουήλ, του Θεού μεθήμων. Η Βαλητρία του Χριστού, η Χριστιανική Ζωή και σκέψις, ο μάρτυρες και οι Άγιοι, ο χριστιανικός πολιτισμός εν τη καθόλου εκτάσει αυτού μαρτυρούν ότι «πεποικάμετο ημάς εξ ύψους ο Σωτήρ πνῶν». Μας αποδεικνύει ότι επέστη το πλήρωμα, ότι ήλθε και είναι μεθήμων ο Θεός εις το θεανθρικόν πρόσωπον του Υιού της Θεοτόκου Μαρίας, Ζών και Ζωογονών την Εκλητρίαν.

Επιπλακτικὸν δύκως προβάλλει το ερώτημα αν είμεθα ημείς μετά του Θεού. Παρέχουμεν τεκμήρια διά της ζωής μας «της επιγνώσεως του Υιού του Θεού» και του ανθρώπου ως αξίας αποδειχθείσης απειρού διά της επικράνειας, προς χάριν αυτής, της απειρούς αγάπης του Θεού. Οι εχθροί του Θεού ζητούν να αποδείξουν ότι δεν είμεθα μετά του Θεού. Ότι είμεθα «κλινωνίζόμενοι και περιφερόμενοι παντί ανέμω διδασκαλίας εν πανούργια προς την μεθοδείαν της πλάνης» (Ἐφεσ. 4,4).

Ενοι γεγονός ότι η πολυποίκιλος μεθοδεία της πλάνης της εποχής μας προσπαθεῖ να μας αποσπάσῃ από τον Θεόν. Διότι γνωρίζουν οι εκπρόσωποί της ότι μετά του Θεού η ζωή μας ανακατινίζεται πνευματικώς και πλουτίζεται με θητικάς πεποιθήσεις αι οποίαι εκδηλούνται ως άρνησης έμμονος κατά της δουλειάς, προς την οποίαν οδηγούμεθα ευκόλως όταν αρνηθώμεν συνεργασίαν και πίστων εις τον Θεόν. Πρέπει, επομένως, να αντιμετωπίσωμεν την πρόκλησην των εχθρών του Θεού με πλήρη κατανόησην της θέσεώς μας. Και είναι η θέσις μας, η θέσις φίλων και συνεργατών του Θεού, θέσις ελευθέρων πηρητών του νόμου Αυτού, θέσις φρουρών της ελευθερίας, την οποίαν ο Χριστός μάς εδώρισε.

Ελευθερίαν κηρρύσσουν και οι εχθροί του Θεού. Λέγουν εις τον άνθρωπον: Δεν υπάρχει νόμος Θεού. Υπάρχει νόμος ανθρώπου. Δύνασαι να ακυρώσης τον νόμον που θεωρείται Θεός και να βαθίσης επάνω εις τον νόμον που είναι ανθρώπινος. Αυτόν τον νόμον υπογορεύει η ύπαρξή σου και επιβάλλουν αι ανάγκαι σου.

Τοιούτου είδους αυτονομίαν, που είναι ίση προς την ανομίαν υποδεικνύει ο αντιχριστιανικός υπαρξισμός που αντικαθιστά την αρετήν με το αίσχος. Αυτήν κηρύσσουν εις τον άνθρωπον ως νόμον και ως έλευθερίαν διά να επιτύχουν την απομάκρυνσή του από τον Θεόν και να δυνηθούν ευκόλως να τον οδηγήσουν εις τα σκόπτη του καταναγκασμού και της δουλοκρατίας.

Και όταν καταπήγη ο άνθρωπος εις τα σκόπτη αυτά, όταν κορεοθή με το αυτονόμου τούτου και ανόμου βίου τα ποτόρια και γίνει άθεος και ανόμος μέσου εις τον κόδιμον του Θεού, έρμαιον των παθών κηρηνώδους ροπής, τότε ευκόλως καταθέτει τα όπλα του ήθους και της θελήσεως και γίνεται όργανον των υπονομευτών της αξίας του και των εχθρών του Θεού.

Εις τοιαύτη κατάστασην γίνεται η θελητής των εχθρών του λαού έπερος νόμος, τον οποίον το θεού ανίχυρος άνθρωπος ακουζητήρι σέβεται και τυφλά υπακούει. Η αυθεντία της ετερονημίας αυτής, η οποία αντικαθιστά τον νόμο του Θεού με την θελητήν των κρατουόντων, είναι η βάσις και το θεμέλιον των δύο μορφών του ολοκληρωτισμού, της δεξιάς και αριστεράς παρατάξεως, της φασιστικής και κουμουνιστικής μεθόδου. Και αι δύο απομακρύνουν τον άνθρωπον εκ του Θεού. Προσπαθούν με το δόλωμα της ανόμου θητικής να πείσουν τον άνθρωπο ότι η αρετή είναι επιφάσις νονυματικής και σωματικής καχεκτικότητος, η δε αμαρτία έκφρασις φυσικής αικεριαύπτησης και ελευθερίας. Γειζουν την σκέψην με γνώσεις που τας χαρακτηρίζει η γηιμαλήθεια, με την οποία αφαίρουν ένα προς ένα τα στοιχεία του δυναμισμού της προσωπικότητος διά να ενταχθή ευκολώτερον ο άνθρωπος μέσα εις την ανωνυμίαν της μάζης.

Κατά της τραγικής αυτής καταστάσεως που δημιουργεί ο ανεύθυνος υποκειμενισμός της αυτονομίας εις την Ζωήν του ανθρώπου και εναντίον του αυτόχρημα δαμανιού αι ολοκληρωτισμού της ετερονομίας που πλαισιώνει την θελητήν των κρατουμένων με την αιγίλην ισθέου αιθεντίας, εγείρεται πάμφωτος η Χριστιανική συνειδήσης διά να κηρύξῃ την θητική της Θεονομίας.

Η Θεονομία ανακτήρισει την ανθρωπίνη αξίαν άπειρον επειδή είναι άπειρος η αξία της αγάπης και συγκοταβάσεως Εκείνου που ενηνθρώπισε διά να ελευθερώσῃ τον άνθρωπον. Μη γίνεσθε δαύλοι ανθρώπων, διάλαλει (Α' Κοριν. 7,23). Ο νόμος του πνεύματος της Ζωής εν Χριστώ σάς ελευθέρωσε από τον νόμου της αμαρτίας (Ρωμ. 8,2). Ζήτε επομένως ως πραγματικά ελεύθεροι χρησιμοποιούντες την ελευθερίαν όχι ως πρόσχημα προς διάπραξην της κακίας αλλ' ως δαύλοι του Θεού (Α' Πέτρου 2,16). Διότι εκείνοι που είναι δαύλοι του Κυρίου κατέχουν την ελευθερίαν (Α' Κοριν. 7,22).

Έταστης της αληθίους ελευθερίας όχι ως θεωρίας αιλλώς εμπειρίας ζωής κατά Χριστόν. Οι εχθροί του Θεού και του ανθρώπου κατενόησαν που την σημασίαν και την δύναμιν της Χριστιανικής ζωής. Διά τούτο και εκινήθσαν και διηγεκώς κινούνται κατ' αυτής προσπαθώντες να την παρουσιάσουν αφεπτρίαν κατωτερότητος και αναξίαν του ανθρώπου.

Αλλ' εν τη διάρκεια είκοσι αιώνων η Χριστιανική ζωή ανέδειξε αιληθώς αινωτέρους τύπους ανθρώπων, τους πρωτοπόρους και διδασκάλους του αιληθύνος πολιτισμού, τους ήρωας και τους μάρτυρας και τους Αγίους, των οποίων η ζωή αποδεικνύει το ύψος της ανθρωπίνης αξίας και το παράδειγμα φωνερώνει ότι είμαστε μετά του Θεού όπως είναι και μεθήμων ο Θεός.

Την βεβαίωσιν του πλησιασμού τούτου Θεού και ανθρώπου ανανέωνε η εορτή των Χριστουγέννων κηρύττουσα εν χαρά το «Μεθήμων ο Θεός» αιλλά και προκαλούσα όλους μας να δειξουμε ότι είμαστε μετά του Θεού. Η συμμετοχή μας εις την εορτήν ταύτην πρέπει να είναι η απάντηση προς εκείνους που προσπαθούν να μας σύρουν μακράν του Θεού διά να εξευτελίσουν την αξίαν μας και να βεβηλώσουν την ελευθερίαν μας. Η συμμετοχή μας εις την εορτήν πρέπει να είναι η απόδειξη ότι είμασθα μετά του Θεού ως

αληθεύοντες εν αγάπῃ ως αυξάνοντες εν τη πίστει, ως τον Χριστόν φέροντες και υπ' Αυτού φερόμενοι, ως αρνούμενοι να ενταχθώμεν εις την μεθοδείαν της πλάνης, ως ανθιστάμενοι κατά της φθοράς των Χριστιανικών πειτοίθησεων και του αφανισμού της αξίας μας.

Και με της ψυχής τα όμματα εστραμένα προς την Βηθλεέμ όπου εγεννήθη δι' ουάς η ζώσα ελπίς, ο τέλειος Θεός και ο τέλειος άνθρωπος ο Εμμανουήλ, ας δεώμεθα ίνα επισκεψήθη την Ζωήν μας η ειρήνη και η δικαιοσύνη Αυτού, ίνα αποκατασταθή η τάξις της Θεονομίας εις την Ζωήν μας και πρωτανέσθη εν τα κόρμῳ το πνεύμα της εν Χριστώ Ζωής προς περιφρούρησην της ελέυθερίας μας και πλήρη αποκάλυψην της αξίας μας.

Ταύτα προς υμάς ανακοινώμενος εύχομαι πλήρη και τελείων την χαρομονή των Χριστουγέννων και αληθή την συμμετοχήν εις αυτήν προς δόξαν Χριστού και ευτυχίαν πάντων.

Χριστούγεννα 1964

Η ΕΙΡΗΝΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ Ο ΕΤΕΡΟΣ ΝΟΜΟΣ

Σημαίνουν οι καμπάνες και εφέτος και τα κάμματα των ήχων των μετουσιώνταν μέσα μας εις αισθήματα χαράς και ελπίδος διά την «ειρήνην» που κάθε χρόνο εξαγγέλλουν των Χριστουγέννων τα Ευαγγελικά Αναγνώσματα, οι ύμνοι και τα Κάλαντα και η εορταστική πρεσεπιμασία της Χριστιανικής οικογενείας.

Εκ παραλλήλου όμως προς τα πνευματικά αυτά συνθήματα της Μεγάλης Εορτής εφέτος τραντάζουν πην αισθησαριανών βομβαρδισμού και τουφεκισμού και απαγωγής και βόμβες που φνεύουν αιθώνες, μικρούς και μεγάλους και μεταδίουν τρόμον και ταραχήν εις πολλάς περιοχάς της Μεγάλης Βρετανίας, της Αφρικής, της Πορτογαλίας, της Μέσης Ανατολής, της Ιρλανδίας και αλλαχού.

Αι αθλιότητες τοιούτου βαθμού που πλαισιώνονται με τα αίματα και την κακούργησην παρουσιάζουν του πολιτισμού μας την θεμελιακή αστάθειαν και του Χριστιανισμού μας το ρίζωμα επιφανειακόν και όχι βίωμα βαθείας θρησκευτικής εμπειρίας.

Παρά ταύτα όμως η ειρήνη που ανηγγέλθη τα Χριστουγέννα, είναι και θα παραμείνη πανανθρώπινος νοσταλγία και θα φύλασσεται μέσα εις της ελπίδος μας το μωσικόν άδυτον.

Τι έχουν να αντιπαραθέσουν οι αρνούμενοι την ελπίδα αυτήν της Χριστιανικής ειρήνης;

Την εποχή, που η ικούσθη πρώτην φορά το αισιόδοξον Χριστιανικόν μήνυμα «επί γῆς ειρήνη», επεκράτει εις τον γνωστόν κόσμον η μοναρχία του Καίσαρος με την PAX ROMANA, την ειρήνη δηλαδή που επεβαλλον με την λογχήν εις τους λαούς της Ευρώπης και της Μεσογείου οι στρατιώται της ιμπεριαλιστικής Ρώμης.

Την PAX ROMANA ολίγον κατ'ολίγον διεδέχθη η PAX CRUCIS, η ειρήνη του Σταυρού με το «εν τούτῳ νίκα» του Μεγάλου Κωνσταντίνου. Εδείχθη όμως ότι οι Χριστιανοί δεν την ηννόσαν, δί' αυτό και δεν την ετίμησαν. Δεν είδαν την ειρήνην ως την περιέγραψεν ο Χριστός ως ιδικήν του «ειρήνην την εμήν διδωμι υμίν». Οι Χριστιανοί είδαν την ειρήνη ως μέσον επιπροής, ως επικράτησην πολιτικών σχεδίων προς κατάκτησιν χωρών και υποταγήν λαών ομοτίστων και αλλοπιστών.

Δ' αυτό τα Χριστιανικά Έθνη και κράτη απέτυχαν εις την θεμελίωσιν ειρήνης μεταξύ των και πέρα αυτών μέχρι σημείου που η ιστορία της Χριστιανικής Περιόδου να περιγράφει τύπους χριστιανών Ηγητόρων ημιαγρίους που μέχρι των παραμονών του εικοστού αιώνος ηνείχοντο να είναι οι εργάται κτήματα και περιουσιακά στοιχεία γεωκτηρών και εργοδοτών κτυπητής Χριστιανικής ευλαβοφάνειας. Η ιδιά ιστορία περιέχει σελίδες τρομακτικών πολεμικών συρράξεων και καταστροφών πόλεων και χωριών και αιχμαλωσίαν γυναικοπαδών και βεβήλωσην ιερών χώρων της πίστεως, ως συνέβη εις την Κωνσταντινούπολιν και πέραν αυτής.

Εις την εποχήν μας παρουσιάσθησαν «τα Συνέδρια Ειρήνης» με κέντρον την Πράγαν και με την PAX SOVIETICA που την κηρύττουν οι οπαδοί των κοινωνικών θεωριών του KARL MARX. Ο κόσμος είδε το νόημα και το αποτέλεσμα της ειρήνης αυτής εις πολλάς συγχρόνους τραγικάς περιπτώσεις και μάλιστα σήμερον εις τον σημάντα του Λαού της Ανγκόλας που αγωνίζεται να συγκροτήση την Εθνικήν και την κρατικήν του οντότητα.

Και με της ψυχής τα όμματα εστραμένα προς την Βηθλεέμ όπου εγεννήθη δι' ουάς η ζώσα ελπίς, ο τέλειος Θεός και ο τέλειος άνθρωπος ο Εμμανουήλ, ας δεώμεθα ίνα επισκεψήθη την Ζωήν μας η ειρήνη και η δικαιοσύνη Αυτού, ίνα αποκατασταθή η τάξις της Θεονομίας εις την Ζωήν μας και πρωτανέσθη εν τα κόρμῳ το πνεύμα της εν Χριστώ Ζωής προς περιφρούρησην της ελέυθερίας μας και πλήρη αποκάλυψην της αξίας μας.

Ταύτα προς υμάς ανακοινώμενος εύχομαι πλήρη και τελείων την χαρομονή των Χριστουγέννων και αληθή την συμμετοχήν εις αυτήν προς δόξαν Χριστού και ευτυχίαν πάντων.

Χριστούγεννα 1964

με στοχεία κατακτητικών σκοπών και με προγράμματα που μετατρέπουν τον άνθρωπον εις αριθμόν χωρίς δίκαια και προσωπικήν οντότητα, και την πολιτείαν εις θεόπτητα και τους αρχηγούς αυτής εις δικτάτορας αδιάφορητήπον κύρους.

Πού είναι λοιπόν η ειρήνη; Το ίδιον ερώτημα υπέβαλεν εις τον κόσμον τον 7ον αιώνα προ των Χριστουγέννων ο Προφήτης Ιερείας. Και σήμερον, 1975 χρόνια μετά τα πρώτα Χριστουγέννωνα οι Χριστιανοί ερωτούν πού είναι και τι σημαίνει αυτό που είπεν ο Χριστός: «σας διδω την ειρήνην την εμήν». Τι θα απαντήσωμεν;

Έχοντες υπ' όψιν την Χριστιανική διδασκαλίαν, κάλλιστα

απαντώμεν ότι η ειρήνη ομοίαζει με το Ευαγγελιον. Όπως το

Ευαγγελιον δεν είναι βιβλίον αλλά πρόσωπον, έτοι και η ειρήνη του Χριστού δεν είναι έννοια αιφρημένη αλλά πρόσωπον.

Ο Απόστολος Παύλος εδίδαξε ότι «ο Χριστός είναι η ειρήνη μας» (Εφεσ. 2 13-14). Δ' αυτό και εις την Χριστιανικήν Ζωήν η ειρήνη παύει να είναι έννοια και γίνεται εμπειρία και γεγονός και πρόσωπον και συνάντηση.

Τι συνέβη εις τον Χριστόν; Εις Αυτόν έλαβε χώραν μια μυστηριώδης συνάντησης πην οποία περιγράφει ο Παύλος ως καταλαγήν και συμφίλωσιν και ένωσην «των αμφοτέρων». Τι είναι αυτά τα αμφότερα, δηλαδή τα δύο; Είναι ο Θεός και ο Άνθρωπος που συναντώνται εις τον Χριστόν και μετουσιώνται ο Θεός εις άνθρωπον και ο άνθρωπος εις Θεόν. Η απόστασης μεταξύ των δύο πόλων αυτών της υπάρξεως, του Θεού και του ανθρώπου, διάγραφεται και η Θεανθρώπωνη υπόστασης του Χριστού μεταδίεται εις τους οπαδούς Του διά να γίνωνται και αυτοί άλλοι Χριστιανοί.

Δ' αυτό η Χριστιανική ειρήνη δεν είναι θεωρία, αλλ' εμπειρία προσώπου που από τον ένα μεταδίεται εις τους πολλούς. Είναι συνάντησης. Είναι συνέχεια της συνάντησεως της μεγάλης, της μοναδικής, της ατελευτήτου που έλαβε χώραν εις τον Ένα, το μοναδικόν και ανεπανάληπτον πρόσωπον του Υιού του Θεού, του Γεννηθέντος εν Βηθλεέμ «εκ πινεύματος Αγίου και Μαρίας της Παρθένου».

Εις την συνάντησην αυτήν έχομεν το πλήρωμα και το νόημα της Χριστιανικής ειρήνης. Εάν πην επεκτείνωμεν μέχρι του κάθε χριστιανού, τότε έχομεν το δώρον που υπεσχέθη ο Χριστός, δηλαδή την ιδικήν Του ειρήνην «πην ειρήνην την εμήν διδωμι υμίν» (Ιωαν. 14,27).

Αλλ' η επέκτασης αυτής της συνάντησεως προϋποθέτει καλλιέργειαν, αγώνα, εμβάθυνσιν, επιμονήν, υπομονήν. Προϋποθέτει πην ανθρώπητην του ανθρώπου. Πολλά σοφά είπαν και έγραψαν οι Χριστιανοί διά το ζήτημα ταύτα. Ισως η σοφωτέρα παραπήρησης είναι ότι όσον ο άνθρωπος γίνεται ανθρωπούτερος, τόσον πλησιάζει την θεότητα.

Πολλοί λέγουν: Πέρασαν είκοσι αιώνες από τα πρώτα Χριστουγέννωνα και δεν έγιναν οι άνθρωποι Χριστοί. Άλλα τι είναι είκοσι αιώνες εις την ανασύνταξην και καλλιέργειαν του ανθρώπου όταν την σταματούν κινήματα κακίας και πόλεμοι και εκφιασμοί; Κάθε εικοσιτέντευ χρόνια έχομεν γενικόν ή τοπικόν πόλεμον. Εξ χρονικά περιόδου, έξ δηλαδή ημέραι εχρειάσθησαν διά να γίνη το χάρος κόσμος, χώρος κατάλληλος διά πην εμφάνισην του Ανθρώπου που είπαν οι άνθρωποι ημέρα μία διά τον Θεό. Ας γνωρίζωμεν

ότι η Δημιουργία συνεχίζεται με "συνεργόν" του Θεού τον άνθρωπο. Ιδιάιτέρως η δημιουργία του ανθρώπου συνεχίζεται ως αναγέννησης και θεραπεία. Το είδαμεν εις του Χριστού το μυστήριον, εις την "νέαν κτίσιν" που έγινεν ο άνθρωπος ώστε να μπορή να πλησιάζῃ την Θεότητα και να θεώνεται.

Πόσοι την επιλογίασαν; Πόσοι έγιναν Χριστιανοί εις τους είκοσι αιώνας της Χριστιανικής Περιόδου; Έγιναν πολλοί. Νέφη Μαρτύρων και Προφήτων και Απόστολων και Διδασκάλων και Αγίων της χρήσης και της σήμερον γνωστοί και άγνωστοι, αφανείς και επίσημοι.

Οι περισσότεροι, όμως, που ζούμεν, περιπλανώμεθα ακόμη μέσα εις την αβεβαιότητα και βιούμεν το άγχος που βγαίνει από τα βάθη του είναι μας, προϊόν του "επέρου νόμου", ως ονομάζει ο Απόστολος Παύλος τον νόμον της κληρονομικότητος (Ρωμ. 7,23). Ο δυναμιούμος αυτού του νόμου φαίνεται παντού και ιδίως εις τας αντιφάσεις μας, εις την ευκολίαν του παρασυρμού μας, εις την άρνησην των ηθικών αξιών, εις την εκδίκησην και την εχθροπραξίαν, εις την περιφρόνησην του Ευαγγελίου, εις την έξουθένωσην του ανθρώπου, εις την αθέτησην της φιλίας μετά του ανθρώπου και της συναντήσεώς του μετά του Θεού και των ανθρώπων του Θεού.

Δι' αυτό και η ειρήνη έρχεται και φεύγει. Γεννάται ο Χριστός, αλλά δεν ευρίσκει τόπον «εν τω καταλύματι» κατάλληλον, παρά εις τα σπήλαια των αλόγων, τας κατακόμβων των διωκομένων, τας φυλακών των υβριζομένων, τα συσσίτεια των πεινασμένων, τα στρατόπεδα συγκεντρώσεων, τα παραπήγματα των εξορίστων και των προσφύγων. Ευρίσκει τόπον εις τους θλιμένους και συκοφαντημένους και καταδιωκομένους Χριστιανούς και άλλους πολλούς ανθρώπους.

Αλλ' ή ελπίς της ειρήνης δεν χάνεται. Ο κόσμος, όσον και αν εκφοβίζεται από τα μέσα της βίας και της ανατροπής και της αθείας, δεν μπορεί να ξεκολλήση από την συγγένειαν που έχει με τον Θεόν. Ποτέ δεν θα ξεπέσῃ τόσον ο άνθρωπος ώστε να μπορέσῃ να αποδράσῃ, να φύγει δηλαδή από τον εαυτό του, από τον κύκλο της παρόντης εντός του οποίου ζεί και κινείται και υπάρχει και αναπνέει τον Θεό.

Δι' αυτό τα Χριστούγεννα είναι χαρά και γαλήνη. Και το μήνυμα της ειρήνης που έφεραν είναι αληθινή αναβίωσης της ελπίδος διά την καλλιτερέυσην του καθ'ενός μας, διά την ανθρώπησην του ανθρώπου, ο οποίος, ως έδειξαν τα Χριστούγεννα, μπορεί να πλαταΐνη τόσον ώστε ο Θεός να γεννηθῇ μέσα μας, ως εγεννήθη εις την Πλατυτέραν, την καθαράν ανθρωπίνην υπόστασιν της Παναγίας.

Εύχομαι από καρδίας όλοι να πλαταΐνωμεν διά να δοκιμάζωμεν ολίγουν κατ'ολίγουν αυξανομένην την γαλήνην και την ειρήνην των Χριστουγέννων μέσα μας ως προσωπικήν ειρήνην και ως συνάντησην και φιλίαν μετά του Θεού.

Χριστούγεννα 1975

ΤΟ ΚΥΚΝΕΙΟ ΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ:

Η τελευταία του εγκύλιος για τα Σχολεία της Ομογένειας Μ. Βρετανίας

Πρός τους Ευλαβεστάτους Ιερείς,
τους Τιμιωτάτους Επιτρόπους, τους Ελλογίμους
Διδασκάλους και Διδασκάλισσες των Ελληνικών
Σχολείων των Κοινοτήτων της Αρχιεπισκοπής

Αγαπητοί,

Εφθάσαμεν και εφέτος εις την ευλογημένην περίοδον που τα παιδιά θα επιστρέψουν εις τα Σχολεία τους, και οι Γονείς με την ευχή τους θα συνοδεύσουν αυτά εις την Εκκλησίαν, όπου θα γνωρίσουν ή θα ξανασυναντηθούν με τον Ιερέα και τους

Διδασκάλους τους.

Την Κυριακήν, 16ην Σεπτεμβρίου, εις όλους τους Ναούς της Αρχιεπισκοπής δέον όπως λάβη χώραν μετά το τέλος της Λειτουργίας Αγιασμός πρός ευλογίαν των μαθημάτων που αρχίζουν την Δευτέραν, 17ην Σεπτεμβρίου.

Ο Ιερεύς της Κοινότητος, περιστοιχούμενος υπό των Διδασκάλων, το Συμβούλιον και την Σχολικήν Εφορείαν της Κοινότητος και το Πομπίον αυτού, θα τελέσῃ Αγιασμόν και θα προσφέρῃ τον Τίμιον Σταυρόν εις τα παιδιά πρός ασπασμόν και ευλογίαν και μετά ταύτα θα επακαλουθήσει Δεξιάσις, οπότε Γονείς και Διδασκαλοί θα συνομιλήσουν διά το Σχολείον και τας ανάγκας αυτού.

Τα βιβλία εστάλησαν και εφέτος υπό του Υπουργείου Παιδείας των Αθηνών και προσφέρονται δωρεάν εις τα παιδιά διά να μάθουν την γλώσσαν του Ευαγγελίου, η οποία συνδέει τον Ελληνισμόν της Πατρίδος με τον διεσκορπισμένον Ελληνισμόν εις τα πέρατα του κόσμου.

Εκείνο που ζητεί το Ελληνικό Σχολείο είναι:

- 1) Να βοηθήσῃ τα παιδιά να ομιλούν απλά Ελληνικά.
- 2) Να καταλάβουν ότι είναι Ελληνικής καταγωγής.
- 3) Να μάθουν τις προσευχές της Εκκλησίας μας ώστε εις την Εκκλησίαν, όταν τις ακούνε να πληροφορούνται ότι η γλώσσα της Εκκλησίας των είναι η Ελληνική εις την οποίαν εγγράφη το Ευαγγέλιον και τα άλλα βοηθητικά βιβλία που φωτίζουν τον κόσμον.

Ο Γονείς πρέπει να καταλάβουν ότι δεν θα έχουν ποτέ την συνειδησήν των ήσυχη εάν δεν βοηθήσουν τα παιδιά τους να μάθουν Ελληνικά και εάν δεν τα στείλουν και τα συνοδεύσουν εις το Ελληνικό Σχολείον. Η βοή της ιστορίας και η ηχώ των Αγίων και των Διδασκάλων του Γένους μας θα τους ενοχλή όλη τους τη ζωήν, εάν δεν συντελέσουν ώστε τα παιδιά τους να εγγραφούν εις το Ελληνικό Σχολείον διά να μάθουν τα Ελληνικά γράμματα και του Θεού τα πράγματα.

Εις τούτο οι Ιερείς μας από τον Άμβωνα και εις τις επισκέψεις εις τα σπίτια και οι Διδασκαλοί μας από την έδραν και τας συναντήσεις των με τους γονείς θα συντελέσουν ώστε κανένα παιδάκι να μη μείνη έξα από το Ελληνικόν Σχολείον και καμία μητέρα και πατέρας να μη στείλουν το παιδί τους εις τον Ιερέα διά να το οδηγήσῃ εις τον Διδασκαλον που διδάσκει τα Ελληνικά και την Θρησκείαν μας.

Εύχομαι από καρδίας το Σχολικόν Έτος 1979-1980 να έχη μεγαλυτέραν επιτυχίαν από το περασμένον, πρός δόξαν του Αποδήμου Ελληνισμού της Βρετανίας, της Ελλάδος και της Κύπρου, με την παράδοσιν των οποίων ζούμεν εις την Αγγλίαν και κινούμεθα και σκεπτόμεθα.

Ταύτα πρός υμάς ανακοινούμενος, διατελέω
Μετ' ευχών και αγάπης

Ο Αρχιεπίσκοπος
Αθηναγόρας Αρχιεπίσκοπος
Θυατείρων και Μ. Βρετανίας.

4 Σεπτεμβρίου 1979.

Πέντε, όμως, ημέρες αργότερα, δηλαδή στις 9 Σεπτεμβρίου 1979, ο Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μ. Βρετανίας Αθηναγόρας Κοκκινάκης εξεδήμησεν εις Κύριον. Άλλα, η Εγκύλιος του αυτή το "Κύκνειο Άσμα" του, όπως το χαρακτηρίσαμε πο πάνω, ακούστηκε σε όλους τους Ναούς της Αρχιεπισκοπής ως κέλευσμα πρός όλους μας να μην λημπονούμε ποτέ ότι, χωρίς την γλώσσα μας την Ελληνική, κινδυνεύουμε τελικά ν' απολέσουμε για πάντα και την εθνική μας συνειδηση.

Μάθημα Ιστορίας στο Μουσείο: “Έκθεση - αφιέρωμα στη Γενοκτονία του Πόντου”

Χαροκόπεια Σιδηροδρομικόν, Ηεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου του Λαζαρίου

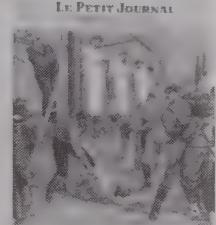
Έκθεση - αφιέρωμα στην ιστορία και τον πολιτισμό του ποντιακού ελληνισμού επιμελεῖται και παρουσιάζει στο ευρύ κοινό ο Καθηγητής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, κ. Κωνσταντίνος Φωτιάδης. Η πολυθεματική Έκθεση, που φέρει το γενικό τίτλο ‘Πόντος – Δικαίωμα στη Μνήμη’, έχει ήδη ταξιδέψει στη συμπρωτεύουσα και σε πολλούς Δήμους της Β. Ελλάδας. Από τις 25 Ιανουαρίου 2009 φιλοξενείται στο χώρο του Ιστορικού και Παλαιοντολογικού Μουσείου Πτολεμαΐδας, με την υποστήριξη του Δήμου Πτολεμαΐδας καθώς και τοπικών φορέων και ποντιακών σωματείων. Παράλληλα, το υλικό της Έκθεσης έχει μεταφραστεί και προβάλλεται ήδη σε δύο εκθέσεις στη Ρωσία, ενώ θα ακολουθήσουν παρουσιάσεις και σε άλλες χώρες του εξωτερικού. Στην Ελλάδα, επόμενος σταθμός μετά την Πτολεμαΐδα είναι ο Δήμος Αχαρνών Αττικής (από 6-29 Μαρτίου) και από εκεί ο πολυδύναμος χώρος της “Τεχνόπολης” στο Γκάζι, όπου θα κάνει συμβολική ‘πρεμιέρα’ ανήμερα της εθνικής επετείου μνήμης για τη Γενοκτονία του Πόντου (19 Μαΐου).

Η Έκθεση αποτελεί ένα σημαντικό πολιτιστικό γεγονός για μια σειρά από λόγους. Πρώτοιστος σκοπός της, η προβολή και η αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας για τα τραγικά γεγονότα της Γενοκτονίας του Πόντου. Μέσα από ένα οδοιπορικό στα ‘ματαρένα χώματα’ της Μ. Ασίας, η Έκθεση φιλοδοξεί να προβάλει, να αναδείξει και να ανακτήσει σελίδες της ελληνικής ιστορίας, που μέχρι και σήμερα παραμένουν λευκές τόσο στα επίσημα εθνικά κιτάπια όσο και στη συλλογική συνείδηση. Το πλούσιο ιστορικό υλικό, που για το σκοπό αυτό αποκαλύπτεται μπροστά στα μάτια του επισκέπτη, πλαισιώνεται από μια ποικιλία ιστορικών πηγών, μνημείων, καθώς και σπάνιων ιστορικών ντοκουμέντων, που συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια της μακροχρόνιας ερευνητικής δραστηριότητας του κ. Φωτιάδη σε περιοχές του Εύξεινου Πόντου, της Ρωσίας και της Τουρκίας. Στο σύνολό τους, τα ιστορικά αυτά ευρήματα - διά μέσου της μεθοδικής σύνθεσης και ερμηνείας τους - στοιχειοθετούν τα γεγονότα της Ποντιακής Γενοκτονίας, μιας Γενοκτονίας, που αριθμεί περισσότερα από 353 χιλιάδες θύματα και έχει

αναγνωριστεί επίσημα από το ελληνικό κράτος (1994).

Η ανασύνθεση του ιστορικού γίγνεσθαι, πρώτα από τον ερευνητή και κατόπιν από τους ίδιους τους επισκέπτες, υποστηρίζεται από μια πληθώρα έγγραφου και φωτογραφικού υλικού. Οι ιστορικές καταγραφές περιλαμβάνουν χάρτες και γκραβούρες, ανέκdotes εκθέσεις Υπουργείων Εξωτερικών, αρχεία και απόρρητα για την εποχή έγγραφα, άρθρα σε ντόπιες και ξένες εφημερίδες και περιοδικά, σπάνια τουρκικά βιβλία αλλά και ανθρώπινες μαρτυρίες και προσωπικές μεταφυγήσεις. Ανάμεσα στα εκθέματα παρουσιάζονται, επιπλέον, και εικαστικές δημιουργίες, όπως οι 60 πίνακες ζωγραφικής που κοσμούν την αίθουσα διαλέξεων του Μουσείου, αλλά και εικονές βυζαντινής τεχνοτροπίας και μικρογλυπτά.

Βασικός θεματικός άξονας, το κεφάλαιο της Μικρασιατικής Καταστροφής και οι συνέπειές της για τον ελληνισμό του Πόντου. Μέσα από την αντιπαράθεση πηγών, γραπτών και εικονικών, ξετυλίγονται μερικές από τις πιο

δραματικές πτυχές των ιστορικών γεγονότων, όπως η βαρβαρότητα των μαζικών διωγμών, οι βίαιοι εξισλαμισμοί και ο δημιουργία των κρυπτοχριστιανών, τα προβλήματα των προσφύγων που εκτοπίστηκαν στην Ελλάδα και οι πολιτικές των ελληνικών κυβερνήσεων στο ποντιακό ζήτημα.

Περίοπτη θέση ανάμεσα στα ιστορικά κείμενα κατέχει και το 14ομο έργο του κ. Φωτιάδη ‘Η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου’ (Ηρόδοτος, Θεσ/κπ, 2002-2004), που τεκμηριώνει για πρώτη φορά τα γεγονότα της Γενοκτονίας των Ποντίων (1916-1923)

με τη διασταύρωση χιλιάδων επίσημων εγγράφων και άλλων ιστορικών πηγών. Το μνημειώδες αυτό έργο συνοδεύεται και από έναν ομότιτλο συνοπτικό τόμο, τη συγγραφή του οποίου ανέθεσε με απόφασή της στον κ. Φωτιάδην η Βουλή των Ελλήνων, αναλαμβάνοντας έτσι την περαίωση της έκδοσής του (Ιδρυμα της Βουλής Ελλήνων, Αθήνα, 2004).

Ωστόσο, το ταξίδι του επισκέπτη στο χρόνο δεν σταματά σε αυτό το κεφάλαιο της ποντιακής ιστορίας, αλλά πηγαίνει πολύ μακρύτερα, φτάνοντας ως την αρχαιότητα ή καλύτερα, ξεκινώντας από εκεί, και καλύπτοντας εν τη συνθέσει μια διαδρομή τριών χιλιάδων χρόνων ζωντανής παρουσίας του ελληνισμού στον Εύξεινο Πόντο. Στο ξεκίνημα, για παράδειγμα, ο επισκέπτης και η επισκέπτρια μαθαίνουν, πως η Τραπεζούντα στα χρόνια του Ξενοφώντα περιγράφεται σε αυτές τις ίδιες τις γραφές του ως 'πόλιν ελληνίδα μεγάλην και ευδαίμονα' (Κύρου Ανάβασις, 401 π.Χ.). Λίγο πιο κάτω, πληροφορούνται για την προνομιούχα θέση της ελληνικής γλώσσας στα χρόνια των Μιθριδατών, της Ρωμαϊκής και κατόπιν της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, ενώ βλέπουν σε φωτογραφίες νομίσματα του Πόντου και διαβάζουν για τα ακριτικά τραγούδια. Και, προς το τέλος της διαδρομής, φτάνουν σε μεταγενέστερες περιόδους και σε θεματικές που καλύπτουν σημαντικές σελίδες της σύγχρονης ποντιακής ιστορίας, όπως η συμβολή των ποντίων αδελφών Υψηλάντη στην Επανάσταση του 1821.

Περιδιαβαίνοντας ανάμεσα στα αντικείμενα της Έκθεσης, οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να στρέψουν την προσοχή τους και σε ποικίλα στοιχεία λαογραφίας, που αποτυπώνουν όψεις της καθημερινής ζωής των Ελλήνων του Πόντου. Καίρια αναδεικνύεται εδώ η συνεισφορά των οπτικών αναπαραστάσεων, τόσο στη μορφή του φωτογραφικού υλικού όσο και των πινάκων ζωγραφικής. Εικόνες ευανάγνωστες, με πορτραίτα και οικογενειακές φωτογραφίες, αλλά και φωτογραφίες μαθητών που αποφοίτησαν από το Φροντιστήριο της Τραπεζούντας καθώς και αθλητών μιας ποδοσφαιρικής ομάδας, μεταφέρουν συνολικά τον 'αναγνώστη' τους στην ατμόσφαιρα μιας άλλης εποχής και στις δικές της πολιτισμικές εκδηλώσεις.

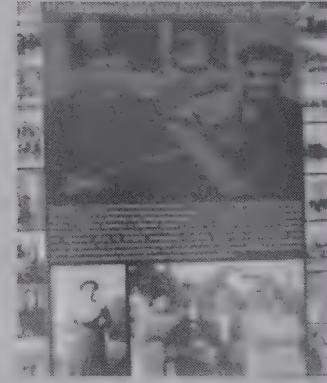
Κάθε μια από τις εικόνες λέει και τη δική της ιστορία.

Μέσα από πρόσωπα αγγωστά μα και οικεία, με βλέμματα που συναντιούνται με τη ματιά του επισκέπτη ξυπνάνε μνήμες και ακούσματα, γεννιούνται σκέψεις και συναισθήματα, και ένα πλήθος από ερωτηματικά για τις ζωές αυτές των άλλων, των δικών μας άλλων.

Ιδιαίτερη συμβολή στην επαφή με στοιχεία του ποντιακού πολιτισμού έχει και η βραδιά-αφιέρωμα στο ποντιακό τραγούδι, που πλαισιώνει την Έκθεση ως μία από τις παραδοσιακές εκδηλώσεις της. Στην Πτολεμαΐδα, η βραδιά αυτή διοργανώθηκε σε ξενοδοχείο της πόλης με τη συμμετοχή πολλών επώνυμων καλλιτεχνών από όλη την Ελλάδα. Σε μια κατάμεστη αίθουσα και υπό τη μελαδία της ποντιακής λύρας, οι τραγουδιστές ερμήνευσαν πλήθος παραδοσιακών ποντιακών τραγουδιών με ιστορικό κυρίως περιεχόμενο, τιμώντας έτσι τη μνήμη του Πόντου και αναδεικνύοντας το ρόλο του ποντιακού τραγουδιού ως ζωντανού φορέα διαμόρφωσης της σύγχρονης ποντιακής ταυτότητας.

Ανάμεσα στις παράλληλες εκδηλώσεις περιλαμβάνονται ακόμη η προβολή ειδικών ντοκιμαντέρ και τα απογευματινά σεμινάρια ιστορίας στο χώρο του Μουσείου, με εισηγητή τον κ. Κωνσταντίνο Φωτιάδη. Αξίζει να σημειωθεί ότι τόσο ο συμμετοχή στην Έκθεση όσο και στις παράλληλες εκδηλώσεις είναι ελεύθερη σε όλους. Επιπλέον, το πρόγραμμα της Έκθεσης διανέμεται δωρεάν σε κάθε επισκέπτη/τρια και συνοδεύεται από ένα βιβλιαράκι, που περιέχει άρθρα Ελλήνων και ξένων συγγραφέων για το Ποντιακό ζήτημα, εμπλούτισμένα με ιστορικές πηγές, έγχρωμες εικόνες και φωτογραφικό υλικό αλλά και ποιήματα στην ποντιακή διάλεκτο και ένα κείμενο αφιερωμένο στη συμβολή της γυναίκας ως σύμβολο της Ποντιακής γενοκτονίας.

Παρά την τραγικότητα του ιστορικού ζητήματος, το μήνυμα που προβάλλει η Έκθεση είναι ανθρωποκεντρικό και αισιόδοξο. Η αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας για τη Γενοκτονία του Πόντου 'δεν έχει αντιτουρκικό χαρακτήρα', γράφει ο κ. Φωτιάδης.

ούτε εκφράζει διάθεση στείρας προγονολατρίας και παλαιοεθνικιστικά ιδεολογήματα. Ο κύριος σκοπός 'δεν είναι άλλος από τη δημιουργία ειρηνικών σχέσεων με τη γείτονα χώρα με στόχο το αμοιβαίο όφελος και την πρόοδο'. Σχέσεις συμφιλίωσης δεν μπορούν, όμως, να θεμελιωθούν χωρίς την αναγνώριση των εγκλημάτων του παρελθόντος και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπου και αν καταπατούνται. Το κοινό όραμα του καινούργιου, του φωτεινότερου δεν μπορεί να πραγματωθεί χωρίς την αμοιβαία γνώση και μνήμη του σκοτεινού, που πέρασε.

Κάπως έτοις κλείνει και το ταξίδι της Έκθεσης. Με ένα μήνυμα διπτό, με μια αφήγηση ιστορική σε χρόνο μέλλοντα, και εκπεφρασμένη σε μια τρισδιάστατη σύνθεση. Πέντε επιτύμβιες στήλες αναπαριστούν την εξόντωση χιλιάδων επιφανών ποντίων ανδρών

(δασκάλων, γιατρών, δικηγόρων, ιερέων, εμπόρων κ.α.) μετά την 'καταδίκη' τους από τα Κεμαλικά 'Δικαστήρια Ανεξαρτησίας' στην Αμάσεια (1921). Στον

κορμό της κάθε μιας από τις τέσσερις στήλες, που διαγράφουν συμμετρικά το πλαίσιο της σύνθεσης, υπάρχουν εντοιχισμένες φωτογραφίες κάποιων εκ των θυμάτων, που φωτίζονται εσωτερικά, ενώ στην κεντρική στήλη αναγράφονται τα ονόματά και τα επαγγέλματά τους.

Το θέμα της ιστορίας είναι μακάβριο. Όμως, η είδηση της μαζικής δολοφονίας της ποντιακής πηγεσίας άλλαξε την σάσιση της ελληνικής και της διεθνούς κοινής γνώμης και οδήγησε σε διεθνείς καταγγελίες και ψυφίσματα διαμαρτυρίας (Μαλκίδης, 2008). Έτοις, η ανάγνωση του ιστορικού κειμένου φανερώνει δυο μπονύματα. Όπως και οι νεκροστήλες. Η τοπιθέτηση τους στο πιο χαμπλό επίπεδο του μουσειακού χώρου, σε μια αίθουσα με χαμπλό φωτισμό και πάνω σε σκούρο υφασμάτινο φόντο παραπέμπουν συμβολικά σε ένα ταξίδι στον κάτω κόσμο, για τη συνάντηση με τους νεκρούς. Κι όμως, οι εικόνες προβάλλουν φωτεινές και η σύνθεση κοιτάζει ψυλά μοιάζοντας με επιτάφιο έτοιμο να εγκαταλείψει τα σκοτάδια του Άδη - και άρα του ζωφερού παρελθόντος - και να αναστηθεί στα επουράνια - στο φως της καινούργιας ελπίδας. Θυμίζει κάτι από τους στύχους του Σμυρνιού ποιητή Γιώργου Σεφέρη: παρά τα ανεξίτηλα σημάδια που άφησε η Μικρασιατική καταστροφή στην ποίηση και την ψυχή του, προσμένει κι εκείνος 'το θάμα που ανοίγει τα επουράνια κι είν' όλα βολετά'.

Συνολικά, ο σχεδιασμός της Έκθεσης, το περιεχόμενο

και η ποικιλομορφία του εκθεσιακού υλικού, η προβολή πολύτιμων ιστορικών κειμένων και η αισθητική της ενορχήστρωσής τους στο χώρο, σε συνδυασμό με τις παράλληλες εκδηλώσεις μέσα και έξω από το Μουσείο, καθιστούν τη συμμετοχή σε αυτήν μια πολυαισθητηριακή εμπειρία γεμάτη γνώσεις, εικόνες, ακούσματα και συναισθήματα. Οι ενσώματες διαδράσεις με τα αντικείμενα, τα πρόσωπα και τις τραγικές τους ιστορίες, τα χρώματα, τις γραφές, τις μουσικές, αλλά και με τους επισκέπτες στους διαδρόμους του μουσείου που ψάχνουν με λαχτάρα σε ένα χάρτη το χωρίο τους στον Πόντο, προσφέρουν άφθονα 'πολυτροπικά' ερεθίσματα, που κινητοποιούν τη σκέψη και προκαλούν τη συγκίνηση. Μέσα από την επαφή με τα ιστορικά μνημάτα και τις διαφορετικές σημειωτικές τους πραγματώσεις, τα υποκείμενα μπορούν να εστιάσουν την προσοχή τους σε διαφορετικές πτυχές των υλικών, παρακινούμενα από τα δικά τους κοινωνικά και πολιτισμικά ενδιαφέροντα. Ταυτόχρονα, έχουν την ευκαιρία να εμπλακούν ενεργά στην ανάγνωση των ιστορικών 'λόγων', που διατρέχουν τα κείμενα και που είναι δυνάμει διαθέσιμα για πολλαπλές νοηματοδοτήσεις. Το ίδιο ισχύει και για τις ακαδημαϊκές διαλέξεις που πλαισιώνουν το μουσειακό δρώμενο και κατά τις οποίες οι συμμετέχοντες μπορούν να μάθουν, να δουν, να ακούσουν αλλά και να ρωτήσουν, να διαλεχθούν και να διαφωνήσουν πάνω σε ευαίσθητα κομμάτια της εθνικής μας ιστορίας.

Σε αυτές τις βάσεις, η Έκθεση συνιστά ένα βιωματικό μάθημα ιστορίας και πολιτισμού με πολυσχιδείς συνιστώσες. Ο κ. Κωνσταντίνος Φωτιάδης με το επιστημονικό του έργο αφήνει πολύτιμη παρακαταθήκη στον αγώνα για την διεθνή αναγνώριση της Γενοκτονίας του Πόντου. Καταφέρνει, όμως, και κάτι ακόμη. Να βγάλει την ιστορική έρευνα από τα ακαδημαϊκά συγγράμματα και τις αίθουσες διδασκαλίας και να την καταστήσει ανοιχτή και προσβάσιμη στο ευρύ κοινό. Και αυτή, η επι-κοινωνία της γνώσης, είναι, ενδεχομένως, μια συνεισφορά εξίσου σημαντική με την ίδια την ανακάλυψή της. Η Έκθεση 'Πόντος- Δικαίωμα στη Μνήμη' κάνει πράξη μία πρωτοποριακή, για ένα ακαδημαϊκό δάσκαλο, πρόταση διδασκαλίας της Ιστορίας. Μία πράξη πολιτική, που σέβεται και αξιώνει το δικαίωμα του κάθε Έλληνα πολίτη, Πόντιου και μη, στην επιστημονικά τεκμηριωμένη γνώση της εθνικής μας ιστορίας.

ΕΠΑΦΕΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Mάιος 2009

1. Τέλεσε επιμνημόσυνη δέοντα για τους γονείς του κ. Σπύρου Μεταξά στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Το απόγευμα τον επισκέφθηκε ο π. Θεολόγος Μανωλάκης.
2. Ευλόγησε τους γάμους του Christopher Thick και της Ελένης Χάρη στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου.
3. Τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό Αγίου Κωνσταντίνου, Shepherd's Bush Δυτικού Λονδίνου, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα.
4. Παρεκάθησε σε Γεύμα παρατεθέν από την "Κυπριακή Εστία Λονδίνου" σε ξενοδοχείο στο Enfield Λονδίνου.
5. Παρεκάθησε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή με το ζεύγος Christopher και Ελπίδα Jenkinson. Το βράδυ παρέστη σε Εκδήλωση που οργάνωσε στο Cambridge το εκεί Ορθόδοξο Ινστιτούτο.
6. Τον επισκέφθηκε ομάδα Δασκάλων και Μαθητών του Κολλεγίου Κεφαλονίας. Αργότερα παρεκάθησε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή με τις Κυρίες της Βοηθητικής Αδελφότητος της Αγίας Σοφίας Λονδίνου.
7. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Ανδρέας Αυγουστής, η Νίκη Παπαβασιλείου, η Δέσποινα Βασιλείου, και ο Λάμπης Τσιριγωτάκης στον οποίον παρεχώρησε συνεντεύξη για το τηλεοπτικό σταθμό EPT. Το βράδυ παρακολούθησε Μουσική Συναυλία της Oxford Philomusica, στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου.
8. Τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Θεολόγου, Hackney, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα. Αργότερα τον επισκέφθηκαν διαδοχικά στην Αρχιεπισκοπή ο Παρασκευή Βουγιέτη και τα Μέλη της Εκκλησιαστικής Επιτροπής της Κοινότητος Αγίου Αμβροσίου και Στυλιανού, Milton Keynes.
9. Τον επισκέφθηκε το ζεύγος Αλέξη και Παυλίνας Λεμπέση.
10. Τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου, Mansfield, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα.
11. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο π. Συμεών Piers, ο Δρ. Προκόπης Βανέζης και ο Ανδρέας Εκκέσιον.
12. Παρέστη σε Δεξίωση στην Βουλγαρική Πρεσβεία Λονδίνου και στην συνέχεια στην Ετήσια Οικουμενική Δεξίωση στο Lambeth Palace.
13. Προήρευσε συνεδρίας των Βοηθών του Επισκόπων, με τους οποίους και παρεκάθησε σε Γεύμα. Στην συνέχεια τον επισκέφθηκαν διαδοχικά οι Παναγιώτης Κορδόσης και Παναγιώτης Κουλοβασιλόπουλος.
14. Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος της Κοινότητος Αγίων Αναργύρων, Ipswich, και η Caroline Boddington. Το βράδυ παρέστη σε εκδήλωση που οργάνωσε η Επιτροπή Βρετανών Αντιπροσώπων Ιουδαίων σε Κεντρικό ξενοδοχείο του Λονδίνου.
15. Τέλεσε την Νεκρώσιμη Ακολουθία για τον Θεόδωρο Φράγκο στον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου, Kingston.
16. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά το ζεύγος Αλέξη και Παυλίνας Λεμπέση, και ο Υπουργός Άμυνας της Κύπρου, Κώστας Παπακώστας. Το βράδυ παρέστη στην Ετήσια Εκδήλωση-Δείπνο του Συνδέσμου Ελλήνων Τραπεζιτών που έγινε σε Κεντρικό ξενοδοχείο του Λονδίνου.
17. Τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Παντελεήμονος, Harrow Λονδίνου, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα.
18. Τον επισκέφθηκε ο Φίλιππα Σίμου. Στην συνέχεια τέλεσε επιμνημόσυνη δέοντα για τον Κωνσταντίνο Θεοφίλο στο Περεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Ακολούθως παρεκάθησε σε Γεύμα με τον Άθω Μάρα.
19. Μετέβη στην πόλη Leeds, όπου προήρευσε Συνεδρίας της Εκκλησιαστικής Επιτροπής της Κοινότητος Τριών Ιεραρχών της πόλεως. Στην συνέχεια μετέβη στην πόλη Manchester.
20. Το πρωί προήρευσε Συνεδρίας της Εκκλησιαστικής Επιτροπής της εκεί Κοινότητος Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και στην συνέχεια επέστρεψε στο Λονδίνο όπου το βράδυ προήρευσε Συνεδρίας της Εκκλησιαστικής Επιτροπής και των Ιερέων του Καθεδρικού Ναού Αγίων Πάντων Λονδίνου.
21. Παρέστη στην ενθρόνιση του νέου Ρωμαιοκαθολικού Αρχιεπισκόπου του Westminster. Το βράδυ παρέστη στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου στην απονομή του Βραβείου Runciman.
22. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά οι Αντώνης Στεφόπουλος, Γιώργος Αργύρης, π. Παντελήμων Τσορμπατζόγλου, το ζεύγος Κωνσταντίνου και Χριστίνας Λογοθέτη, Α. Θεμιστοκλέους και Παύλος Χρήστου.
23. Ευλόγησε τους γάμους του Χαπαλάμπους Γεωργίου και της Michaela Giuraminc, στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Ακολούθως τον επισκέφθηκαν ο

- Ηγούμενος της Ιεράς Μονής Πάτμου Αντύπας και ο π. Κοσμάς Παυλίδης. Αργότερα τέλεσε την βάπτιση του τέκνου του Αντώνη και της Ιωάννας Κρομμύδια, στο οποίο έδωσε το όνομα Ανδρέας, στον Ιερό Ναό Αγίου Ιωάννου Βαπτιστού, Λονδίνου.
24. Τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, Croydon Νοτίου Λονδίνου όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα. Το βράδυ τον επισκέφθηκε το ζεύγος Αντώνης και Βασιλίκη Bequiri.
25. Επισκέφθηκε την οικία της Άννας Καραπατέα. Το βράδυ τον επισκέφθηκαν ο Αρχιεπίσκοπος Κομάνων Γαβριήλ και ο Επίσκοπος Αμφιπόλεως Βασίλειος.
26. Τον επισκέφθηκε ο π. Φώτιος Μπίθας συνοδευόμενος από την Πρεσβυτέρα και τις τρείς κόρες του, με τους οποίους παρεκάθησε σε Γεύμα. Το απόγευμα του σπονεμήθη το Χρυσούν Μετάλλιον από το Three Faiths' Forum σε ειδική τελετή στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Το βράδυ επισκέφθηκε την Μαρία Αντύπα με την ευκαιρία των γενεθλίων της.
27. Τον επισκέφθηκε ο π. Σταύρος Σολωμού, με τον οποίο παρεκάθησε σε Γεύμα. Το βράδυ τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Wood Green Βορείου Λονδίνου, όπου και παρεκάθησε σε Δείπνο.
28. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Κωνσταντίνος Μπαλτάς και ο αδελφή του Μαρία Ελισάβετ, ο Gregory Atkin, με τον οποίο παρεκάθησε σε Γεύμα, και ο Διάκονος Παύλος Γρηγορίου.
29. Παρεκάθησε σε Γεύμα με τον Salim Hoché.
16. Το μεσημέρι παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσε ο Αγγλικανός Επίσκοπος του Kensington, Paul Williams, στην Εκκλησία St John's του Kensington. Το βράδυ προϊδρευσε Συνεδρίας της Γραμματείας του ΕΦΕΠΕ, στην Αρχιεπισκοπή.
17. Τέλεσε επιμνημόσυνη δέηση στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής για τον Ανδρέα Παπαδάκη.
18. Παρέθεσε Δείπνο στην Αρχιεπισκοπή για το Διοικητικό Συμβούλιο του Καθεδρικού Ναού της Αγίας Σοφίας, Λονδίνου.
19. Τον επισκέφθηκε στην Αρχιεπισκοπή ο Simon Marsh.
21. Τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό Γενεσίου της Θεοτόκου, Camberwell Νοτίου Λονδίνου, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα.
22. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Καθηγητής Νικόλαος Μπαλτάς συνοδευόμενος από τον υιό του Κωνσταντίνο, οι Καλία και Κατερίνα Χατζηγαμπή και η Νικολέττα Βαγκή.
23. Παρεκάθησε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή με τους Κωνσταντίνο Κωνσταντινίδην και Κωνσταντίνο Γιαννόπουλο. Στην συνέχεια τον επισκέφθηκαν ο Νεόφυτος Ροδοσθένους και ο Νίκος Καλαθάς. Το βράδυ παρέστη στην παρουσίαση του Βιβλίου "Language and National Identities in Greece, 1766-1976" του Peter Mackridge.
25. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο π. Νικόλαος Μπιτσάκης και ο Γιώργος Χατζηώαννου, συνοδευόμενος από την θυγατέρα του, Δόμνα. Το βράδυ παρέστη στην αποχαιρετιστήρια Δεξίωση για την Γενική Πρόξενο της Ελλάδος, Μαρία Θεοφήλη, στην Ελληνική Πρεσβεία Λονδίνου.
26. Παρεκάθησε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή με τον π. Κύριλλο Leret-Aldir και την Πρεσβυτέρα του. Αργότερα τον επισκέφθηκε ο π. Tobias Sims.
27. Επισκέφθηκε το Φεστιβάλ Κυπριακού Κρασιού στο Alexandra Palace του Λονδίνου και στην συνέχεια την οικία της Νίτσας Νικολάου που γιόρταζε τα οδγοντά χρονά της.
28. Τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό των Αγίων Δώδεκα Αποστόλων, οπότε χειροθέτησε σε Πρωτοπρεσβύτερο τον Οικονόμο π. Ιωσήφ Παλιούρα, Ιερατικώς Προϊστάμενον του εν λόγω Ναού, παρεκάθησε δε, στην συνέχεια, σε Γεύμα.
29. Παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσαν ο Αρχιεπίσκοπος Βερολίνου Μάρκος και ο Επίσκοπος Sourozh Ελισσαΐος του Πατριαρχείου Μόσχας, στην οικία πλησίον του ναού στο Chiswick, Λονδίνου.

Ιούνιος 2009

4. Παρεκάθησε σε Γεύμα με τον Χάρον Σοφοκλείδην.
10. Καθ' όλη την διάρκεια της ημέρας μετέσχε των Άτυπων Συνομιλιών για τον Διάλογο Ορθοδόξων και Αγγλικανών στο St. Andrew's House, το δε βράδυ παρεκάθησε σε Δείπνο που παρέθεσε ο Αγγλικανός Αρχιεπίσκοπος Καντουαρίας Δρ Rowan Williams στο Lambeth Palace.
12. Ανεχώρησε αεροπορικώς για την Κύπρο.
13. Το απόγευμα ευλόγησε τους γάμους του Ανδρέα Σωτηρίου και της Χαρούλας Θεοχάρου στο Εκκλησάκι της περιοχής Σκαλί Αγλαντζιάς, Λευκωσίας. Στο μεταξύ επισκέφθηκε την οικία του Νίκου Κωνσταντίνου για να τον συλλυπηθεί για τον θάνατο της συζύγου του, Ευρούλας, και της οικίας του Προκόπη Πλαναγιώτου και του ... Μακρίδην.
15. Το απόγευμα επέστρεψε στο Λονδίνο.

Communiqué of the Fourth Pre-Conciliar Pan-Orthodox Conference

(held at the Orthodox Centre of the Ecumenical Patriarchate, Chambésy-Geneva, 6th to 12th June 2009)

The Fourth Pre-Conciliar Pan-Orthodox Conference, convened by His All-Holiness the Ecumenical Patriarch Bartholomaeos, with the mutual consent of Their Beatitudes the Primates of the local Orthodox Churches, as expressed during the Holy Synaxis held at the Phanar from 10th to 12th October 2008, gathered at the Orthodox Centre of the Ecumenical Patriarchate in Chambésy-Geneva from 6th to 12th June 2009.

The proceedings of the Conference, which began with a Pan-Orthodox Divine Liturgy on the Feast of Pentecost, were chaired by His Eminence Metropolitan Ioannis of Pergamon, representative of the Ecumenical Patriarch, with the assistance of the Secretary for the preparation of the Holy and Great Council, His Eminence Metropolitan Jeremias of Switzerland. The proceedings were attended by representatives of all Autocephalous Orthodox Churches, at the invitation of His All-Holiness the Ecumenical Patriarch Bartholomaeos.

The Primates of the local Orthodox Churches conveyed greetings to the participants of the Conference through messages or else through their representatives. The members of the Conference sent telegrams to all the Primates of the local Churches, requesting their prayers and blessings for their impending task.

The theme of the Fourth Pre-Conciliar Pan-Orthodox Conference was, in accordance with the will of the Primates and the representatives of the local Orthodox Churches, as expressed in the Message of their Holy Synaxis at the Phanar (October, 2008), the discussion of the subject of the canonical organisation of the Orthodox Diaspora. The relevant decision regarding the agenda was agreed upon by the Conference at the opening of its proceedings.

The Conference examined the texts prepared by the Inter-Orthodox Preparatory Committee in its conferences at Chambésy, namely: a) from 10th to 17th November 1990; and b) from 7th to 13th November 1993; as well as the document of the Conference of Canon Lawyers held in Chambésy from 9th to 14th April 1995. These texts, together with the relevant clarifications, supplements,

corrections and additions, were unanimously agreed upon.

The Conference expressed the common desire of all Orthodox Churches for a solution to the problem of the canonical organisation of the Orthodox Diaspora, in accordance with the ecclesiology, canonical tradition and practice of the Orthodox Church. The Conference decided to establish new Bishops' Assemblies in certain regions throughout the world in order to resolve the problem of the Diaspora, namely for the Orthodox faithful that have settled outside the traditional boundaries of the local Orthodox Churches. The Presidents of these Assemblies are the primate hierarchs of the Ecumenical Patriarchate in that region or, in their absence, the next in order of the Church Diptychs.

The members of these Assemblies include all those recognised by all Orthodox Churches as canonical bishops, who shepherd the existing communities in each region. The mission of the Bishops' Assemblies is the proclamation and promotion of the unity of the Orthodox Church, the common pastoral ministry to the Orthodox faithful of the region, as well as their common witness to the world. The decisions of the Bishops' Assemblies are made on the basis of the principle of unanimity of the Churches, which are represented therein by bishops.

The Conference also approved – by means of clarifications, corrections and additions – the draft Regulation of how the Bishops' Assemblies would function, whereby the fundamental principles of organisation and operation.

The remaining issues of the Holy and Great Council, namely the manner of proclamation of Autocephaly and Autonomy, as well as the order of the Diptychs, will be examined in the following Conferences of Inter-Orthodox Preparatory Committees and will be submitted to the next Pre-Conciliar Pan-Orthodox Conference for approval.

In Chambésy-Geneva, 12th June 2009.

**The President of the Conference:
Metropolitan Ioannis of Pergamon**

An Address to the Rotary Club, Bromley

by Archbishop Gregorios of Thyateira & Great Britain

Thank you very much for your kind invitation to speak to you about the Greek Orthodox Church in this country, which I have served for the last fifty years. Of course, I do not know you; and you, your good selves, do not know me - apart from Mr. Panayiotis Christou, who kindly arranged for this invitation for me to speak to you at this meeting. And so, permit me to introduce myself and to say a few words about the ministry of a clergyman, and - more specifically - a Greek Orthodox clergyman like myself and an Archbishop who has pastoral care for the Greek Orthodox people who emigrated to this great and civilised country (which, until the Second World War was, in a way, an empire, with responsibilities extending throughout the globe).

First of all, I am here representing the venerable See of Constantinople, the Oecumenical Patriarchate, which for seventeen centuries has been working continuously for the promulgation of Christ's message of peace for the world, the promulgation of Christian teaching (particularly in Eastern and Central Europe), and the promotion of Christian civilisation, which has been well-established due to the efforts of the Orthodox Church. The Oecumenical Patriarchate is related to and interwoven with the Christian state established by the first Christian Emperor Constantine the Great (305 – 337), whose name is identified with the founding of the great City of Constantinople following the granting of religious freedom for Christians, after three long centuries of persecution, following the promulgation of the edict of Milan in 313 AD. Then came the First Oecumenical Council of Nicaea in 325 and the formulation of the Nicene Creed. From 330 AD., the official establishment of Byzantium has its beginnings in the great city of Constantinople; and, until the fall of Constantinople in 1453, the Oecumenical Patriarchate played an important, unique role in the affairs of the One Holy Catholic and Apostolic Church in the Oecumene. I say this because it was in this city and empire that Christianity flourished and where institutions were established, the Seven Oecumenical Councils were organised, where architecture and diplomacy were cultivated, and which enriched the lives and values of Christians in both East and West. And in a unique and unparalleled way, it shaped and transformed the worship, hymnography, art, and Christian civilisation. Lord Hailsham was not exaggerating when, some twenty-five or thirty years ago, he said that Constantinople saved Western Christendom and its culture, together with its army and

its defence of Christian values, during the continuous warfare with the Arabs and Islam from its beginnings until the fall of the empire.

This Archdiocese which covers the United Kingdom and Ireland is an eparchy of the Oecumenical Patriarchate. It was established in 1922 and was given the name of the ancient city of Thyateira, which is one of the seven churches mentioned in the Book of Revelation. And so I would like to read a short extract from this prophetic book of the New Testament which mentions the city of Thyateira, whose church was spiritually planted in the great and glorious city of London in 1922 to serve the Greek Orthodox people living in Western Europe and who are under the jurisdiction of the Oecumenical Patriarchate.

"To the angel of the church in Thyateira write: These are the words of the Son of God, whose eyes are like blazing fire and whose feet are like burnished bronze. I know your deeds, your love and faith, your service and perseverance, and that you are now doing more than you did at first. Nevertheless, I have this against you: You tolerate that woman Jezebel, who calls herself a prophetess. By her teaching she misleads my servants into sexual immorality and the eating of food sacrificed to idols. I have given her time to repent of her immorality, but she is unwilling. So I will cast her on a bed of suffering, and I will make those who commit adultery with her suffer intensely, unless they repent of her ways. I will strike her children dead. Then all the churches will know that I am he who searches hearts and minds, and I will repay each of you according to your deeds. Now I say to the rest of you in Thyateira, to you who do not hold to her teaching and have not learned Satan's so-called deep secrets (I will not impose any other burden on you): Only hold on to what you have until I come. To him who overcomes and does my will to the end, I will give authority over the nations - 'He will rule them with an iron sceptre; he will dash them to pieces like pottery' - just as I have received authority from my Father. I will also give him the morning star. He who has an ear, let him hear what the Spirit says to the churches" (Rev. 2:18-29).

The prophecies of the apostle were realised, and the seven churches of the Apocalypse moved westward, and millions of Orthodox Christians settled in Western Europe, America and elsewhere, and continue their saving ministry for the realisation of God's Will for our world.

This eparchy of the Oecumenical Patriarchate was established in order to be responsible not only for the

Greek Orthodox people living in this country and Ireland; it also looked after the Greek Orthodox Christians living in Western and Central Europe. However, following the Second World War and the influx of thousands of Orthodox Christians into Western Europe, this Eparchy was divided into many new dioceses which were formed to cater for their needs. As you are all aware, a new influx of Eastern European Orthodox Christians into this country has taken place during the past twenty years or so, following the fall of Communism in 1988 - 89. As you know, many people from Eastern Europe have now settled in Western Europe or within the territory of the European Union which today consists of 27 countries and has a population of almost five hundred million. The European Union has been the 'new paradise' for many millions of people who have been delivered from the yoke of Communism. They have tried hard to join this new world and settle there. As you know, this is a great problem for the European Union; but Brussels is trying hard to cope with these social and humanitarian issues.

Today, the Archdiocese of Thyateira covers only the United Kingdom and Ireland, and its members are approximately three hundred thousand – mostly Greeks from mainland Greece and from the island of Cyprus, as well as from elsewhere. Of course, its membership includes other nationalities: English, Welsh, Scots, Irish, Arabs, Russians, Ukrainians, Egyptians, Romanians, Syrians, Palestinians, and many others. As you will appreciate, the majority of the people who belong to this Archdiocese arrived on these shores after the Second World War. Most of them came from Cyprus, since Cyprus was a British colony up until 16th August 1960, when it was declared a Republic following the agreements of Zurich and London in 1959. A new wave of immigrants came mostly from Cyprus during and after the invasion of the island by the Turkish army in July and August 1974, which resulted in the division of the island which continues until today. This invasion has added a new problem to our planet; and this problem has unfortunately not been resolved – despite the many efforts and time spent on trying to find a viable solution, due to Turkey's political interest and ambitions. Although the Republic of Cyprus has been a member of the European Union since 2004, unfortunately Turkey still has more than forty thousand troops occupying the northern part of the island and has also set up a bogus state in the occupied area – one recognised only by Turkey. I mention this not only to give you some information about the area and what is happening now in Europe and elsewhere, but also to help you to understand how easy it is for people to be uprooted from the homeland in which they have lived for thousands of years, and how immigration can sometimes change the pattern of life of other states and communities. As an

example, I would mention the Polish people who have emigrated to this country over the last 15 to 20 years. They are devout church-going Roman Catholics; and, with their presence, they have shifted the balance between the Anglican and Roman Catholic Churches in this country, because now there are more people (due to Roman Catholic immigrants such as the Poles) attending Sunday services in Roman Catholic churches than in those of the Anglicans – which was not the case before the Poles arrived.

Millions of people have abandoned their native countries for various reasons and have emigrated to other lands, hoping for a better, richer, more peaceful, good and happy life for themselves and their children. If we look at this issue philosophically, theologically and anthropologically, we are all of us immigrants in this world, as St. Paul writes so beautifully in his Epistle to the Hebrews:

"All these people were still living by faith when they died. They did not receive the things promised; they only saw them and welcomed them from a distance. And they admitted that they were aliens and strangers on earth" (Hebrews 11:13).

We must not forget that the immigration of people on this earth is nothing new. People have always moved from one place to another from time immemorial. I say this to remind ourselves to be hospitable, lenient and charitable to other people such as refugees and asylum seekers, the poor, and new immigrants from other countries, ones that are strange and different from our own. I would like to take this opportunity to express my admiration for this country, which welcomes those many millions of people who have settled here and who through their hard work, faith and diligence contribute immensely to the progress of the host country.

As we read in the Epistle of Diognetus (a Christian writer of the 2nd Century) to his disciples: "the Christians are distinguished from other men neither by country, nor language, nor the customs which they observe... They dwell in their own countries, but simply as sojourners... As citizens, they share in all things with others, and yet endure all things as if foreigners. Every foreign land is to them as their native country, and every land of their birth as a foreign land".

All that being said, let us now come to the realities of life and say a few things about the Greek Orthodox immigrants who settled in this hospitable country and about the third and fourth generation Greeks and Greek Cypriots who have grown up here, who live and feel at home here, studying and working hard for the common good and that of the society in which they live. Not only do they continue to progress and integrate smoothly, peacefully and constructively into British society, they also continue to preserve their own cultural and religious

traditions. Needless-to-say, their immigration to this country allows them to keep their cultural and religious characteristics and to enrich this country as a whole. I think that the most important element of the contribution of immigrants, apart from their hard work, incentive and creativity, is their cultural and religious characteristics and ethos. The vast majority of immigrants are religious and family people who are trying their best to care for their children's future. Over the last sixty years or so, the Greek Orthodox immigrants in this country have organised themselves well, establishing churches, schools, associations, cultural and charitable societies and businesses. Many of them are well-educated and are to be found in many professions – such as doctors, solicitors, lawyers, teachers, police officers, accountants, ship-owners, and secretaries. Many of them are involved in local politics, so we have councillors and mayors within the local authorities; and now there are good and efficient Greek Orthodox people, who very soon could be elected as members of parliament.

In addition to these social and professional achievements, I would like to give you an idea of the Greek Orthodox Church which I have served for these last fifty years as a clergyman – as a deacon, priest, chancellor of the Archdiocese, assistant bishop and, for the last 21 years, archbishop of this biblical diocese which (as I have said) was transferred to this country to contribute in its own wonderful way to the promotion of the Christian Faith as taught and preached and experienced by the Mother Church of Constantinople, which itself has lived in a non-Christian country for the last 556 years. In order to give you a better picture: when I came to this country in April 1959, there were three churches in London and five priests. Now, fifty years later, we have 25 churches and 45 priests. Outside London, there were then eight churches; now we have 85, and almost as many clergy. Most of these parishes have their own freehold places of worship, with facilities for education and recreation, and accommodation for their clergy. They are organised with Church Committees and funds, have established schools and societies, and they strive hard to serve the Faithful efficiently, to educate them liturgically, religiously, and to help them to deepen their knowledge of their faith and culture. These Parish Communities are self-supporting and survive through the voluntary donations of the people; and the Archbishop, together with the assistance and co-operation of the local priests and lay people, works hard to organise them and inspire the young to remain faithful to Orthodox Tradition, and to be law-abiding citizens and family people, honest and faithful to the message of the Gospel and Christian Orthodox teaching. Of course, this is not an easy task, bearing in mind the secular climate in which we live, not only here,

but also in America, Europe and elsewhere. But we are doing our best; and we trust that, by the grace of the Triune God, and with the co-operation of the family and society, our struggle will be fruitful. The Holy Spirit cleanses and redeems man and helps him to free himself from evil and to do good.

The Oecumenical Patriarchate of Constantinople, despite its captivity, has managed to survive and it continues to preserve and impart the joyful message of the Resurrection in its own unique way. The Oecumenical Patriarchate continues to play an important role for the re-unification of divided Christendom. It works for the promotion of peace among religions and nations. And, together with the Roman Catholic, Anglican and other Churches and Ecclesiastical Communities, it is trying to raise awareness of the need to protect the environment. The Oecumenical Patriarchate, through its initiatives for the enlightenment of governments and churches and their people, strives to help and guide all people to safeguard the natural world, the plundering and pollution of which is endangering the future of our planet. All this underlines the uniqueness of the Oecumenical Patriarchate and the role it plays for the future of humanity and the stability of the world, particularly in Eastern Europe, the Middle East and Central Asia and Far East, where the eyes of all nations are turned in our times for obvious reasons. So all the civilised nations and communities are co-operating with our Mother Church, and they are helping her in order to be able to continue her good and saving work for the benefit of all men and women of good will without interruption and difficulties.

As I said earlier, the Greek Orthodox immigrants brought not only their youthfulness and good will, but also their religion with them to this country. Three churches were established here in the late 19th century, one at the beginning of the 20th century, and another hundred and more in the second half of the 20th century. Now we have more than 120 Greek Orthodox parish communities all over the country, and they are well-administered and assisted by the local committees. They have their Trusts which are locally established and are recognised by the State's charities' organisations and other similar Institutions of this country. We have many evening and Saturday schools for the teaching of the Greek language, religion and culture. We have only one faith school, which is in Thornton Heath in the London Borough of Croydon. It is a Greek Orthodox Voluntary Aided Primary School, which was established in the year 2000 and where 402 pupils are enrolled. We are hoping to establish other Orthodox denominational schools, but we need funds and a strong awareness among parents.

We also have four assistant bishops at present, and almost 100 priests and deacons, most of whom serve

full-time and are paid from the local church funds. Of course, the Archdiocese has a lot of work to do in order to be able to respond to the demands of the contemporary secular society in which we all live. This is a great challenge which all the Churches and other religions face in this country and elsewhere. For this reason, we wholeheartedly participate and co-operate with other organisations and groups which work together for the peace of the world, for the reconciliation of peoples, religions and civilisations, as many contemporary thinkers and historians like to say.

Terrorism is an ugly contemporary phenomenon (often associated with Islam) which merges with religions and which we have experienced in our own societies both here and abroad. Christians in particular must try to bring the various religious and in particular the monotheistic faiths (that is to say, Jews, Muslims and Christians) together in order to create a dialogue which will help all of us to solve this significant, particularly difficult and existential problem which incites hatred, destroys friendships, wreaks havoc on society and kills innocent people every day. The three Abrahamic Faiths – Judaism, Islam and Christianity – are all monotheistic faiths and are religions of the Book: whether the Old Testament, the Old and New Testaments, or the Koran. These three Faiths appeared, originated and developed in the Middle East and from there spread throughout the world. All of them need to re-examine and study comprehensively their differences and work together for understanding and respect towards one another in a constructive way and, with patience, having always in mind that what we do must be done in accordance with the will of God the Creator.

It goes without saying that it is unacceptable to hate and kill our brethren in the name of God, Who is the Creator of us all. We as Christians must study hard and strive to find common ground and those things which unite us before moving on to those things which divide us. Needless-to-say, it is imperative that we build bridges with other religions and especially the monotheistic or Abrahamic Faiths, as we refer to them. Religious leaders and theologians, with the encouragement of politicians and thinkers, must sit down and see what we could do for the reconciliation, peace and future of all humanity. The world today has many problems. We as spiritual fathers have to do something to avoid catastrophe and the alienation of God's people from their charitable and bountiful Father, Who never ceases to show mercy and love toward humanity. I regard it as a great and unforgivable sin for all those of us who neglect this. It is a duty and an obligation for every one of us, and it is for the benefit of all men and women throughout the planet to work for reconciliation. I think that this is the Will of the Triune God, Whom Christians worship and to Whom

they have entrusted their lives. It is the will of the living God, Who was incarnate and became man in the person of Christ, to seek the reconciliation of God and man and to work together for the peace, stability and progress of the world and the future of creation which God, the Creator, has made and entrusted to us to hand on to generations to come.

I was very glad to read in yesterday's newspapers that President Obama of America is due to speak at the University of Egypt and invite the Muslims to a new dialogue, a dialogue of peace and respect, in order to avoid war and avert religious animosity. For, as St. Paul says, "he came and preached peace to you who were far off and peace to those who were near. For through him we both have access in one Spirit to the Father" (Eph. 2:17-18). The Holy Spirit, Who grants everything for the salvation of man and the knowledge of God, will guide us.

It is my innermost conviction and belief that only the Church, albeit divided, will be able to help the world and the people of this planet to return to the Faith and to put their trust in Christ our Lord and Saviour for a better world for us and our children. He it is Who is the Alpha and the Omega, the Beginning and the End, the salvation and sanctification of the world.

Before I conclude this talk, I would like to add something which our Church in this country needs: we have need of more Clergy. We must make provision for their training and re-training. We must work so that they receive better salaries and we must establish a Trust which will provide this in the future. Needless-to-say, we have to upgrade our efforts to have a better financial position in order to be able to use those assets for education and mission within and beyond our Church. And this can be achieved only with education, wisdom, good administration, more involvement of qualified lay people, and the strengthening of the spirit of voluntary work for the Church, the Youth, our children and others. There are so many other things which must be done for the progress of the Church, in order to be able to address the needs and demands of our times - but I must leave these matters for another time.

As I said before, let us all work for the coming of God's Kingdom that His "Will may be done on earth as it is in heaven", in accordance with the Lord's Prayer which we repeat daily in our prayers. Accordingly, I greet you with these words, I wish you well and the blessings of the Triune God in your lives and families; and I warmly thank you for giving me the opportunity to be with you (albeit in spirit even if not in body) and speak with you today.

Delivered on behalf of His Eminence by Archimandrite Vassilos Papavassiliou on 2nd June 2009.

ADDRESS OF HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS OF THYATEIRA & GREAT BRITAIN ON THE OCCASION OF HIS RECEIPT OF THE GOLD MEDALLION OF THE THREE FAITHS' FORUM

Dear Friends,

May I say how honoured and yet humbled I am to be with you today to receive the Gold Medallion of the Three Faiths' Forum. I am aware of the outstanding personalities who have received this honour in the past and feel a sense of awe in that I am numbered among their company.

As you know, Sir Sigmund, I have worked with you for many years to improve relations between the members of the Abrahamic Faiths. This has, in part, been influenced by the fact that I was born on the Island of Cyprus, where eighteen percent of the population used to be Moslem. I particularly remember how close Cyprus was to Palestine and Israel, which was later to become a State (in 1948). What I vividly remember is how the Jewish people were located in camps on the outskirts of Famagusta Cyprus between 1946 and 1948. In addition, for me as a Christian growing up on the Island, it was usual to see Moslems going about their daily lives and mingling with us; Just as it was to see members of the various Christian denominations there - Maronites, Armenians and others - living happily together.

As a young clergyman in Cyprus and, since 1959, in the United Kingdom, I have been aware of the existential relationship that is to be found between the members of the Abrahamic Family.

Judaism was privileged in receiving and safeguarding the Oneness of the True God, as it was revealed to Abraham and handed to Moses on Mount Sinai in the context of the written Law, which has contributed so much to all humanity.

With the coming of Christ two thousand years ago, Christianity reaffirmed the uniqueness and divinity of the Law and the teaching of the Prophets. As our Lord Jesus Christ said, "Think not that I am come to destroy the Law, or the Prophets; I am not come to destroy, but to fulfil" (Matt. 5:17 KJV). In addition, and as it was said by famous Jewish rabbi, Christians have managed to preach and instruct mankind about the oneness of God in the person of Christ, for whom He is the One Living God. Everywhere, He is accepted as the Lord God due to the teaching of the Apostles and of Christianity in general. Thus, the Oecumene was freed from idolatry, something which continues to this day.

The appearance of Islam added a further dimension to the Oneness of God and it succeeded in spreading its message to millions of people. The Jews had kept the faith in the One God but had not preached it to the world. Moslems submit themselves to the Will of God through the simplicity of their teaching, which appealed to the masses of the East, who felt in some way spiritually vacant and empty.

It is true that Islam is today stigmatised for its perceived

indirect involvement in terrorism and the resultant wounding of the hearts and minds of Mankind. Never-the-less, I think that it is very important to find the ways to overcome this. The Three Faiths' Forum continues to work successfully in the field of peace, respect, reconciliation and progress and also for deeper mutual understanding between ourselves.

The Church of which I am a member - namely, the Oecumenical Patriarchate of Constantinople, the prime see of the worldwide Orthodox Church - is renowned for its commitment to Inter-Faith endeavours. Indeed, in issuing a series of postage stamps to commemorate the Second Millennium and the Patriarchate, the Hellenic Postal Authorities chose to depict this subject on the fifty drachmae stamp, where an Orthodox bishop, a Muslim cleric and a Jewish rabbi, are shown meeting together to study their holy books. As His All-Holiness the Oecumenical Patriarch, Bartholomaeos I, has written, "Inter-Faith dialogue is essential today as never before, so as to lead the world to the prevalence of the ideals of justice, peace, tolerance and to the preservation of Creation, without which the future of the planet and humanity itself becomes wholly problematic."

Having all this in mind, I think that only dialogue, reconciliation and the closeness of the three Abrahamic faiths can help the contemporary world. In particular, I believe that it is essential for religion to pursue the reconciliation of humanity, irrespective of confession, religion, culture, language or colour. I remember vividly how it was said many times by a friend of blessed memory that we ought to try very hard to eliminate the hatred existing between the various religions if we want to have peace and progress within humanity.

The Three Faiths' Forum accepts that the Three Faiths are closely related; and I think it is important that we should find further ways to be reconciled and co-operate among ourselves. We must not neglect the deeper meaning of the Three Faiths' Forum - that we are the people of the Scriptures, 'of the Book'. It is our duty to deepen our understanding of the meaning, purpose and uniqueness of the Scriptures and its saving humanitarian teachings.

So let us have the courage and patience to work for these ideals, always believing that this is the will of the Merciful, Living and Eternal God. Amen.

London 26th May 2009

**His Eminence Archbishop Gregorios of
Thyateira and Great Britain**

**Speech by Mohammad Shahid Raza on
the occasion of Archbishop Gregorios
receiving the Golden Medallion Award
from the Three Faiths Forum for his
contribution to Inter-faith Dialogue,
Thyateira House, 26th May 2009.**

*The presentation of the Three Faiths' Forum Gold Medallion by
Mohammad Shahid Raza.*

Dear Archbishop of Thyateira and Great Britain, Sir Sigmund, respected sisters and brothers.

It gives me great pleasure to present this Interfaith gold medalion to the Archbishop on behalf of Three Faiths Forum. We the Jews, Christians and Muslims share a common heritage of Abrahamic faith and in this time and age we need to show our strongest commitment to inter-faith dialogue and understanding so that all religious communities can live together in peace and harmony. I come from The Muslim

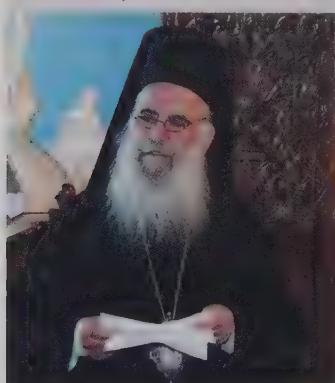
leading figures of inter-faith dialogue. I have seen the Archbishop visiting The Muslim College on many occasions, thus bringing the message of goodwill from his community to ours. I understand that you have dedicated

*His Eminence with Sir Sigmund Sternberg, a co-founder of the
Three Faiths' Forum.*

your life to your faith and for the development of inter-faith dialogue, this is why the Three Faiths Forum has recognised your unique role and it is a pleasure for me to present this prestigious award to you. We hope that under the umbrella of Three Faiths Forum we will be working together for mutual understanding among all faith communities in a world which is turning increasingly secular.

Mohammad Shahid Raza
Chairman, Mosques and Imams
National Advisory Board (MINAB)
Advisor, Three Faiths Forum U.K.

*Archbishop Gregorios addressing
the Three Faiths' Forum's
Gathering in the Chapel of the
Archdiocese.*

College London, founded by Dr. Zaki Badawi who was also co-founder of Three Faiths Forum and one of the

**MESSAGE FOR THE
PRESENTATION OF THE
INTERFAITH GOLD MEDALLION
TO HIS EMINENCE THE MOST
REV GREGORIOS
ARCHBISHOP OF THYATEIRA &
GREAT BRITAIN
FROM THE CHIEF RABBI SIR
JONATHAN SACKS**

Blessings and best wishes on this wonderful and well deserved award of an Interfaith Gold Medallion to His Eminence The Most Rev Gregorios Archbishop of Thyateira and Great Britain. We as community, and I personally, have cherished our friendship with the Archbishop, and we value all he has done to create bonds of warmth and respect between our two faith communities.

The Archbishop is a gentle, courteous and deeply spiritual man who has been a fine ambassador for the Orthodox community. We share a belief that friendship between faiths is not just a blessing but an urgent necessity in a world scarred by religious divisions. May God bless him with continued vigour and health, and may he continue to bless us with his presence, his smile, and his living witness to the fact that true faith speaks in gentleness and generosity of spirit, and that God is worshipped in humility and love.

**With every good wish
Chief Rabbi Sir Jonathan Sacks
May 2009/Iyar 5769**

RELIGION AND SECULARISM: A Theological Crisis

by Fr Vassilios Papavassiliou

"I believe that pluralistic secularism, in the long run, is a more deadly poison than straightforward persecution."

(Francis Schaeffer)

"Religion" and "Secularism". Many people employ these terms without a clear understanding of either of them. It is quite commonplace to think of religion and secularism as two opposite extremes, and to think of secularism as the absence of religion, as an ethos that is utterly non-religious or atheistic. Religious leaders often imply or even openly state that all religions should put aside their theological differences in order to unite against the problem of secularism, the 'common enemy' of religion. This ecumenist, feeble and utterly erroneous view of religion ignores the fact that 'religion' is not any one particular system of belief or any one particular ethos. A religion which teaches 'love your enemy' can hardly be placed under the same category as a religion which exhorts people to cut off the hand of a thief. 'Religion' as a specific world-view in and of itself does not exist and has never existed. Furthermore, this ecumenist view of religion fails to recognise the true nature of secularism – which is not, in reality, anti-religious, but rather is anti-theological – and, more to the point, that ecumenism is itself a product of secularism. By putting all religions, faiths and denominations into one category under the label of 'religion', we turn religion into something very vague indeed, something unidentifiable, in which all differences in theology, belief, practice and morality are ignored or denied. Once these theologies are removed, once these religions have, in other words, lost their identity, they can then adopt a secular world-view, and thus religion can begin to 'work with' secular society, having adopted a common secular ethos and system of belief in place of its own unique and, sometimes, divisive religious one. Equality as understood by a religious ethos, for example, is abandoned for a secular understanding of equality (the ordination of women or the blessing of homosexual marriage etc.) Religion thus becomes a sanction of secular society's beliefs and aims, a 'sidekick' to secular society.

Secularism, therefore, is not so much the absence of religion as it is the transformation of religion into something un-theological; it is the stripping of religions of their theology and thus of their identity. And this is because, despite popular opinion, secular society wants religion and needs religion, but it wants religion on its own terms. Many secularists are happy to entertain a belief in a 'higher power', and they may be impressed and even moved by religious rites and rituals, but only for as long as this 'higher power', these rites and rituals, do not challenge their secular sensibilities, their own internet-assembled philosophy. And so the secularist seeks to remove from religion all of the offending edges which make religion unacceptable and wrong to his secular world-view in order to make religion more palatable. And this is what makes the effects of secularism so pernicious. Secularism does not persecute or ignore religion, rather it seeks to change it from within and, ultimately, to eradicate it by making it virtually indistinguishable from a secular organisation.

Fr Alexander Schmemann touched upon this trait of secularism when he astutely described secularism as "...a world view and consequently a way of life in which the basic aspects of human existence – such as family, education, science, profession, art, etc. – not only are not rooted in or related to religious faith, but in which the very necessity or possibility of such a connection is denied. The secular areas of life are thought of as autonomous, i.e., governed by their own values, principles and motivations, different from the religious ones... secularism is not at all anti-religious or atheistic, but, on the contrary implies as its almost

necessary element a definite view of religion..." He goes on to say that even if he is 'religious', a secularist's "understanding of... marriage and family, home and profession, and ultimately his religious obligations themselves, is derived not from the creed he confesses in church, not from his professed belief in the Incarnation, Death and Resurrection of Christ...but from 'philosophies of life', that is, ideas and convictions having virtually nothing to do with that creed, if not directly opposed to it!"

And is this kind of secularization not infecting our Church also? The 'privatization' of our sacraments is the most obvious example: marriage expresses not the mystery of the Church, but the romantic love and personality of the couple; baptism expresses not the baptized person's death, burial and resurrection with Christ and his becoming "an honourable member of the Church and a hallowed vessel", but the celebration of a child's birth (or even a means of enrolling the child into a faith school). Funerals are seen as having almost nothing to do with the Resurrection and are instead being regarded as a solemn celebration of the departed person's life.

I found it remarkable when a baptised Orthodox Christian, who was disparaging the gospels as fairy tales and vehemently condemning the Orthodox Church as an oppressive institution, told me that despite all of that, she would like to get married in the Orthodox Church. For her, as for many others, there was nothing schizophrenic about this, because for the secularist, a church wedding has nothing to do with theology, nothing to do with the Church as a Community, as the Body of Christ; it is all about the couple, their family and guests, and nothing else. It is therefore not surprising that 'Here Comes the Bride' or some other dreadful, soppy piece of music is expected to be played instead of 'It is truly right to call you blessed...'. It is not surprising that the groom should demand that his Anglican best friend be allowed to act as best man or to act as godparent at his child's baptism. It is not surprising that the service of baptism goes by virtually unnoticed by family and friends at christenings because they are more interested in pulling faces at the baby and putting a silly hat on his head and taking photos of him. It is not surprising that the bereaved should demand that secular songs loved by the departed in his life should be heard at funerals. I recall one Orthodox funeral at which the dismissal hymns, which are there for very good reason,¹ were replaced by 'The Show Must Go On' by Queen, though perhaps 'Losing My Religion' by R.E.M. would have been more appropriate.

The Church must not yield to the temptation to be more 'accessible' or acceptable to secular society by adopting secular society's tenets and mores. If the Church takes this path, the Church will become just another secular institution trying to offer feeble, short-term human solutions to eternal problems in the 'market of "spiritual" happiness'. Our beliefs, practices, ethos and way of life must be grounded in our theology. The Church's role is not to follow society, not to conform to the darkness, but to lead its people out of darkness and into the light. Its role remains and must always remain the same as it has always been: to enlighten the world and, when necessary (and it has always been necessary), to challenge the world and call it to account, to offer the world to God and to raise it up to heaven. This it can do only for as long as heaven is its goal, and not the aims and goals of secularism, even when those aims and goals are good. What our secular society needs, though it will never admit it, is a Christianity that is not ashamed of its identity, not ashamed of its theology, a Christianity that follows its own spiritual and "moral compass" and takes society with it, especially when society's moral compass is pointing south of heaven.

¹ Problems of Orthodoxy in America: III. The Spiritual Problem", St Vladimir's Seminary Quarterly, 94 (1965).

² It is worth noting the pastoral role these hymns play. These hymns, by which the bereaved are invited to give the last kiss of farewell to the departed (though in reality they are nearly always being invited to kiss a closed coffin) are chanted according to exactly the same melody as the hymn of the Vespers of Great Friday, 'When from the Tree the Arimathean took you down as a dead body, O Christ...', reminding the bereaved (not through words, but through melody) that the departed is following Christ through death to the Resurrection.

HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS' DIARY

May 2009

1. In the morning, he performed a memorial service for the parents of Mr Spyros Metaxas in the chapel of the Archdiocese. In the afternoon, he received Fr Theologos Manolakis.
2. In the afternoon, he performed the wedding of Christopher Thick and Elena Harry at the Cathedral of Haghia Sophia, London.
3. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of St Nicholas, Shepherd's Bush, being entertained to lunch by the Community afterwards.
4. In the afternoon, he was entertained to lunch by the Cypriot Hestia of London at the Royal Chace Hotel, The Ridgeway, Enfield.
5. In the afternoon, he entertained Dr Christopher and Dr Elpida Jenkinson to lunch at the Archdiocese. He then received Mrs Yiannoula Zannettou. In the evening, he visited the Orthodox Institute of Cambridge.
6. In the morning, he received a group of teachers and pupils from the 6th Form College of Kefalonia in Greece. In the afternoon, he entertained the Ladies' Auxiliary Association of Haghia Sophia to lunch at the Archdiocese.
7. In the morning, he received Mr Andreas Augoustis, Mrs Niki Papavassiliou and Mrs Despoina Vassiliou. In the afternoon, he received Mr Lambis Tsirigotaki. In the evening, he attended a Concert of Classical Music given by the Oxford Philomusica at the Hellenic Centre, London.
8. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Church of St John the Theologian, Hackney, being entertained to lunch by the Community afterwards. In the afternoon, he received Mrs Paraskevi Vougioti. In the evening, he received Mr Notis Mitarachi, and later the Committee of the Community of Ss Stylian and Ambrose in Milton Keynes.
9. In the morning, he received Alexis and Pavlina Lembesis.
10. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Church of Ss Cyril and Methodius in Mansfield, being entertained to lunch by the Community afterwards.
11. In the morning, he received Fr Simeon Piers, Dr. P. Vanezis, Mr Nigel Griffith and Mr Andreas Hadjisavvi to lunch at the Archdiocese. He later received Mr Andreas Ekkeshis. At noon and accompanied by Fr Andreas Hadjisavvis, he had lunch at the House of Commons. Later, he received Mr Panayiotis Kordosis and Mr Panayiotis Koulovassilopoulos of the Community of Ipswich.
12. In the afternoon, he attended a Reception at the Bulgarian Embassy, and afterwards the Annual Ecumenical Reception at Lambeth Palace.
13. In the morning, he chaired a meeting of the auxiliary bishops of the Archdiocese, afterwards entertaining them to lunch at Thyateira House. In the afternoon, he received Mrs Caroline Boddington. In the evening, he was a guest at the President's Dinner of the Board of Deputies of British Jews at the Sheraton Park Lane, Mayfair, London.
14. In the afternoon, he received Miss Maria Habib. In the evening, he attended the Honorary Fellows' Ceremony and Dinner at the Royal Holloway, London.
15. In the morning, he performed the funeral service for Theodore Frankos at the Church of St George in Kingston-upon-Thames, Surrey.
16. In the morning, he received Alexis and Pavlina Lembesis, and then the Cyprus Defence Minister, Mr Costas Papacostas. In the evening, he attended the Hellenic Bankers' Association 2009 Gala Ball at Claridge's Hotel, London.
17. In the morning, he presided and preached at the Divine Liturgy at the Orthodox Church of St Panteleimon in Harrow, Middlesex, being entertained to lunch by the Community afterwards.
18. In the morning, he received Mrs Philippa Simou. He then performed a memorial service for Constantinos Theophili. At midday, he entertained Mr Athos Mamas to lunch at the Archdiocese.
19. In the afternoon, he left for Leeds. In the evening, he chaired a meeting of the Committee of the Church of the Three Hierarchs in Leeds. He then left for Manchester.
20. In the morning, he chaired a meeting of the Committee of the Church of the Annunciation in Manchester. He returned to London in the afternoon. In the evening, he chaired a meeting of the Priests and Committee of All Saints' Cathedral, London.
21. At midday, he attended the enthronement of the new Roman Catholic Archbishop of Westminster. In the evening, he attended the Runciman Award Ceremony at the Hellenic Centre, London.
22. In the morning, he received Mr Antonis Stephopoulos and Mr Gregoris Argyris of the Cyprus High Commission. At midday, he received Fr Panteleimon

Tsorbatzoglou. In the afternoon, he performed a house blessing at the home of Mr Constantinos and Mrs Christina Logotheti. In the evening, he received Mr Themistocleous and Mr Pavlos Christou.

23. In the morning, he performed the wedding of Mr Charalambos Georgiou and Miss Michaela Giuraminc. He then received Abbot Antipas of the monastery of Patmos, and Fr Cosmas Pavlides. In the afternoon, he performed the baptism of Andreas Krommydhias (infant son of Antonis and Johanna) at the Church of St John the Baptist, London.
24. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at St Constantine and Helen in Crystal Palace, London, being entertained to lunch by the Community afterwards. In the evening, he received Antonis and Vassiliki Bequiri.
25. In the morning, he visited the family of Anna Karapatea. In the evening, he received Archbishop Gabriel of Comana and Bishop Basil of Amphipolis.
26. In the morning, he received Fr Photios Bithas and his family, entertaining them to lunch afterwards. In the afternoon, he was presented with the Gold Medallion of the 'Three Faith' Forum at Thyateira House. In the evening, he visited Mrs Maria Antipa on the occasion of her birthday.
27. In the afternoon, he received Fr Stavros Solomou, entertaining him to lunch afterwards. In the evening, he celebrated the Liturgy at the Cathedral of the Mother of God in Wood Green, London, being entertained to supper by the Community afterwards.
28. In the morning, he received Mr Constantinos Baltas and his sister Maria Elizabeth, and then Mrs Nikki Andreou. At midday, he received Mr Gregory Atkin, entertaining him to lunch afterwards. In the evening, he received Fr Pavlos Grigoriou.
29. At midday, he had lunch with Mr Salim Hoché.

June 2009

4. At midday, he had lunch with Mr Haris Sophocles.
10. Throughout the day, he participated in the Informal Talks for the Orthodox-Anglican Dialogue at St Andrew's House, West London. In the evening, and together with the other participants, he was entertained to supper by Dr Rowan Williams, Anglican archbishop of Canterbury, at Lambeth Palace.
12. In the morning, he left for Cyprus.
13. During the course of the day, he visited the homes of Mr Nikos Constantinou, Mr Prokopios Panayiotou and Mr Krinos Makrides. In the evening, he blessed the marriage of Andreas Sotiriou and Charoula

Theocharous at the Church of the Mother of God at Skali Aglantzias in Nicosia.

14. At midday, he was entertained to lunch by Archbishop Chrysostomos of Cyprus on the occasion of the consecration of the Church of Panagia Trachonia.
15. In the evening, he returned to London.
16. At midday, he was entertained to lunch by Paul Williams, Anglican bishop of Kensington, at St John's Church, West London. In the evening, he chaired a meeting of EFEPE at Thyateira House.
17. In the morning, he performed a memorial service at the chapel of the Archdiocese for the late Andreas Papadakis.
18. In the evening, he entertained the Committee of Haghia Sophia to dinner at Thyateira House.
19. In the morning, he received Mr Simon Marsh.
21. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Nativity of the Mother of God in Camberwell, South London, being entertained to lunch by the Community afterwards.
22. In the morning, he received Prof. Nikolaos Baltas and his son, Constantinos, and Mesdames Kalia and Katerina Hadjichambi. In the afternoon, he received Mrs Nikoletta Vangi.
23. At midday, he entertained Mr Constantinos Constandinides and Mr Constantinos Yiannopoulos to lunch. In the afternoon, he received Mr Neophytos Rodosthenous and Nikos Kalathas. In the evening, he attended the presentation of the book 'Language and National Identity in Greece 1766-1976' by Peter Mackridge at the Hellenic Centre, London.
25. In the morning, he received Fr Nikolas Bitsakis and Mr Georgios Hadjioannou and his daughter Domna. In the evening, he attended the farewell reception for Mrs Maria Theophili, Hellenic General Consul.
26. At midday, he entertained Fr Kyrillos Leret-Aldir and his wife to lunch at Thyateira House. In the afternoon, he received Fr Tobias Sims.
27. In the evening, he attended the Cyprus Wine Festival & Business Exhibition at Alexandra Palace, London, and then the 80th birthday party of Mrs Nitsa Nicholas.
28. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Church of the Twelve Apostles, Hertfordshire, at the end of which he elevated the priest-in-charge, Fr Joseph Palouras, to the rank of Protopresbyter. He was entertained to lunch by the Community afterwards.
29. At midday, he was entertained to lunch by Archbishop Mark of Berlin and Bishop Elisey of Sourozh at the Russian Church House in Harvard Road, Chiswick, London.

Scenes from the Patronal Feast of the Cathedral of All Saints, Camden Town - 14th June 2009.

Scenes from the Patronal Feast of the church of Ss. Anthony & John the Baptist, Hornsey - 24th June 2009.

